

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний
університет**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ
ПЕРЕТВОРЕНЬ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

(Київ, 18–19 квітня 2018 року)

Київ 2018

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

УДК 33.02:330.3
ББК У 261.0

Фінансова система України в умовах економічних перетворень:
всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 - 19 квітня 2018 р.) : тези доп. /
І.Я. Чугунов, М.В. Тарасюк, Т.В. Канєва та ін.; відп. за вип.
І.Я. Чугунов. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 173 с.
ISBN 978-966-629-675-0

Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції містять
результати наукових досліджень, присвячених розкриттю актуальних
питань фінансової системи України в умовах економічних перетворень.
Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК 33.02:330.3
ББК У 261.0

Редакційна колегія: І.Я. Чугунов (відп. ред.), д-р екон. наук,
проф.; М.В. Тарасюк, д-р екон. наук, проф.; Т.В. Канєва, канд. екон.
наук, доц.; Г.В. Кучер, канд. екон. наук, доц.; Ю.І. Маркуц, канд. екон.
наук, доц.

Відповідальний за випуск І.Я. Чугунов, д-р екон. наук, проф.

ISBN 978-966-629-675-0

© Київський національний
торговельно- економічний університет, 2018

ЗМІСТ

Передмова	11
-----------------	----

СЕКЦІЯ 1. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

ЯЩУК Валентина Віталіївна

Фінансова політика як складова державного регулювання економіки.....	12
---	----

ТАРАСЮК Михайло Вікторович

Особливості функціонування фінансових систем.....	15
--	----

СЕЛІВЕРСТОВА Людмила Сергіївна

Вплив інтеграційних процесів на розвиток корпоративних фінансів	17
--	----

ЄРМОШЕНКО Анастасія Миколаївна

ЄРМОШЕНКО Лариса Вадимівна

Пенсійна реформа в Україні.....	19
---------------------------------	----

ТІМОШЕНКО Наталія Миколаївна

Методи фінансування бюджетного дефіциту.....	21
--	----

КОТЛЯР Валерій Юрійович

Токен як чинник цифрової економіки.....	23
---	----

СТЕПАНОВА Ганна Михайлівна

Напрями удосконалення системи фінансового регулювання економічного розвитку.....	25
---	----

РЯЗАНЦЕВА Валентина Василівна

Роль бюджетної безпеки в системі управління державними фінансами України.....	27
--	----

ПЕТРОВА Тетяна Сергіївна

Фінансова система як складова соціально-економічного розвитку країни.....	29
--	----

НАКОНЕЧНА Анастасія Сергіївна
Адаптація фінансової архітектури суб'єктів
господарювання в умовах економічної циклічності.....31

ДАВИДОВА Ірина Іванівна
Фінансова система як складова економічного розвитку.....33

ЛИЗОГУБ Максим Михайлович
Вплив економічних перетворень на трансформацію
фінансових систем.....35

СЕКЦІЯ 2. БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

ЧУГУНОВ Ігор Якович
Бюджетна стратегія економічного зростання38

ПАСІЧНИК Володимир Андрійович
Бюджетна політика суспільного розвитку.....41

МАКОГОН Іван Іванович
Державні фінанси як вагома складова фінансової системи
в умовах глобалізації.....44

РАДІОНОВ Юрій Денисович
Видатки бюджету у системі соціально-економічного
розвитку держави.....46

АДАМЕНКО Ірина Петрівна
Фінансово-бюджетна політика як складова системи
державного регулювання економіки.....48

ВОЛОСОВИЧ Світлана Василівна
Податкова політика на ринку криптовалют50

ЛИСЯК Любов Валентинівна
КУШНІР Анна Ігорівна
Забезпечення збалансованості місцевих бюджетів України.....52

<i>КУЧЕР Галина Вікторівна</i> Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансової політики.....	54
<i>КРИКУН Тетяна Іванівна</i> Ефективність фінансово-бюджетної політики.....	56
<i>ВАСИЛЕНКО Антоніна Василівна</i> Перспективи запровадження податку на виведений капітал в Україні.....	59
<i>ЧУГУНОВ Олексій Ігорович</i> Формування місцевих бюджетів в умовах інституційних перетворень	61
<i>РОМЕНСЬКА Катерина Михайлівна</i> Прозорість управління бюджетними ресурсами.....	63
<i>КАЧУЛА Світлана Валентинівна</i> Партисипативне бюджетування як інструмент соціального розвитку територій.....	65
<i>МАРКУЦ Юлія Ігорівна</i> Фінансове забезпечення місцевого самоврядування.....	67
<i>МАКОГОН Валентина Дмитрівна</i> Бюджетна стратегія як складова соціально-економічного розвитку країни.....	69
<i>ПАСІЧНИЙ Микола Дмитрович</i> Інструменти монетарної політики економічного розвитку.....	71
<i>СОБЧУК Сергій Ігорович</i> Боргова політика у системі державного регулювання економіки.....	73
<i>НІКІТІШИН Андрій Олександрович</i> Податкове регулювання у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.....	75

<i>РУДЕНКО Ірина Володимирівна</i> Особливості реалізації бюджетної децентралізації.....	79
<i>ХЛОПЯК Сергій Васильович</i> Податкове регулювання туристичної діяльності в Україні.....	81
<i>ЛЕВАЄВА Людмила Юріївна</i> <i>КУЧЕРЕНКО Світлана Юріївна</i> Аналіз видатків державного бюджету України.....	83
<i>НЕПИТАЛЮК Антон Васильович</i> Акцизне оподаткування у системі регулювання економічного розвитку	85
<i>САМОШКІНА Ольга Анатоліївна</i> Державне регулювання у сфері видатків бюджету в Україні.....	87
<i>АНДРІЄЦЬ Віталій Савич</i> Напрямки удосконалення системи оподаткування в Україні.....	89
<i>ГУСАРЕВИЧ Наталія Володимирівна</i> Планування видатків бюджету як інструмент соціально-економічного розвитку.....	91
<i>МОСТИЦЬКА Наталія Андріївна</i> Бюджетне регулювання економічного розвитку.....	93
<i>БОГОЛІБ Максим Анатолійович</i> Ефективність бюджетних видатків адміністративно-територіальних одиниць	95
<i>ДУМІКЯН Артур Камосевич</i> Напрями підвищення ефективності видатків бюджетних установ.....	97

ДРЕПІН Антон Вікторович
Бюджетна політика у сфері міжбюджетних відносин.....99

КАРПЕНКО Інна Вікторівна
Податковий контроль трансфертного ціноутворення.....101

РУБАН Максим Олександрович
Фіскальна ефективність податку на
доходи фізичних осіб.....103

ДЕМИДЕНКО Владислав Ігорович
Податкові інструменти стимулювання інноваційної
діяльності малого підприємництва.....105

ГРЕБЕНИК Ксенія Володимирівна
Інституційне забезпечення бюджетної системи.....107

КУХАРСЬКА Галина Зіновіївна
Теоретичні засади формування бюджетної політики.....109

СИРОВЕТНИК Олексій Сергійович
Податок на доходи фізичних осіб як вагомий
інструмент формування бюджету.....111

СЕКЦІЯ 3. ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

ГАВРИЛОВА Лідія Володимирівна
Державний фінансовий контроль в умовах інституційних
перетворень.....114

КАНЄВА Тетяна Володимирівна
Амортизація основних засобів суб'єктів
державного сектору.....117

НАЗАРОВА Каріна Олександрівна
КОПОТІЄНКО Тетяна Юріївна
Контроль публічних закупівель як вектор забезпечення
розвитку економіки.....119

ШЕВЧЕНКО Світлана Олексіївна
Сучасний стан обліку необоротних активів в
установах державного сектору.....121

МИКИТЮК Ігор Сергійович
Казначейський контроль за бюджетними коштами.....123

БАРАНЮК Юрій Романович
Інституціоналізація парламентського
фінансового контролю в Україні.....125

ЧОЛІЙ Ліна Олександрівна
Види фінансового контролінгу у
держаному секторі економіки128

СЕКЦІЯ 4. РИНОК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ

ШУЛЬГА Наталія Петрівна
Ландшафт процентної політики центрального банку.....131

ГЕРБИЧ Людмила Анатоліївна
Роль Національного банку України в підтримці ліквідності
банків України.....132

НЕТРЕБЧУК Лариса Олександрівна
Захист інтересів позичальників споживчих кредитів.....134

РОТОВА Тетяна Анатоліївна
Електронні страховий поліс і європротокол.....136

КУКУРУДЗ Оксана Михайлівна
Корпоративна соціальна відповідальність
страхового бізнесу.....138

ЖУРАХОВСЬКА Людмила Валентинівна
Розвиток глобальних стандартів GIPS.....140

ГУМИНСЬКА Марина Володимирівна
Фінансовий аналіз як інструмент ефективного управління страховою компанією.....142

СМИРНОВА Олеся Валеріївна
Активні фінансові інструменти в умовах фінансово-кредитної системи.....144

БАЛАНЧУК Денис Володимирович
Аналіз маржинального прибутку корпоративного сегменту.....146

БУРА Віталіна Ігорівна
Аналіз бізнес-моделей банків як інструмент банківського нагляду.....148

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

НАЗАРОВА Каріна Олександрівна
Транспарентність результатів аудиту як визначальний вектор суспільного та економічного розвитку держави.....151

КОЗАРЕНКО Людмила Володимирівна
Фінансові інструменти суспільного розвитку.....153

БОНДАРЕНКО Олена Сергіївна
Краудфандинг як спосіб фінансування суспільного розвитку.....155

ПРУС Наталія Володимирівна
Сучасні методи фінансування закладів охорони здоров'я.....157

САВЧЕНКО Наталія Григорівна
Розвиток фінансового механізму державного соціального страхування.....159

<i>АВАНЕСОВА Ірина Анатоліївна</i> Безпека ідентифікації особистості споживача при користуванні фінансовими послугами.....	161
<i>САЛАЙЧУК Олександр Миколайович</i> Модернізація фінансового механізму гарантування у автотранспортному страхуванні.....	163
<i>КЛАДЧЕНКО Марія Володимирівна</i> Фінансове забезпечення вищої освіти як інвестиції у суспільний розвиток країни.....	165
<i>КРАВЕЦЬ Владислав Іванович</i> Фінансова політика в умовах трансформації економіки.....	167
<i>ПЕТРОВА Яна Сергіївна</i> Інвестиції як інструмент фінансового забезпечення освіти	169
<i>АНДРЕЄВ Микита Андрійович</i> Аналіз системи фінансового забезпечення розвитку та управління інтелектуальними ресурсами	171

Шановні колеги!

Фінансова система є вагомим інструментом державного регулювання економіки. Стійке економічне зростання потребує обґрунтування дієвих заходів бюджетно-податкової політики на основі впровадження сучасних фінансових важелів та механізмів. Дієвість запровадження інноваційних підходів розвитку економіки, фінансово-економічний потенціал країни залежать від якості та своєчасності управлінських рішень у всіх ланках фінансової системи. Важливим є створення відповідних умов для формування збалансованої фінансової системи, підвищення ефективності та результативності використання державних фінансів. Одним з найбільш вагомих інститутів забезпечення соціально-економічного розвитку країни є фінансова система, досягнення ефективних показників суспільного розвитку можливе при використанні інструментів виваженої фінансової політики.

Матеріали конференції розкривають актуальні питання формування та реалізації фінансової політики в умовах трансформаційних перетворень, бюджетно-податкового регулювання соціально-економічного розвитку країни, обліку та контролю в державному секторі економіки, сучасні тенденції розвитку ринку фінансово-кредитних послуг, фінансового забезпечення суспільного розвитку. Науковий і практичний інтерес становлять підходи щодо забезпечення дієвих механізмів державного фінансового регулювання, розвитку інституційної складової фінансової системи, основних засад фінансової політики як складової економічного зростання. Значну увагу приділено питанням формування державного та місцевих бюджетів у системі фінансово-економічного регулювання, подальшого розвитку програмно-цільового методу планування видатків бюджету, перспективного бюджетного прогнозування, державного фінансового контролю.

У процесі обговорення науковцями сформульовано нові підходи до забезпечення збалансованості складових фінансової системи та удосконалення фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку країни, що сприятиме підвищенню ефективності та дієвості державних та місцевих фінансів, бюджетно-податкового регулювання та ринку фінансових послуг.

**З повагою, Анатолій Мазаракі,
ректор КНТЕУ, доктор економічних наук, професор,
академік Національної академії педагогічних наук України,
заслужений діяч науки і техніки України**

СЕКЦІЯ 1

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Ящук Валентина Віталіївна
Секретаріат Кабінету Міністрів України

Структурні перетворення фінансової системи, моделей соціально-економічного розвитку, циклічність економічних процесів обумовлюють необхідність адаптації фінансової політики до змін інституційного середовища, посилення дієвості її регуляторного механізму. В умовах рецесії, нестабільності розвитку світової економіки вагомим значення набувають питання активізації ролі системи державного фінансового регулювання у забезпеченні економічного зростання. Для зниження впливу кон'юнктурних факторів, необхідним є реалізація стимулюючих контрциклічних заходів фінансового регулювання, водночас, пріоритетним завданням держави є створення відповідних умов для стійкого інтенсивного розвитку економіки. З огляду на зазначене, доцільним є підвищення рівня ефективності системи державного управління, мінімізація економічних та інституційних ризиків. Важливим є формування довгострокової фінансової стратегії, що сприятиме збалансованості та узгодженості перспективних макроекономічних цілей.

Разом з тим, в умовах сучасних економічних перетворень, важливим є поглиблення розкриття сутності державного фінансового регулювання у якості інструменту економічного розвитку, удосконалення інституційних засад фінансової політики країни, активізація процесів залучення інвестицій. Потребують підвищення ефективності механізми впливу держави на економічні процеси з урахуванням періодів дії фінансових інструментів та важелів. Доцільним є подальший розвиток положень середньострокового фінансово-бюджетного прогнозування, що спрямовано на забезпечення стійкості та збалансованості фінансової системи. Належний рівень обґрунтованості пріоритетних напрямів фінансового регулювання економічного розвитку та координації між державними

фінансовими інститутами сприятимуть результативності трансформаційних перетворень в економіці та соціальній сфері.

За умов економічної нестабільності зростає значення державної фінансової політики як основи для відновлення економічного зростання та розвитку галузей суспільного виробництва. Комплексний підхід до формування системи державного фінансового регулювання економічного розвитку передбачає посилення взаємоузгодженості використання інструментів податкового, бюджетного, монетарного регулювання, підвищення дієвості заходів відповідних державних фінансових інститутів, які відповідають за формування та реалізацію економічної політики. Важливим є удосконалення методологічних засад фінансової політики, підвищення рівня її ефективності в процесі регулювання відповідно до економічної циклічності, посилення дієвості механізмів підтримки конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Підвищення обґрунтованості економічних рішень у сфері управління фінансовою системою потребує удосконалення інструментарію з використанням сукупності стохастичних методів. Доцільним є визначення взаємозалежностей між макроекономічними показниками, у тому числі валовим внутрішнім продуктом, експортом, імпортом, курсом національної валюти, індексом споживчих цін, складовими доходної частини зведеного бюджету. Виявлено інституційні та макроекономічні чинники, які знижують якісний рівень прогнозування основних показників розвитку бюджетних відносин, зокрема рівень тіньової економіки, залежність темпів росту валового внутрішнього продукту від експорту сировинних ресурсів, значна кількість змін у сфері оподаткування. Інститут власності є дієвим інструментом довгострокового розвитку економіки, структура власності впливає у середньо- та довгостроковому періоді на обсяг інвестицій та ефективність функціонування фінансової системи. Необхідним є підвищення рівня фінансового контролю для державних підприємств, ефективності діяльності держави як власника активів та управлінського суб'єкта, що позитивно вплине конкурентоздатність економіки країни.

З метою посилення дієвості функціонування підприємств державної форми власності важливим є встановлення індикативних планових показників результативності підприємств державного сектору економіки, удосконалення механізму конкурсного відбору керівників підприємств. Для усунення олігополії в певних секторах економіки необхідним є підвищення дієвості антимонопольного

регулювання. Доцільним є спрямування заходів митного, податкового, бюджетного регулювання у період постстабілізаційного відновлення на зниження податкового навантаження на інноваційну та високотехнологічну діяльність, виділення бюджетних асигнувань на підтримку значущих напрямів суспільного розвитку, у тому числі науку, освіту, оборону, охорону здоров'я, інфраструктуру, наукоємні галузі економіки.

У сучасних умовах, державне фінансове регулювання у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою відіграє вагомий роль у забезпеченні економічного розвитку, в тому числі шляхом підтримки рівня сукупного попиту. Пріоритетними заходами економічної політики розвинутих країн є здійснення адаптивного грошово-кредитного регулювання, реалізація структурних перетворень фінансової системи, збалансування бюджету в межах економічного циклу. Можливість бюджетного стимулювання економіки, в значній мірі, залежить від динаміки показників боргової стійкості та тривалості економічної рецесії.

Для посилення бюджетної результативності вагомим є забезпечення подальшого розвитку програмно-цільового методу в бюджетному процесі, який має здійснюватись на основі запровадження стратегічного та середньострокового бюджетного планування, ґрунтуватись на ретельному аналізі оптимально необхідного обсягу видатків для фінансування бюджетної програми, здійснення контролю за досягненням мети цієї програми. Розробка заходів фінансової політики залежить від поставлених завдань, які потребують вирішення на певному етапі суспільного розвитку. Необхідним є посилення рівня взаємозв'язку прогнозування показників бюджету із пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку країни, розширення можливостей застосування монетарних, бюджетних, податкових, митних, тарифних інструментів регулювання для досягнення визначених цілей державної фінансової політики.

Фінансова політика як макроекономічний регулятор відтворювальних процесів, спрямована на реалізацію стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави. Завдяки використанню сукупності бюджетних інструментів впливу на процес формування та виконання бюджету, регулювання видатками бюджету дозволяє досягати необхідних макроекономічних пропорцій та показників економічного зростання, сприяти розвитку економіки і соціальним перетворенням.

Основні напрями державного фінансового регулювання економіки на середньострокову перспективу є складовою реалізації стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни. Пріоритетними заходами грошово-кредитного регулювання є розвиток механізму рефінансування банків, сприяння збалансуванню валютного ринку задля активізації процесів кредитування реального сектору економіки, створення відповідних стимулів для економічного зростання. Бюджетно-податкове регулювання має бути спрямованим на посилення ефективності видаткової частини бюджету, розвитку інституційних секторів економіки, підвищення рівня фінансової стійкості системи державних фінансів.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Тарасюк Михайло Вікторович

Київський національний торговельно-економічний університет

Наявність ефективної фінансової системи є важливою умовою функціонування економіки країни. Фінансова система є достатньо складною за своєю будовою конструкцією, результатом дії якої є реалізація балансу інтересів і протиріч фінансової політики та економіки.

Світова фінансова система функціонує як сукупність міжнародних валютних, кредитних і розрахункових відносин, пов'язаних між собою за допомогою взаємодії світових фінансових ринків, міжнародних фінансових інститутів, взаємозалежних між собою в певному порядку через світові фінансові потоки. Розвиток світової фінансової системи знаходиться у постійній динаміці, маючи перспективи для розширення своєї структури шляхом охоплення нових сфер діяльності, функціонування світового господарства. Усі складові світової фінансової системи багатогранні і взаємопов'язані між собою, отже для її гармонійного та ефективного функціонування в умовах глобалізації необхідною умовою є злагоджена робота структурних елементів.

Для американської моделі характерно те, що вона базується на індивідуалізмі її учасників та принципах лібералізму - заохочує підприємницьку активність та прагнення до збагачення найактивнішої частини населення. В той же час малозабезпеченим групам створюється прийнятний рівень життя за рахунок різних пільг

і допомог. Характерною рисою фінансової системи США є тенденція до підвищення рівня саморегулювання, це визначається великою кількістю та надійністю фінансових інструментів.

До елементів фінансової системи США належать: фінанси федерації, які включають федеральний бюджет, спеціальні фонди федерального рівня, фінанси державних підприємств; фінанси штатів, що мають власний бюджет, спеціальні фонди та фінанси підприємств, котрі знаходяться у власності штату; місцеві фінанси, до яких входять місцеві бюджети, фінанси комунального господарства, різноманітні фонди [1].

Західноєвропейська модель менш уніфікована, а тому важко виокремити її найхарактерніші особливості. Так, із традиційної континентальної західноєвропейської моделі випадає британська – більш схожа до американської; чи скандинавська модель держави загального добробуту. Разом з тим, західноєвропейську модель можна охарактеризувати як корпоративну модель, тобто таку, що базується не стільки на індивідуалізмі своїх учасників, скільки на їх господарських, професійних, профспілкових та інших об'єднаннях, що реалізують свої групові інтереси, часто через соціальні протести і зіткнення. Гармонізацію цих інтересів забезпечує економічно сильна держава; інтереси приватного бізнесу часто обмежуються в інтересах решти учасників суспільства; соціальні гарантії загалом високі, а тому майнове розшарування незначне [2].

Японській моделі притаманна прихильність японців до комуналізму (общинності), тобто превалювання колективних інтересів над індивідуальними в будь-якому колективі – сім'ї, окрузі, компанії. Для такої моделі характерне незначне соціальне розшарування, а соціальні зобов'язання беруть на себе общини, а не держава. Грошово-кредитна система Японії складається з банківської системи в яку входить Центральний банк Японії та комерційні банки, інших кредитних інститутів. В Японії особливо розвинені великі об'єднання банків та підприємств. На чолі цих груп стоїть місцевий банк, що об'єднує навколо себе великі промислові підприємства [3].

Фінанси державних підприємств Японії входять до державного бюджету як спеціальні рахунки. Важливим є те що дані підприємства не займаються виробничою діяльністю, а тільки підтримують інфраструктуру [4].

Отже, фінансова система країн із розвинутою економікою містить такі ланки: державний бюджет; територіальні фінанси; державний кредит та кредити місцевих органів влади; спеціальні фонди; фінанси суб'єктів господарювання.

Відповідно до досвіду функціонування фінансових систем розвинених країн світу можна побачити, що функціонування відповідних систем здійснюється достатньо ефективно через значну роботу органів державного та місцевого управління. Формування бюджетів цих країн здійснюється на середньостроковій основі та існують великі повноваження місцевих органів влади при складанні та виконанні місцевих бюджетів.

Список використаних джерел

1. Финансовая система в США URL: <http://amerikos.com/usa/financial-s/>
2. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / [Кізима Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.]; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013– 287 с.
3. Финансовая система Японии URL: <http://japangid.ru/regulirovanie-rynka-bankovskix-uslug/>
4. Забедюк М.С. Особливості формування та функціонування фінансових систем зарубіжних країн. Економічний форум. 2015. № 1. С. 202-207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2015_1_35

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

Селіверстова Людмила Сергіївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Досвід розвинутих країн показує, що розвиток корпоративних фінансів визначає можливості концентрації капіталу та його інвестування у напрямках, які забезпечать конкурентоспроможність підприємств на світових і національних ринках, сприятимуть дотриманню вимог соціальної відповідальності бізнесу, формуванню корпоративної культури.

В сучасних умовах багато вчених переконані в тому, що інтеграція та глобалізація є результатом розгортання інформаційної революції і розвитком інформаційних та комунікаційних технологій в сфері корпоративних відносин [1].

Фінанси посідають основне місце в управлінні корпораціями. Фінансова політика корпорацій розв'язує питання формування, залучення фінансових ресурсів, визначення оптимальної структури

капіталу, випуску нових цінних паперів, розробки дивідендної політики.

Останніми роками науковцями та практиками доведено, що в умовах глобалізації та інтеграції основою успішного функціонування корпоративних фінансів є фінансовий потік. Це обумовлено тим, що виокремлення об'єктом корпоративних фінансів фінансових ресурсів звужує коло його можливостей, оскільки визначені завдання не зводяться лише до їх формування та використання; процеси формування та використання фінансових ресурсів відображають тільки дві функції корпоративних фінансів як спеціальної сфери управління - управління активами та управління капіталом, та не враховують таких як управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризове фінансове управління: обсяги та рух фінансових ресурсів є елементами управління фінансовими потоками в їх динамічному та статичному стані.

Актуалізація та важливість вирішення зазначених питань загострюється розвитком процесів глобалізації та підсилюється прагненням України інтегруватися до світогосподарських зв'язків.

До основних напрямів використання фінансових ресурсів корпорації належать [2]: фінансування поточних потреб виробничо-торгового процесу для забезпечення нормального функціонування виробництва і торговельної діяльності корпорації; фінансування адміністративно-організаційних заходів для підтримки високого рівня функціональності системи управління корпорації; інвестування коштів у основне виробництво у формі довгострокових і короткострокових вкладень з метою його розвитку; фінансові вкладення - інвестування фінансових ресурсів на цілі, що приносять корпорації більш високий дохід, ніж розвиток власного виробництва; формування резервів, що здійснюється як самою компанією, так і спеціалізованими страховими компаніями та державними резервними фондами за рахунок нормативних відрахувань для підтримки безперервного кругообігу фінансових ресурсів, захисту компанії від несприятливих змін кон'юнктури ринку.

За сучасних умов розвиток корпоративних фінансів супроводжується трьома напрямками: інформаційно-комунікаційним, організаційно-економічним та технічним [3].

Перераховані підходи активно використовуються в системі управління корпораціями. Однак проведені дослідження свідчать про наявність певних проблем в управлінні корпоративними фінансами, вирішення яких потребує таких дій: створення методології орієнтованої на динамічну рівновагу економічних систем;

інтегрування нових напрямів економічних наук і теорій в концептуальні підходи фінансового менеджменту; розробка методичних підходів до управління фінансами корпорацій, які мають базуватися на нелінійному динамічному моделюванні та недетермінованих моделях прогнозування; обґрунтування нового інструментарію до оцінки вартості корпорації з точки зору теорій; розробка нової цільової моделі управління корпоративними фінансами, націленої на синхронізацію та збалансованість фінансових та супутніх їм потоків, що в цілому забезпечить гармонізацію інтересів не тільки корпорації, але і всіх зацікавлених осіб та суспільства.

Список використаних джерел

1. Поважний О.С., Орлова Н.С. Корпоративні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: Монографія Донецьк: Видавництво, 2012. 200 с.
2. Селіверстова Л.С. Місце і роль фінансів корпорацій у фінансовій системі України // Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 22. С. 27–31.
3. Бондаренко О.С. Вплив логістизації економіки на управління фінансовими потоками промислових // Бізнес Інформ. 2015. №1. С. 312–317.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Єрмошенко Анастасія Миколаївна
Єрмошенко Лариса Вадимівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Одним з важливих напрямів соціальної політики держави є здійснення пенсійної реформи. Необхідність реформування пенсійного забезпечення в Україні обумовлена економічними, демографічними і соціально-економічними факторами. Сьогодні в нашій державі найгірший показник в Європі - на 12 млн. пенсіонерів припадає 12 млн. працюючих громадян, які сплачують внески. У 2016 році було сплачено пенсій 257 млрд. грн., з них з Державного бюджету України 145 млрд. грн., у 2018 році – відповідно сплачено пенсій 284 млрд. грн., з них з державного бюджету – 141 млрд. грн. Демографічна проблема є не менш важливою, адже кількість

пенсіонерів збільшується за повільного скорочення чисельності зайнятого і працюючого населення. Пенсійне навантаження на працюючих найближчим часом досягне свого максимуму, частка ВВП, що йде на пенсійне забезпечення постійно зростає.

Проведення пенсійної реформи започатковано в 2004 році з введенням Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», яким передбачена трирівнева пенсійна система, що складається із солідарної системи, обов'язкової накопичувальної системи та недержавного добровільного пенсійного забезпечення.

З жовтня 2017 року почав діяти новий етап пенсійної реформи, який передбачає осучаснення пенсій. У середньому пенсії зросли на 700 грн. і охопили майже 9 млн. пенсіонерів. Необхідність осучаснення пенсій була викликана наступним: пенсія залежить від трьох показників - заробітної плати, стажу та показника середньої зарплати в Україні; середня зарплата зростає з кожним роком, тому пенсії повинні осучаснюватись. Проте востаннє таке осучаснення відбулося при досягненні середнього показника заробітної плати до 1197,91 грн. За останні роки цей показник зріс утричі, а пенсії зростали мінімально. На майбутнє передбачено автоматичний перерахунок пенсій з урахуванням зростання середньої заробітної плати та показника інфляції.

Пенсійний вік не підвищено і за необхідного страхового стажу пенсія призначається у 60 років. Проте змінили вимоги до самого страхового стажу, при якому призначається пенсія. В 2017 році він становив 15 років. З січня 2018 року виходити на пенсію мають право ті, хто досяг 60-річного віку і відпрацював та сплачував внески 25 і більше років. В подальшому страховий стаж збільшується щорічно на рік і з 2028 року становитиме 35 років.

Для тих, у кого не вистачає страхового стажу, можна вийти на пенсію пізніше або докупити необхідні роки страхового стажу. Сума сплаченого єдиного внеску за кожен місяць такого періоду не може бути меншою за мінімальний страховий внесок, помножений на коефіцієнт 2. Тобто один рік обійдеться приблизно 16,8 тис. грн., два роки – 25, 3 тис. грн. Ті, хто недостатньо довго працював чи працював і не сплачував страхових внесків, матимуть право виходити на пенсію за віком у 65 років. Вимогу для страхового стажу таким особам залишили на рівні 15 років.

У 2017 році під час обрахунку страхового стажу застосовували коефіцієнт 1,35. З 2018 року коефіцієнт становить 1. Пояснюють це тим, що в майбутньому автоматично індексуватимуть пенсії.

Скасовано також спеціальні пенсії для депутатів, державних службовців, наукових працівників.

Тимчасову державну соціальну допомогу у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, що втратили працездатність, з 1 січня 2018 до 31 грудня 2020 року призначатимуть особам, які не працюють, що досягли встановленого пенсійного віку, мають страховий стаж не менше 15 років, але не набули права на пенсію за віком.

Зазначені заходи дозволять удосконалити солідарну систему пенсійного страхування, диференціювати розмір пенсій залежно від страхового стажу та отриманого заробітку, впровадити єдині підходи до обчислення пенсій.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>

МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ

Тімошенко Наталія Миколаївна

Вінницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету

Одним із основних елементів системи управління дефіцитом бюджету є джерела залучення коштів. Найбільш прийнятним методом є саме державні запозичення на ринку цінних паперів. Саме ці інструменти забезпечили фінансування дефіциту бюджету пройшовши певний процес розвитку та удосконалення, набувши довершеної форми. Державні цінні папери можна визначити як потужний регулятор фінансово-кредитного середовища держави, забезпечуючи досягнення рівноваги між дохідною і видатковою частинами державного бюджету.

Перевагою емісійного фінансування бюджетного дефіциту є відносна швидкість застосування цього джерела фінансування, адже підготовка до друкування грошей є коротшою за часом аніж підготовка та здійснення запозичень. Також перевагою цього джерела фінансування є відносно невелика його вартість залучення фінансових ресурсів та вартість користування ними є набагато

вищими, ніж емісійного джерела [1]. Грошова емісія як джерело фінансування бюджетного дефіциту заборонена законодавством більшості країн світу, України також, оскільки має потужний інфляційний вплив на економіку [2]. Тому на перший погляд недорогий інструмент призводить до збільшення інфляційних процесів в країні – що є основним недоліком його застосування та заборонений для використання Бюджетним кодексом України.

Варто звернути увагу на таке джерело фінансування дефіциту бюджету, як приватизація, яка стала досить поширеною в Україні протягом останніх десятиріч. Трактуючи це з позиції того, що уряд втрачає свої активи, а також беручи до уваги масштабність і разовий характер надходжень від приватизації, традиційно розрахований бюджетний дефіцит неадекватно відбиватиме потреби в запозиченнях [2].

При неемісійному фінансуванні дефіциту його трансмісійний механізм має відмінності порівняно з емісійним покриттям. Уряд, здійснюючи державні запозичення, не впливає на збільшення монетарних показників всередині країни. При прийнятті рішення про фінансування дефіциту шляхом продажу на зовнішньому фінансовому ринку державних цінних паперів у іноземній валюті уряд здійснює конвертацію валюти в національну за курсом Центрального банку в межах існуючої кількості грошової маси. При цьому на конвертацію іноземної валюти в національну не випускається додаткова кількість грошей, що не збільшує загальну грошову масу в країні.

Тому при неемісійних джерелах покриття дефіциту бюджету не відбувається збільшення грошової маси в країні, отже дефіцит не може прямо впливати на динаміку зростання та на темп інфляції. Факт існування дефіциту може справляти непрямий вплив на зростання цін через інфляційні очікування, які втім надзвичайно важко економічно прорахувати та дати однозначну оцінку і впливу на зростання темпу інфляції. Інфляційні очікування діють як захист виробників від можливого зростання цін у результаті фінансування дефіциту. Це свідчить про неможливість впливу дефіциту, що покривається державними запозиченнями на інфляцію в країні [1].

Отже, боргові ринки є важливими для збалансованої фінансової системи. Це пояснюється наступними характеристиками: боргові інструменти формують фінансові ринки більш повними; утворюють сигнали для ефективного інвестування, тобто перерозподіл фінансових ресурсів; активні ринки облігацій забезпечують ліквідність інструментів, тим самим створюють можливість

хеджування ризиків для зменшення витрат; ринок облігацій пропонує домогосподарствам альтернативи банківським депозитам.

Список використаних джерел

1. Биков Д. Трансмісійний механізм фінансування бюджетного дефіциту // Ринок цінних паперів України. 2010. №7. С. 59–64.
2. Бюджетний менеджмент: Підручник / За заг.ред. В.Феодосова. К.: КНТЕУ, 2004. 864с.

ТОКЕН ЯК ЧИННИК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Котляр Валерій Юрійович

Київський національний торговельно-економічний університет

У 1995 році фахівець ІТ Ніколас Негропonte (Массачусетський університет, США) затаврував новий цивілізаційний тренд – «цифрова економіка». Сьогодні перехід економіки на рейки цифрової є ознакою її ефективності і головним чином пов'язаний з цифруванням інформаційних та фінансових потоків. Частка паперових носіїв як у фінансових транзакціях, так і у переміщенні будь-яких відомостей експоненційно знижується. Так вже близько 90% світової торгівлі відбувається в безготівковій формі. Існуюча кредитно-фінансова система, в якій легальними конституційно встановленими валютами визнаються лише паперові гроші – банкноти емісійного центру, вступає в протиріччя з запитами цифрової економіки, програючи іншим в ефективності управління економікою та державотворчими процесами. Все більше країн зосереджує свою увагу на створенні повністю цифрової валюти. Так 20 лютого розпочався продаж першої у світі національної криптовалюти Венесуели El Petro, забезпечену власними ресурсами та прив'язаною до барелю нафти.

Розуміння суті грошей як основи незалежності держави та підтримки економіки на високому функціональному рівні відображає принаймні такі сучасні вимоги до кредитно-фінансової системи:

забезпечення потреб суб'єктів господарювання фінансовими інструментами (і першочергово – грошима) в адекватній кількості та якості;

створення та функціонування сучасної фінансової інфраструктури, яка відповідає нормам захищеності персональних даних громадян, надійності, оперативності, доступності до фінансових ресурсів як технологічно, так і за вартістю.

Незважаючи на складний багаточинниковий характер кредитно-фінансової системи, фундаментальними її показниками визнаються два: вартість конституціональної валюти, виражену через ключову (облікову) ставку емісійного центру, а також тип резервування фінансових інструментів. Виходячи з зазначеного, можна стверджувати, що кредитно-фінансова система утворює специфічну податкову систему латентного типу, яка фактично дублює аналогічну державну із ставкою податку в розмірі облікової ставки центрального банку (ЦБ). Непевність такої системи для суспільства полягає у переважно приватному її характері та наявності відповідних майже неконтрольованих з боку держави бенефіціарів. Звідси виникають проблеми з уразливістю кредитно-фінансової системи, адже цілі суспільства, держави та бенефіціарів можуть значно відрізнятись. Особливо зазначене стосується слабо захищених економік країн, що розвиваються. Недаремно гроші таких країн відносять до типу Currency Board, деривативних по відношенню до певної іноземної валюти. Так для України коефіцієнт кореляції Пірсона між реальним курсом ЦБ та теоретичним, обчисленим відносно ідеального Currency Board, складає близько 0,85.

Відтак, введення національних криптовалют без проведення націоналізації конституціональної грошової системи та повного резервування безготівкових (депозитних) грошей не тільки не забезпечить зазначених вище вимог до кредитно-фінансової системи сучасної держави, але й посилить центробіжні тенденції та її неокolonіальний статус. 10 років минуло, як з'явився повністю цифровий фінансовий інструмент – Bitcoin (BTC, 2008). На початку року капіталізація криптовалют досягла майже 300 млрд. дол. Хоча криптовалюти – чисто спекулятивний актив (без покриття) його можна розглядати в якості пілотного проекту щодо створення національних цифрових грошей. Системно криптовалюта формується в тривимірному просторі: «блок-чейн – токени – монети». Якщо блок-чейн – матеріальна основа існування цифрових грошей (спеціальні протоколи в комп'ютерній мережі щодо зберігання, шифрування та транзакцій), то токени – своєрідна внутрішня валюта в системі – певний аналог звичайних акцій. Саме коїни – національні цифрові гроші – повинні базуватись на державній мережі блок-чейн, адже гарантування та забезпечення захисту прав громадян (включаючи

персональні дані) першочергова функція держави. В протилежність цьому форма власності токенів можлива змішана з елементами краудсейла, не виключаючи загального контролю над емісією та зовнішніми операціями.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Степанова Ганна Михайлівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Нестабільність розвитку світової економіки активізує роль системи державного фінансового регулювання у забезпеченні макроекономічної стабілізації та створення відповідних умов для економічного зростання. Використання інструментів фінансової політики забезпечує згладжування циклічних коливань економіки, сприяє адаптації економіки до змін екзогенного економічного середовища. Водночас, надмірний регуляторний вплив держави знижує темпи росту реального валового внутрішнього продукту в постстабілізаційний період розвитку. Результативність системи державного фінансового регулювання, значним чином, залежить від рівня наукової обґрунтованості його ролі в розвитку суспільних відносин, моделі економічного зростання, що визначає ступінь участі держави в управлінні економікою та використання відповідних інструментів регулювання. З огляду на зазначене, важливим є визначення пріоритетних напрямів державного фінансового регулювання з урахуванням економічної циклічності та завдань стратегії соціально-економічного розвитку країни в межах функціонального та інституційного підходів.

В умовах сьогодення модель економічного зростання країни повинна поєднувати інноваційні та соціальні фінансово-бюджетні складові, що забезпечить якісне функціонування системи державних фінансів. Необхідним є використання інструментів та важелів фінансової політики не тільки для досягнення короткострокової макроекономічної стабілізації, але й для створення сприятливих умов для забезпечення економічного розвитку на довгостроковій основі. З метою реалізації зазначеного слід поступово змінювати структуру державних видатків, в тому числі бюджетних шляхом зростання частки продуктивних видатків та обмеження непродуктивних при підвищенні якісного рівня функціонування бюджетних інститутів.

Нерівномірність податкового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць обумовлює доцільність подальшого поглиблення методологічних засад до формування моделі міжбюджетних відносин. Розподіл податків за рівнями бюджетної системи має здійснюватися з урахуванням інституційної спроможності місцевого самоврядування, важливим є запровадження середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні, удосконалення системи результативних бюджетних показників відповідно до програмно-цільового методу формування видатків бюджету. З огляду на зазначене, пріоритетним є забезпечення подальшої децентралізації бюджетних повноважень, перш за все у сфері надання бюджетних послуг, забезпечивши їх необхідним обсягом фінансових ресурсів.

Потребує удосконалення механізм формування державних цільових програм, що сприятиме підвищенню результативності програмно-цільового методу планування бюджету. Ефективність державних програм соціально-економічного розвитку залежить від динаміки фінансування відповідних програм, точності та дієвості методології середньострокового макроекономічного прогнозування та бюджетного планування. У разі недовиконання планових значень показників фінансування програми необхідно здійснювати оцінку її реалізації з урахуванням динаміки та ступеню досягнутих результатів.

Поєднання механізмів державного регулювання та саморегулювання потребує наявності адекватної інституційної системи та відповідних інститутів. Важливим є збільшення часових періодів фінансово-бюджетного прогнозування, яке використовується в сучасній політиці державного управління. Формування системи стратегічного фінансово-бюджетного прогнозування і планування сприяє визначенню довгострокових кількісно вимірюваних цілей, що дають характеристику очікуваному рівню розвитку економіки країни та передбачає аналіз можливих альтернативних сценаріїв розвитку.

Важливими напрямками удосконалення інституційного середовища фінансового регулювання є посилення дієвості механізмів захисту прав власності, зниження частки державних видатків у валовому внутрішньому продукті, спрощення механізмів адміністрування податків та розширення співробітництва у сфері протидії податковим правопорушенням, відновлення довіри до ділової репутації банків, підвищення корпоративної культури учасників фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Лисяк Л. В. Теоретичні засади оцінки ефективності бюджетної політики // Світ фінансів. 2017. № 3 (12). С. 50–57.
2. Козарезенко Л.В. Фінансова політика розвитку людського потенціалу: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2016. 411 с.
3. Чугунов І.Я., Ігнатюк І.М. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни // Економічний вісник університету. 2016. №. 28 (1). С. 217–226.

РОЛЬ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ

Рязанцева Валентина Василівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджет країни формується як інструмент розвитку і зростання, що передбачає фінансування всіх основних реформ, інвестування в майбутні покоління та є запорукою зміцнення країни [1].

Розгортання глобалізаційних процесів та посилення інтенсивності їх впливу на соціально-економічний розвиток України, недостатній рівень інтеграції економіки держави у світові господарські ринкові відносини, структурні трансформації в економічній та фінансовій сферах є тими основними чинниками, які актуалізували проблематику забезпечення фінансової безпеки держави. Одним із ключових завдань при цьому є забезпечення бюджетної безпеки, яка визначає стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [2].

Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [3] визначено чіткі пріоритети бюджетної політики, забезпечення розвитку яких дасть змогу сформувати підґрунтя для економічного зростання.

Основними із зазначених пріоритетів визначено наступні: захист державних інтересів (видатки на оборону і безпеку у бюджеті 2018 визначені з урахуванням вимог стратегічних документів на рівні 5 % ВВП і становлять майже 165 млрд грн.); соціальний захист (передбачено підняття мінімальної заробітної плати, видатки на соціальний захист та субсидії; збереження обсягів асигнувань до

Пенсійного фонду на рівні 2017 р. у сумі 141, 3 млрд. грн.); стимулювання економіки (розвиток АПК та фермерства; дорожньої інфраструктури; підвищення енергоефективності); підвищення наукового потенціалу; бюджетна децентралізація; збільшення видатків на державні послуги (освіту та сферу охорони здоров'я); зміна механізму фінансування культури.

Разом з цим, залишають не вирішеними певні питання у інструментарію побудови бюджетної системи. Вони впливають на подальше формування бюджетної політики та досягнення її пріоритетів. Їх доцільно узагальнити в межах таких напрямів:

високий рівень державного боргу (наслідком зростання боргових зобов'язань держави стало зростання частки видатків бюджету на обслуговування державного боргу, що в умовах реалізації системних реформ збільшує навантаження на головний фонд держави);

достатньо високий рівень дефіциту державного бюджету (джерелами фінансування дефіциту бюджету є надходження від приватизації, а також державні запозичення. Щороку показники надходжень від приватизації до бюджету становили менше одного відсотка від прогнозованого показника. ризик невиконання планового показника за умов відсутності цього виду надходжень є значним. На це впливає несприятливий інвестиційний клімат [4]);

інфляційно-девальваційні коливання, які справляють вплив на формування бюджетних показників.

Система заходів протидії ризикам бюджетній безпеці у наступному році має забезпечуватися розв'язанням нагальних проблем у фіскальній системі та залежить, насамперед, від формування дієвих бюджетних важелів, які дадуть змогу вчасно та результативно реагувати на внутрішні і зовнішні виклики.

Список використаних джерел

1. Бюджет економічного зростання. URL: <http://budget2018.info/>
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України Затверджено Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Петрова Тетяна Сергіївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Фінансова система безпосередньо взаємозв'язана з відтворювальним процесом так як саме через неї відбувається забезпечення процесу виробництва ВВП, а також, розподіл і перерозподіл його вартості. Функціонування фінансової системи, що засновується на кругообігу фінансових ресурсів, спрямоване на створення сприятливих умов для суспільного виробництва.

Основними завданнями, що вирішуються при цьому і що відображають сутність фінансів як забезпечувального суспільного інституту є: мобілізація та оптимальне розміщення достатніх для забезпечення виробництва певного обсягу ВВП фінансових ресурсів; формування страхових фондів з метою забезпечення відшкодування втрат фінансових ресурсів і доходів та встановлення максимальних передумов для використання коштів даних фондів у кругообігу ресурсів; досягнення найвищої ефективності використання наявних фінансових ресурсів на основі вибору раціональної структури форм фінансового забезпечення; установлення оптимальної пропорції розподілу та перерозподілу виробленого ВВП з метою певного забезпечення потреб громадян, суб'єктів господарювання, держави.

В основі функціонування фінансової системи лежить кругообіг фінансових ресурсів. У кожному новому циклі вони повинні зростати, тобто фінансова система повинна стимулювати залучення всіх тимчасово вільних коштів і заощаджень. Саме низький рівень доходів домогосподарств є однією з причин недостатнього розвитку страхового і фондового ринків, що зумовлює проблеми з ресурсним забезпеченням економіки та стримує інвестиції.

Фінансова система і фінанси використовуються як індикатор національної економіки, збільшення добробуту громадян, обмеження негативних моментів у економічному зростанні. За допомогою фінансової системи держава збирає та використовує засоби для утримання апарату і направляє їх на виконання своїх функцій [1].

Фінансова система сприяє економічному зростанню шляхом спрямування фінансових ресурсів для їх найбільш продуктивного використання. Розвинена фінансова система може підняти економічне зростання за рахунок підвищення швидкості сукупних заощаджень і темпів приросту капіталовкладень, прискорення накопичень капіталу.

Фінансовий розвиток також сприяє зростанню шляхом посилення конкуренції і стимулювання інноваційної діяльності, які сприяють розвитку динамічної ефективності і сприяють більш ефективному розподілу ресурсів.

Існують три основні гіпотези, що пояснюють взаємозв'язок рівня фінансового розвитку та економічного зростання: гіпотеза активного впливу фінансових інститутів на економіку, гіпотеза пасивної поведінки фінансового сектора, гіпотеза «двостороннього причинного зв'язку».

Відповідно до гіпотези активного впливу фінансових інститутів на економіку або так званої гіпотези «фінансової пропозиції» вплив фінансового сектора на розвиток реальної економіки пояснюється тим, що за рахунок більш ефективної трансформації заощаджень в інвестиції фінансові ринки і інститути створюють передумови майбутнього економічного зростання. А відсутність доступу до фінансових ресурсів перешкоджає створенню нових точок зростання і не сприяє сталому економічному розвитку. Дана гіпотеза знайшла своє підтвердження в міждержавних дослідженнях, підтвердилась у ряді азіатських і африканських країн.

Згідно з гіпотезою пасивної поведінки фінансового сектора або гіпотезою «фінансового попиту» фінансова система лише обслуговує виникнення потреби економіки в посередницьких послугах, тому рівень фінансового розвитку в цілому залежить від змін, що відбуваються в реальному секторі.

Гіпотеза «двостороннього причинного зв'язку» виходить з того, що існує взаємний вплив рівня розвитку фінансового сектора і економічного зростання. Іншими словами, розвиток фінансової системи може сприяти економічному зростанню, а економічний розвиток в свою чергу сприяє розвитку фінансових ринків [2].

За умов світової глобалізації удосконалення національної моделі економічного розвитку з урахуванням комплексу інституційних особливостей має супроводжуватись пошуком балансу між державним та саморегульованими механізмами регулювання економічної динаміки, узгодженням концепції бюджетно-податкової політики з принципами соціального захисту та соціального забезпечення населення [3].

Таким чином, в умовах посилення євроінтеграційних процесів важливим завданням є реформування вітчизняної фінансової системи з метою забезпечення макроекономічної стабільності та стимулювання економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Миргородська С.О. Фінансові системи зарубіжних країн: К.: Центр учбової літератури, 2008, 320 с.
2. Мошенський С.З. Значення фінансового ринку в економічному розвитку держави та у забезпеченні її інвестиційної безпеки // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2008. № 2 (44). С. 339–348.
3. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5–18.

АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ЦИКЛІЧНОСТІ

Наконечна Анастасія Сергіївна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Фінансово-економічні рецесії визначили необхідність пошуку та впровадження нових комплексних, адаптивних рішень з управління фінансами компаній, зокрема їх фінансової архітектури, яка враховує найважливіші характеристики бізнесу (у т. ч. структуру фінансування, відносини власності та корпоративне управління). Фінансова архітектура суб'єктів господарювання є найбільш ємною моделлю організації фінансових відносин, що охоплює всю сукупність внутрішніх факторів фінансових обмежень та вартості капіталу, вплив яких актуалізується в країнах із неефективним фінансовим ринком. Фінансова архітектура є динамічною системою, що забезпечує потенціал її цілеспрямованої адаптації відносно стадій макроекономічного ділового циклу.

У контексті зниження негативного впливу економічних циклів та використання їх сприятливих можливостей доцільним є використання певної моделі оптимізації фінансової архітектури суб'єктів господарювання з урахуванням стадій макроекономічного ділового циклу. Така модель має ґрунтуватися на контрциклічному скороченні частки позикового капіталу та проциклічному залученні інвесторів додаткового позикового та власного капіталу із одночасним забезпеченням балансу їх інтересів в системі корпоративного управління.

Оскільки ключову роль в адаптації фінансової архітектури відіграють питання власності та корпоративного управління, набуває пріоритетності недопущення (або своєчасне вирішення) агентських конфліктів між акціонерами та менеджерами, мажоритарними та міноритарними власниками, компанією та кредиторами, що можуть виникати через різноспрямованість їх інтересів та нести в собі додаткові непрямі видатки фінансування. Окрім того, негативного впливу в процесі прийняття управлінських рішень завдає проблема інформаційної асиметрії, коли стейкхолдери володіють різними обсягами інформації щодо діяльності суб'єкта господарювання. Звідси набуває актуальності вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення адаптації фінансової архітектури суб'єктів господарювання в умовах циклічності розвитку економіки.

Під організаційно-інформаційним забезпеченням адаптації фінансової архітектури суб'єктів господарювання доцільно розуміти сукупність методів та інструментів, що регламентують взаємодію структурних підрозділів суб'єктів господарювання, які акумулюють інформаційні потоки та сприяють оперативній обробці фінансової та нефінансової інформації щодо елементів фінансової архітектури, проводять своєчасну оцінку та коригування їх диспропорцій із врахуванням зовнішніх факторів (зокрема, економічного та фінансового циклу), забезпечують розкриття інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання для встановлення та підтримання комунікації із зовнішніми інвесторами з метою постійного розширення доступу до капіталу. Основними напрямками вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення є такі:

- оптимізація циклу управління внутрішньою інформацією на основі принципу поетапності, що передбачає послідовне проходження кожним елементом інформаційного масиву повного циклу – збір інформації, обробка, інтерпретація результатів;

- підвищення збалансованості інтересів різних агентських груп в процесі прийняття управлінських рішень, що досягається шляхом забезпечення їх збалансованого представництва у складі наглядової ради;

- забезпечення зростання рівня прозорості фінансової та нефінансової інформації суб'єкта господарювання, зокрема шляхом впровадження стратегії корпоративної соціальної відповідальності;

- систематичний моніторинг та врахування інформації щодо факторів циклічності розвитку економіки, у т. ч. цін на кредитні ресурси, цін на акції компаній у відповідній галузі, динаміки інвестиційної активності з боку ринків капіталу, тощо.

За результатами дослідження рівня прозорості та відповідності вимогам корпоративної соціальної відповідальності 100 провідних нефінансових компаній України виявлено, що ті з них, які демонструють найвищі показники ринкової вартості та ефективності фінансової діяльності, мають найвищі оцінки з упровадження стратегії корпоративної соціальної відповідальності, яка виявляється у веденні та оприлюдненні фінансової та нефінансової звітності, наявності інформації щодо бізнес-профілю та стратегії діяльності, винагороди менеджменту компанії, ведення діалогу з основними групами стейкхолдерів, наявності деталізованого опису впровадження соціальних та екологічних проектів.

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Давидова Ірина Іванівна

Київський національний торговельно-економічний університет

В умовах трансформаційних перетворень, уповільнення темпів економічного зростання, посилення впливу екзогенних чинників на соціально-економічний розвиток країни важливим є підвищення дієвості фінансово-економічної політики з урахуванням інституційних змін світової економіки. Важливим інститутом суспільного розвитку сучасності є фінансова система, яка повинна адаптуватися до загальних макроекономічних коливань, залишаючись водночас інструментом регулювання економічних циклів. На даний час необхідним є удосконалення теоретико-методологічних засад функціонування фінансової системи, поглиблення розкриття її економічної сутності як вагомий складової економічного зростання, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із динамікою суспільного розвитку.

Механізм управління фінансовою системою є засобом реалізації фінансово-бюджетної, грошово-кредитної, інвестиційної, соціальної складових економічної політики держави. Регулювання співвідношень фінансової системи має бути спрямоване на досягнення макроекономічної збалансованості, стимулювання економічного зростання за рахунок використання інтенсивних факторів розвитку, підтримку високого рівня зайнятості, забезпечення стабільного рівня цін, підвищення реальних доходів населення, посилення соціальної справедливості, зменшення диференціації розмірів одержуваних доходів населення.

Разом з тим на даному етапі розвитку економічних відносин важливим є визначення перспективних напрямів удосконалення фінансової системи з урахуванням провідного досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою, завдань соціально-економічного розвитку країни, сучасних макроекономічних тенденцій, показників фінансової стійкості. З метою посилення результативності фінансової політики доцільним є подальший розвиток положень щодо механізму бюджетно-податкового регулювання. Потребують поглибленого дослідження питання впливу фінансової системи на соціально-економічний розвиток суспільства. Необхідним є здійснення структурних змін економіки, формування фінансової системи розвитку спрямованої, у тому числі на концентрацію фінансово-економічних ресурсів у тих секторах економіки, які здійснюють виробництво інноваційної продукції високотехнологічних укладів.

Економічну сутність фінансової системи можна представити як складову соціально-економічного розвитку країни, що полягає у використанні сукупності економічних відносин у сфері формування, дієвого розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу між її окремими ланками, які визначаються відповідною структурою системи фінансових інституцій та їх взаємозв'язків з метою створення належних умов для збалансованого економічного зростання.

В умовах економічних перетворень важливим є посилення ролі держави в регулюванні соціально-економічних процесів, покращання якісного рівня управління бюджетно-податковою та грошово-кредитною системою з підвищенням дієвості їх координації. Разом з тим, фінансова політика країни стала більш залежною від зовнішньоекономічних факторів, що зумовлює подальшу необхідність удосконалення фінансової системи. Формування фінансово-економічної політики країни, у тому числі в частині регулювання бюджетних доходів та видатків, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, державного боргу, грошової маси, валютного курсу, платіжного балансу відбувається з урахуванням сукупності зовнішніх чинників, що спрямовано на підвищення рівня інвестиційної привабливості країни для міжнародного капіталу, конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках.

Доцільним є реалізація виваженого фінансового регулювання враховуючи тенденції економічного зростання, зниження показника питомої ваги державного боргу в валовому внутрішньому продукті та боргового навантаження на бюджет. Важливим завданням фінансової

системи є забезпечення оптимального розподілу валового внутрішнього продукту між її складовими та фінансово-економічних ресурсів між економічними суб'єктами, що спрямовано на стимулювання розвитку вітчизняної економіки.

Фінансова система здійснює вплив на формування та розподіл заощаджень, інвестиційних ресурсів. Покращення інвестиційного клімату країни потребує досягнення макроекономічної рівноваги, здійснення структурних перетворень економіки, підвищення якісного рівня інституційної складової суспільного розвитку, подальшого вдосконалення бюджетно-податкової та грошово-економічної системи, посилення дієвості державного фінансового регулювання.

Список використаних джерел

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А.Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.

2. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2012. № 3. С. 45–54.

3. Чугунов І.Я. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки/ І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5–18.

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Лизогуб Максим Михайлович

Київський національний торговельно-економічний університет

Сучасні фінансові системи є складними структурами, які у свою чергу є лише складовими елементами загальних економічних систем. Окрім того, поряд із національними фінансовими системами дедалі еволюціонує загально світова фінансова система.

Розвиток фінансових систем визначається не лише планомірною оптимізацією роботи їх елементів та вдосконаленням структури, а й впливом зовнішніх економічних перетворень. Адже стабільна фінансова система є одним з основних елементів сталого економічного розвитку.

Для розуміння чинників економічних перетворень, необхідно розглянути базові ресурси економічного розвитку, оскільки будь-які впливи на економіку утворюються змінами у їх якості чи кількості.

На сьогодні виокремлюють три класичних економічних ресурси та два порівняно інноваційних фактори, що дедалі більше проявляють себе з глобалізацією економіки із середини ХХ століття: трудові, природні та капітальні ресурси і технологічне та інституційне (соціально-правове) забезпечення.

Якість трудових ресурсів залежить від їх навичок, творчих здібностей, навчання та освіти. Якщо людський ресурс країни/галузі добре кваліфікований і навчений, то продукт також буде високої якості.

Природні ресурси включають ресурси, які виробляються природою або на суші, або під землею. Ресурси на суші включають рослини, водні ресурси та ландшафт. Формування капіталу включає землю, будівництво, машинобудування, енергетику, транспорт та засоби зв'язку.

Технологічний розвиток сприяє підвищенню продуктивності навіть із обмеженим обсягом ресурсів. Соціальні чинники включають в себе звичаї, традиції, цінності та вірування, які в значній мірі сприяють зростанню економіки. Наприклад, суспільство зі звичайними віруваннями і забобонами протистоїть прийняттю сучасних способів життя. Крім того, правові та політичні чинники, такі як участь уряду у формулюванні та реалізації різних парадигм розвитку суспільства та політик, або наявність конфліктів, відіграють значну роль у економічному зростанні.

Відповідно, у своїй основі усі економічні перетворення викликаються змінами у заданих чинниках. На практиці на всі можливі зміни розвитку економічної системи накладаються обмеження актуальними тенденціями соціально-економічного стану національної, чи в сьогоднішніх умовах і загальносвітової економіки.

Зокрема, вплив природних ресурсів на сьогодні зосереджений у трьох чинниках: їх обмеженістю відносно зростання населення планети та його потреб; екологічним чинником, пов'язаним з розумінням людьми шкоди від використання ряду ресурсів надалі; пов'язаністю природних ресурсів з їх географічним розташуванням і залежністю в силу останнього від соціально-правових чинників.

Трудові ресурси на сьогодні, відповідно з політикою значної частини розвинених країн та країн, що розвиваються, отримали надзвичайну мобільність у виборі місця застосування своїх навичок, що впливає на нерівномірність якості трудових ресурсів, у наслідок

міграції; формують свій якісний потенціал на базі ресурсоемних технологій, що теж дає вже потужним суб'єктам світової економіки дедалі більшу здатність нарощувати трудовий потенціал країни.

Розвинулися методи формування капіталу, зокрема залучення фінансових ресурсів через інтернет-ресурси та інші засоби комунікацій, що пожвавило обіг фінансових ресурсів; за допомогою ряду фінансових інструментів можна не зважати на фінансово-географічні обмеження щодо накопичення та перетоку капіталу.

Особливо впливовою не лише у межах фінансової системи сьогодні є сфера технологій, які свого часу виокремилися на основі організації та інтеграції методів формування капіталу. На фінансову систему особливий вплив справляє розвиток фінансових технологій і подальше ускладнення структури фінансової системи.

Разом із ускладненням засобів виробництва, форм ресурсів та економічним зростанням, виникають і нові форми інституційно-правового забезпечення, які відповідають на актуальні виклики з боку суспільної практики.

У новому глобалізованому фінансовому середовищі основним пріоритетом виокремлюють включення у фінансову систему населення, яке наразі знаходиться без доступу фінансових послуг. У такий спосіб пропонується пожвавити розвиток світової фінансової системи та підвищити рівень розвитку депресивних регіонів світу і країн з низьким економічним розвитком.

СЕКЦІЯ 2

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

БЮДЖЕТНА СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Чугунов Ігор Якович

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджетна стратегія виступає важливою складовою державного фінансового регулювання та ефективним інструментом реалізації економічної політики країни щодо забезпечення макроекономічної рівноваги в умовах інституційних перетворень. Метою бюджетного регулювання є створення відповідного суспільного середовища для стійкого економічного зростання та формування дієвих інституційних взаємовідносин щодо визначення пріоритетів здійснення бюджетної та податкової політики, вдосконалення методологічних засад фінансово-бюджетного планування та прогнозування, розподілу та перерозподілу наявних фінансових ресурсів, здійснення дієвого контролю за їх використанням, реалізація основних завдань та стратегічних цілей суспільного розвитку. Важливим є адаптація бюджетної політики до тенденцій циклічного економічного розвитку, що передбачає формування сучасних фінансових інститутів, збалансування фіскального навантаження, утримання індикативних значень дефіциту бюджету та державного боргу при сприянні інноваційній перебудові економіки. Довгострокова збалансованість бюджету характеризує показники виконання дохідної та видаткової частини бюджету, частку дебіторської та кредиторської заборгованості зведеного, державного та місцевих бюджетів у загальній сумі видаткової частини відповідного бюджету, рівень податкового навантаження на економічну систему, фінансування дефіциту бюджету та державного боргу. Рівень збалансованості бюджетного регулювання впливає як одночасно, так і з лагами у часі, на інтегрований показник запасу стійкості бюджетної системи, що відображає можливість своєчасного виконання фінансових зобов'язань державними органами управління та місцевого самоврядування. Важливим є розробка обґрунтованих засад перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетну систему, визначення пріоритетних напрямів використання бюджетних

коштів та реалізація низки заходів щодо досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни.

Одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку є перспективне бюджетне планування, зміст якого полягає у розробці основних напрямів формування та використання бюджетних коштів на середньо- та довгостроковий період, зважаючи на необхідність виконання завдань, які постають перед суспільством на певному етапі його розвитку.

Для досягнення достатнього рівня бюджетної результативності важливим є упорядкування та оптимізація кількості бюджетних програм, зокрема шляхом складання головними розпорядниками бюджетних коштів плану діяльності на наступні за плановим два бюджетні періоди відповідно до середньострокових пріоритетів; розробки та затвердження паспортів бюджетних програм, складання звітів про їх виконання; здійснення управління бюджетними коштами у межах встановлених бюджетних повноважень та проведення оцінки ефективності бюджетних програм, внутрішнього фінансового контролю за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Метою бюджетної стратегії є забезпечення відповідного рівня економічного зростання з урахуванням збалансованості державних фінансів, що реалізується через інститути бюджетного регулювання, державного фінансового контролю. Державне регулювання в сучасних умовах являє собою макроекономічний регулятор відтворювальних процесів, спрямований на реалізацію стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави. Прогнозування бюджету є важливим інструментом державного регулювання економічних і соціальних процесів, оскільки обґрунтовує напрями використання бюджетних коштів у майбутньому з урахуванням визначених цілей та пріоритетів соціально-економічного розвитку країни на довгострокову перспективу.

Бюджетна стратегія як інструмент державного регулювання економічного розвитку полягає в реалізації низки фінансових заходів з метою досягнення відповідних соціально-економічних цілей розвитку країни, з врахуванням необхідності оптимізації управління державними фінансами, зменшення рівня дефіциту бюджету й темпів зростання державного боргу, підвищення ефективності фіскального регулювання, розробки планів та прогнозів основних бюджетних показників, забезпечення інноваційного спрямування наявних бюджетних коштів та проведенням контролю за їх використанням. Важливим є удосконалення механізму бюджетного регулювання для

стимулювання зайнятості населення, сукупного попиту, підвищення дієвості системи державного інвестування, проведення відповідної соціальної політики виходячи з трансформаційних перетворень економіки.

Розробка і реалізація бюджетної стратегії має спиратися на науково обґрунтовані положення та результати проведених досліджень з питань бюджетних відносин, що безперечно посилить збалансованість державних фінансів та створить необхідні умови для підвищення рівня керованості економічних процесів країни. Основним завданням бюджетного регулювання є забезпечення виконання завдань соціально-економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць, однак при цьому важливою є підтримка у необхідних межах запасу стійкості бюджетної системи.

Пріоритетними напрямками бюджетної стратегії мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної збалансованості. Вагомим є подальше зміцнення ролі бюджетної складової в забезпеченні економічного зростання. Для стимулювання економічного зростання необхідним є активне використання дефіциту бюджету з метою збільшення видаткової частини бюджету, особливо в умовах відносного зменшення податкового навантаження на економіку, проте розмір державного боргу та економічні можливості держави по його обслуговуванню є фактором обмеження обсягу дефіциту бюджету. В періоди сталого економічного зростання при необхідності, особливо за умови наявності значного обсягу державного боргу, доцільним є використання профіциту бюджету. В умовах обмеженості фінансових ресурсів вагомим завданням бюджетної стратегії є спрямування видатків на пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку країни, обґрунтування цілей, завдань та принципів бюджетної політики, узгодження фінансових можливостей бюджету щодо їх реалізації в межах бюджетних періодів. Динамічна трансформація економічної системи визначає необхідність збалансування бюджетів усіх рівнів з урахуванням циклічних коливань реального валового внутрішнього продукту, індексу споживчих цін, державного боргу, валютного курсу. Доцільним є формування бюджетної стратегії на основі засад, що передбачають стабільність, передбачуваність податкового регулювання, обмеження бюджетного дефіциту та державного боргу, формування бюджету з урахуванням прогнозу основних фінансово-

економічних показників, що покладені в основу бюджетного планування.

З метою посилення впливу бюджетної системи на соціально-економічний розвиток суспільства необхідно здійснювати заходи, спрямовані на підвищення рівня збалансованості і прозорості бюджету, ефективності витрачання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого фінансового контролю. Взагалі необхідним є не тільки розробка прогнозних бюджетних показників на середньострокову перспективу але й визначення довгострокової бюджетної стратегії з урахуванням циклічності економічного розвитку, що підвищить керованість бюджетного процесу.

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Пасічник Володимир Андрійович
Секретаріат Кабінету Міністрів України

Однією з вагомих складових системи фінансового регулювання економіки є бюджет, який відображає відповідні відносини у процесі перерозподілу валового внутрішнього продукту з метою задоволення потреб суспільства. Бюджетна політика є дієвим інструментом економічного зростання, суттєво впливає на трансформаційні перетворення у галузях економіки, підвищення якісного рівня людського потенціалу, інноваційного розвитку економіки. Виходячи з необхідності посилення ефективності управління фінансовими ресурсами держави та досягнення відповідних запланованих економічних та соціальних показників важливим є результативність бюджетного регулювання, основною метою якого є розробка і проведення збалансованої фінансово-бюджетної політики, у тому числі у сфері доходів, видатків бюджету, оподаткування, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, державного боргу, спрямованої на забезпечення належного ступеню суспільного розвитку. Інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку країни.

У сучасних умовах розвитку економіки доцільним є визначення відповідних інституційних засад бюджетного регулювання, розробка і

проведення виваженої фінансово-бюджетної політики, підвищення результативності виконання бюджетних програм, посилення взаємозв'язку бюджетного планування та основних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, удосконалення системи управління державними фінансами з урахуванням необхідності забезпечення належного рівня соціальних стандартів, внутрішнього споживання, стимулювання економічної діяльності країни. Формування та здійснення бюджетної політики як складової державного регулювання суспільного розвитку має ґрунтуватися на підходах спрямованих на досягнення фінансово-економічної збалансованості, дієвості економічних перетворень, забезпечення економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць.

Основним завданням бюджетного регулювання є забезпечення виконання завдань соціально-економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць, однак при цьому важливою є підтримка у необхідних межах запасу стійкості бюджетної системи. Бюджет є одним з основних макроекономічних інструментів відтворювальних процесів, спрямований на реалізацію стратегічних пріоритетів розвитку суспільства. Відносини з приводу перерозподілу валового внутрішнього продукту формують основу системи державного регулювання соціально-економічних процесів.

Інституційні засади бюджетного регулювання ґрунтуються на інтеграції складових фінансового механізму у сфері формування доходів бюджету, планування видатків бюджету, міжбюджетних відносин, управління державним боргом, виходячи із циклічності економічного розвитку, стану державних фінансів, що сприяє підвищенню дієвості бюджетної політики як вагомому інструменту розвитку соціально-економічних відносин суспільства. Необхідність забезпечення цілеспрямованого впливу на темпи економічного зростання вимагає формування відповідного якісного рівня системи бюджетного регулювання, яка ґрунтується на сукупності бюджетних механізмів, удосконалення інституційних засад фінансово-економічних перетворень. Використання фінансових методів у системі бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку країни передбачає коригування рівня оподаткування, напрямів та обсягів використання видатків бюджету. Перетворення системи бюджетного регулювання значною мірою пов'язане зі зміною інституційного середовища суспільства, складові бюджетної політики вдосконалюються виходячи з економічної стратегії, стану економічного розвитку країни.

Бюджетна політика є однією з основних складових державного регулювання економіки країни, визначення бюджетної пріоритетності достатньо суттєво впливає на структурні перетворення у галузях економіки, соціальній сфері, рівень людського капіталу, конкурентноспроможність національної економіки.

Розвиток суспільства зумовлює необхідність відповідних інституційних змін у взаємовідносинах між учасниками бюджетного процесу та підвищення ефективності бюджетної політики у системі державного регулювання економіки. Від якості та своєчасності прийняття рішень щодо управління державними фінансами залежить збалансованість бюджетної системи та результативність бюджетного регулювання. Важливим є визначення економічної сутності та напрямів бюджетної політики як інструменту соціально-економічного розвитку, запровадження дієвих бюджетних механізмів у системі інституційного середовища суспільства, підвищення результативності програмно-цільового методу планування видатків бюджету як складової державного регулювання економіки.

Бюджетна політика має бути узгодженою з пріоритетами макроекономічного регулювання, важливим є визначення основних напрямів бюджетних видатків з метою забезпечення стратегічної спрямованості розвитку економіки країни. Планування бюджетних показників має ґрунтуватися на агрегованих показниках економічного і соціального розвитку, у процесі бюджетного прогнозування належить враховувати показники, які характеризують динаміку стану економіки з урахуванням впливу зовнішніх чинників, визначати взаємний вплив фінансово-бюджетних і соціально-економічних показників, оптимізувати розподіл та оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів у короткостроковій і середньостроковій перспективі для розв'язання питань забезпечення обмеженими бюджетними ресурсами пріоритетних напрямів розвитку економіки та соціальної сфери.

Встановлення пріоритетів бюджетної політики на середньострокову та довгострокову перспективи, здійснення системної оцінки досягнення відповідних цілей та завдань соціально-економічного розвитку країни, визначених при плануванні бюджетів минулих періодів надає можливість своєчасного прийняття управлінських рішень у сфері державних фінансів, адекватного реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього економічного середовища. Визначення пріоритетів державної підтримки, спрямованої на економічне зростання та соціальний розвиток є одним з важливих завдань бюджетної політики.

Список використаних джерел

1. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В.Р.Сіденко, М.І.Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я.Чугунов та ін.; за ред. В.Р.Сіденка. К.: Київ.нац.торг.-еко.ун-т, 2017. 648 с.
2. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.
3. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень // Економічний часопис-XXI. 2016. №3-4(2). С.66-69.

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Макогон Іван Іванович
Міністерство фінансів України

Сучасна фінансова наука зосереджує вагому увагу на дослідженнях впливу фінансової системи та її складових на соціально-економічний розвиток країни з врахуванням відповідних інституційних умов розвитку вітчизняної економіки.

Вагомою складовою фінансової системи є державні фінанси за допомогою яких забезпечується стимулювання економічного зростання шляхом реалізації основних пріоритетів фінансово-бюджетної політики щодо формування та використання фінансових ресурсів на державному та місцевому рівнях.

Економічні перетворення в системі управління державними фінансами, які відбуваються на даний час, зумовлені необхідністю комплексного підходу до процесу стратегічного бюджетного планування, забезпечення ефективності та результативності бюджетної політики, що дозволить врахувати спектр фінансово-економічних явищ і процесів з метою підвищення ефективності соціально-економічних перетворень, у тому числі забезпечення стабільності та збалансованості бюджетної системи [1].

Зарубіжний досвід доводить, що при певних особливостях і відмінностях державні фінанси країн з розвинутою та трансформаційною економікою є вагомою складовою у системі фінансово-економічного регулювання. В процесі реформування системи державних фінансів, забезпечення їх стійкості щодо впливу

екзогенних та ендогенних факторів кожна країна вирішує завдання адаптації загальних принципів виходячи із особливостей розвитку національної економіки та адміністративно-територіального устрою. Ефективність системи управління державними фінансами залежить від рівня розвитку економіки, історичних, соціальних умов та традицій країни. Достатнього впровадження набув програмно-цільовий метод планування видатків бюджетів різних рівнів, у тому числі у середньостроковій перспективі, система оцінювання бюджетних програм. Принципи та механізми на яких ґрунтується система управління державними фінансами виступають в якості інструменту фінансового регулювання розвитку країн.

Створення необхідних умов функціонування дієвої системи державних фінансів відбувається під впливом структурних суспільних змін та залежать від інституційної спроможності національних економік. На рівень дієвості складових системи державних фінансів впливає ефективність управлінських рішень, ступінь їх спрямування на досягнення стратегічних цілей розвитку територій.

Враховуючи сучасні трансформаційні перетворення формування системи державних фінансів в Україні повинно здійснюватися із врахуванням циклічності економічного розвитку, необхідності забезпечення достатнього рівня інституційних перетворень економічного середовища, використання дієвих фінансово-бюджетних механізмів, інтеграції у бюджетний процес середньострокового бюджетного планування, удосконалення програмно-цільового методу.

Система державних фінансів має базуватися на принципах системного дослідження фінансово-економічних явищ та враховувати циклічність соціально-економічних процесів. Застосування системного підходу забезпечить взаємоузгодження форм, методів, інструментів та важелів які використовуються виходячи із завдань та повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування щодо управління бюджетними ресурсами з метою задоволення суспільних потреб та досягнення соціально-економічних цілей розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому. Разом з тим, взаємозв'язки між складовими системи державних фінансів можуть змінюватися відповідно до повноважень і функцій покладених на органи державної влади та соціально-економічних умов розвитку суспільства.

Економічні перетворення потребують посилення дієвості системи державних фінансів з метою регулювання макроекономічної

динаміки, забезпечення стійкості економічного зростання, прискорення структурних змін економіки, забезпечення взаємозв'язку між пріоритетними завданнями бюджетної політики та соціально-економічного розвитку територій у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Чугунов І. Я., Макогон В. Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень. Економічний часопис-XXI: науковий журнал. №158(3-4(2)). 2016. С. 66–69.

2. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Радіонов Юрій Денисович
Рахункова палата України

Видатки бюджету є важливою складовою загальнодержавних видатків. Вони є виразом економічних відносин, які виникають при використанні державою бюджетних коштів. Бюджетні видатки забезпечують реалізацію численних програм соціального, економічного, культурного розвитку країни, вони впливають на підвищення рівня доходів і якість життя громадян і сприяють впровадженню загальної економічної політики держави.

Видатки бюджету – це економічні відносини, на основі яких здійснюється процес використання грошових ресурсів централізованого фонду для виконання державою своїх функцій. Видатки бюджету - це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

Видатки бюджету – законодавчо визначені норми і напрями використання бюджетних коштів. На думку авторів соціально-економічна суть бюджетних асигнувань визначається: природою і функціями держави, рівнем розвитку країни, формою надання

бюджетних трансфертів, розгалуженістю зв'язків державного бюджету з національною економікою.

Бюджетний кодекс України розділив поняття «витрати бюджету» та «видатки бюджету». Згідно з нормами Бюджетного кодексу (п.13 ст.2), видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом.

Бюджетні видатки є індикатором соціально-економічної політики держави. Економічна сутність формування видатків бюджету полягає в необхідності вирішення складних завдань, які виникають в економічній життєдіяльності країни. З допомогою видатків бюджету, держава виконує свої функції та регулює економічні та соціальні процеси.

Функції держави є відображенням її стану розвитку, демонстрацією соціально-економічних пріоритетів, яких країна прагне досягти застосовуючи відповідні важелі і механізми впливу на економіку, в тому числі з допомогою видатків бюджету.

Видатки бюджетів за своєю економічною сутністю є інструментом розподілу і перерозподілу централізованого грошового фонду держави та його використання за цільовим призначенням для зростання суспільного добробуту. Зміст і характер бюджетних видатків полягає у забезпеченні виконання державою своїх функцій. Призначення бюджетних видатків слугує задоволенню найважливіших потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери, державного управління, оборони. Забезпечення громадського порядку, безпеки держави тощо.

Першочергово виникнення видатків бюджету продиктовано реальною необхідністю держави виконувати свої завдання і функції, які йому делегує суспільство. Якщо в стародавні часи, держава була органом насильства, експлуатуючи знедолений клас і захищаючи привілейований, панівний клас. В той час, її основними функціями були збереження і зміцнення існуючого ладу, форм власності, оподаткування населення та тримання його у покорі. В країнах Давнього Сходу на державу були покладені економічні функції щодо прокладання доріг, запровадження єдиного грошового обігу, будівництво іригаційних споруд. За умов розвитку капіталізму, держава перестала бути лише елементом надбудови і стала невід'ємним елементом базису. Від початку створення держави і подальшого її розвитку, економічні функції з роками розширювались і поглиблювались і саме на державу покладалась і надалі покладається ключова функція економічного розвитку - процес відтворення.

Економічна сутність формування видатків бюджету тісно пов'язана з розвитком держави і виконання нею економічних та соціальних завдань. Проте, держава не завжди ефективно виконує покладені на неї функції. Забезпечити позитивний результат і сталу динаміку економічного та соціального розвитку, можливо при дотриманні принципу науково-обґрунтованої прогнозованості своєї діяльності. Як свідчить міжнародна практика, бюджетні видатки доцільніше перерозподіляти між пріоритетними секторами економіки, тим самим здійснювати фінансове оздоровлення підприємств реального сектору, створювати сприятливі макроекономічні умови для зростання економіки і надходжень до бюджетів. Видатки бюджету забезпечують реформування галузей економіки з метою їх модернізації, осучаснення, тим самим підвищується якість надання соціальних послуг. Крім того, бюджетні видатки спрямовуються на інвестування, наприклад, об'єктів соціальної інфраструктури. При реалізації бюджетної політики, важливо, щоб бюджетні видатки формувались відповідно до затверджених в бюджеті макропоказників, а кошти спрямовувались за цільовим призначенням на стратегічні напрямки розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Благун І.Г., Воронко Р.М., Бучкович М.Л. Бюджетний менеджмент. Львів: «Магнолія-2006», 2017. 224 с.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-V. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.

ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Адаменко Ірина Петрівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Побудова ефективної системи державних фінансів передбачає удосконалення фінансово-бюджетної політики як вагової складової системи державного регулювання економіки. Фінансово-бюджетна політика має бути взаємоузгодженою із стратегічними цілями

соціально-економічних перетворень, спрямовуватись на створення належних умов для поглиблення взаємодії держави і суспільства.

На даний час основним завданням фінансово-бюджетної політики є стабілізація публічних фінансів. Базовою умовою зазначеного є утримання макроекономічної стабільності, прискорення економічного зростання, впровадження ефективного врядування, посилення децентралізаційних процесів та реформування системи державних фінансів. Зазначене обумовлює необхідність розробки ефективної фінансово-бюджетної стратегії спрямованої на досягнення економічної стабілізації та економічного зростання. Важливими завданням при цьому є застосування дієвої методології моніторингу макроекономічної нестабільності, розробка методологічної основи концепції макроекономічної стабілізації шляхом оцінки можливостей альтернативних методологічних підходів до вирішення відповідних проблем в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, оцінка ризиків, що визначають стабільність макроекономічної системи в умовах глобалізації.

Вагомим завданням прискорення економічного зростання є перехід на інноваційний шлях розвитку, що актуалізує питання посилення впливу фінансово-бюджетної політики на створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення дієвості фіскальної складової та стабільності податкових надходжень, пошук додаткових чинників зростання.

Важливо відмітити, що значний рівень інвестиційної активності економіки є найважливішим внутрішнім фактором, який стимулює розширення виробництва і відповідно економічне зростання. Одночасно капітальні інвестиції сприяють збільшенню рівня оплати праці без зниження конкурентоспроможності підприємств, надаючи можливість задіяти інші внутрішні фактори стимулювання економічного зростання. Разом з тим динаміка та структура капітальних інвестицій протягом останніх років є неоднорідною. Частка капітальних інвестицій за рахунок коштів державного бюджету за 2011-2016 роки складає 3,67 %, у тому числі за 2011-2013 роки 5,21 %, за 2014-2016 роки 2,12 %; за рахунок коштів місцевих бюджетів за 2011-2016 роки складає 4,07 %, у тому числі за 2011-2013 роки 3,02 %, за 2014-2016 роки 5,13 %. Невирішеними залишається низка структурних проблем, які стримують сталий і збалансований розвиток вітчизняної економіки, зокрема неоптимальна структура державного управління, яка проявляється в недостатній стратегічній спрямованості розвитку галузей економіки; невизначеність і мінливість умов здійснення підприємницької діяльності, зокрема

цінової, тарифної та валютної політики; недостатній рівень продуктивності праці і значні витрати виробництва, зумовлені слабкою інноваційною активністю реального сектора економіки; неефективна система розподілу фінансових ресурсів в економіці; недостатній обсяг залучення прямих іноземних інвестицій; зростання зовнішнього боргу.

Доцільним є проведення системних заходів спрямованих на мінімізацію залежності вітчизняної економіки від впливу зовнішньоекономічної кон'юнктури. Основні зусилля при цьому доцільно сконцентрувати на збільшенні обсягів експорту продукції з високою доданою вартістю та підвищення частки в експорті інноваційних товарів. Важливо відзначити, що прискорення економічного зростання має відбуватися за рахунок підвищення конкурентоспроможності економіки. Зазначене актуалізує питання розробки активної інноваційної стратегії, яка передбачає забезпечення модернізації базових галузей і прискореного формування нових високотехнологічних секторів економіки. При цьому найважливішим фактором підвищення конкурентоспроможності базових галузей є широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Посилення євроінтеграційних процесів на сучасному етапі розвитку системи державних фінансів обумовлює необхідність підвищення дієвості фінансово-бюджетної політики, застосування дієвих фінансових інструментів, що надасть можливість реагувати на зміни зовнішньоекономічної кон'юнктури, зберігаючи параметри цілісного розвитку та забезпечити макроекономічну стабільність на основі застосування якісних фінансово-економічних прогнозів і передумов, покладених в основу бюджетного планування.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА НА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ

Волосович Світлана Василівна

Київський національний торговельно-економічний університет

У результаті розширення сфер застосування біткоїнів, частка капіталізації яких складає біля 58% у структурі капіталізації всіх криптовалют, їх використовують або використовували 2-5 млн людей у світі [1]. Це обумовлює необхідність державного регулювання операцій з криптовалютою, складовою якого є оподаткування.

Податкова політика у різних країнах щодо операцій з криптовалютою диференціюється від ліберальної до жорсткорегульованої. Її підґрунтям є моделі державного регулювання ринку криптовалют. Нині існують ліберальна, консервативна, репресивна моделі регулювання криптовалютного ринку та модель очікування [2]. Оподаткування операцій з криптовалютами застосовується, як правило, у межах консервативної та частково ліберальної моделей.

Операції з криптовалютою підлягають оподаткуванню залежно від її правового статусу. Законодавство більшості країн з метою оподаткування розглядає віртуальні валюти як власність або активи. До основних податків, що застосовуються до операцій з криптовалютами належать податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на приріст капіталу. Для країн ЄС у 2015 р. згідно з рішенням Європейського суду операції з біткоїнами було звільнено від сплати податку на додану вартість. Після цього європейські країни, де вже існувало оподаткування ПДВ зазначених операцій, були змушені його скасувати. Фіскальний режим у країнах ЄС визначається національними законодавствами.

У Німеччині з операцій з криптовалютами стягується податок на приріст капіталу, якщо обсяг операцій перевищує 600 євро, та якщо прибуток був отриманий протягом одного року після отримання біткоїнів. У Великобританії спекулятивні трансакції звільняються від сплати податку на прибуток. Податковий орган розглядає кожну операцію з біткоїнами на основі його власних індивідуальних фактів та обставин.

В Австралії операції з віртуальними валютами підпадають під дію бартерних угод. Водночас трансакції біткоїна для особистих цілей звільняються від оподаткування за умов, що біткоїни використовувалися для оплати товарів та послуг з метою особистого користування та вартість угоди є меншою, ніж AUD 10000. Майнінг та комерційний обмін вважаються біржовою торгівлею та оподатковуються. Біржі криптовалют мають виплачувати 10% в якості податку з продажу за кожну трансакцію.

В Ізраїлі встановлено податок на прибуток при продажу криптовалюти, ставки якого є диференційованими до 25% від загальної вартості продажу. Операції, пов'язані з криптовалютою із отриманням прибутку, включаючи майнінг, увійдуть в «бізнес-категорію», і ставка податку на прибуток становитиме 17%.

У Південній Кореї планують впровадження податку на додану вартість, податку на подарунки, податку на прибуток та податку на

приріст капіталу на діяльність з криптовалютою. Уряд Південної Кореї 22 січня 2018 р. оголосив, що обмін крипто валют підлягатиме оподаткуванню 22 % податку на прибуток та додатково 2,2% податку на прибуток до місцевих бюджетів.

В Японії до 1 липня 2017 р. операції з криптовалютою оподатковувалися податком на споживання у розмірі 8% вартості проданої криптовалюти. У США прибуток від продажу або обміну криптовалюти спричинятиме вимоги по відношенню до збільшення капіталу. Водночас ставки податку на приріст капіталу диференційовані залежно від терміну операцій. Продавці товарів чи послуг за криптовалюту, та майнери зобов'язані включати вартість отриманої криптовалюти у свої річні податкові декларації. Заробітна плата, отримана у віртуальній валюті, є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб та внесків на соціальне страхування. Отже, підґрунтям для розробки податкової політики щодо операцій з криптовалютою має стати визначення її правового статусу. У подальшому оподаткування операцій з криптовалютами має будуватися виходячи з вимог ЄС.

Список використаних джерел

1. Schweikert D. Cryptocurrency Tax Fairness Act would counter an IRS rule that may have hampered bitcoin. URL: <https://govtrackinsider.com/cryptocurrency-tax-fairness-act-would-counter>

2. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики та перспективи розвитку // Економіка України. 2016. №4 (653). С. 68-78

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНOSTІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

**Лисяк Любов Валентинівна
Кушнір Анна Ігорівна**

Університет митної справи та фінансів

Нестабільна економічна та геополітична ситуація в нашій державі призводить до зниження можливостей органів місцевого самоврядування щодо досягнення як довгострокових стратегічних цілей розвитку територій, так і виконання передбачених законодавством поточних обов'язків перед громадянами. За таких умов збалансованість місцевих бюджетів в Україні набуває

особливого значення, оскільки передбачає відповідність обсягу надходжень бюджету розміру його витрат на відповідний бюджетний період.

Принцип збалансованості бюджетів в Україні закріплено у Бюджетному кодексі України. Відповідно статті 66 до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеві бюджети мають бути достатніми для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб.

Головна мета збалансованості місцевих бюджетів - забезпечення відповідності між повноваженнями, які покладені на органи місцевого самоврядування щодо здійснення видатків з місцевих бюджетів та бюджетними ресурсами, що є в наявності для виконання цих повноважень.

Для нашої країни характерна довгострокова незбалансованість місцевих бюджетів. Вона пов'язана насамперед з невідповідністю (розривом) між видатками і доходами бюджету впродовж декількох років, тобто дефіцитом. При цьому чинники, внаслідок впливу яких виникає дисбаланс і, як наслідок, дефіцит бюджету, носять стійкий характер. Насамперед, це кризові явища, спад виробництва, збільшення видатків на військові цілі тощо.

Крім довгострокової незбалансованості бюджету доволі часто виникає і короткострокова. Вона характеризується перевищенням видатків над доходами впродовж лише одного фінансового року.

Системи збалансованості місцевих бюджетів включає дві складові: збалансування доходів та збалансування видатків бюджету. Тобто, збалансованість місцевих бюджетів рівнозначно залежить як від доходної бази, так й від обґрунтованої видаткової частини.

Збалансування доходів передбачає розподіл надлишкових доходів бюджетів територій з вищою за середню податкозабезпеченістю між територіями з нижчою за середню податкозабезпеченістю. Причому трансфертні платежі надаються територіям з чітко визначеними напрямками їх витрачання, що має забезпечувати цільове використання коштів.

Збалансування видаткової частини бюджетів передбачає обґрунтованість та раціональність при їх плануванні, використання програмно-цільового планування.

Існують різні підходи до збалансування бюджету: збалансування на щорічній основі: передбачає, що збалансований бюджет несумісний з активним бюджетним регулюванням економіки, оскільки будь-який свідомий вплив уряду на доходну чи видаткову

частину бюджету може призвести до порушення цього балансу; збалансування в ході економічного циклу: передбачає формування бюджетного резерву у періоди економічних підйомів в результаті підвищення ділової активності; збалансування на основі функціональних фінансів: базується на ідеї, що економіка має збалансовувати бюджет, а не здійснювати регулювання доходів та видатків. Тому головна мета державних фінансів полягає у забезпеченні макроекономічної рівноваги.

У разі коли вичерпано можливості збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів і при цьому не забезпечується покриття видатків, необхідних для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб, держава забезпечує збалансування місцевих бюджетів шляхом передачі необхідних коштів до відповідних місцевих бюджетів. При цьому використовується система інструментів (податки, субсидії, субвенції, дотації, короткострокові бюджетні позики, запозичення тощо).

Таким чином, збалансованість місцевих бюджетів характеризується рівнем покриття видатків за рахунок різних джерел доходів. Забезпечення довгострокової збалансованості бюджетної системи України є одним з головних завдань бюджетної політики держави в умовах сьогодення. Важливим є забезпечення стабільності податкового законодавства та формування прозорої та ефективної бюджетної політики соціально-економічного розвитку територій

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Кучер Галина Вікторівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Достатньо низький рівень діяльності місцевого самоврядування не забезпечують виконання ними необхідних завдань та повноважень. При тому, що в Україні функціонує 12 тис. територіальних громад « у 1129 громадах – менш як 500 осіб, у більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо... Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70 відсотків, 483 громади на 90 відсотків утримуються за рахунок коштів

державного бюджету» [1]. Сформована система бюджетних взаємовідносин потребує зростаючих витрат з державного бюджету, що неоднозначно впливає на розвиток територіальних громад та потребує вдосконалення управління як державним сектором, так і регіональним розвитком.

Затверджена Концепція реформування місцевого самоврядування спрямована на ліквідацію диспропорцій адміністративно-територіального устрою, конфліктів компетенцій між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади, а також узгодження інтересів держави та територіальних громад, гармонізації пріоритетів і етапів зазначених структурних реформ та реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Проведення заходів ставить завдання щодо доступності та якості публічних послуг.

Запровадження трьох рівнів адміністративно-територіального устрою: базового; районного; регіонального, визначає інституційну реорганізацію органів місцевого самоврядування, яка нормами національного права визнана як нова система адміністративно-територіального устрою [1].

Бюджетний перерозподіл фінансових ресурсів в Україні виступає інструментом не лише макроекономічного регулювання, але й застосовується для впровадження фінансової політики з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх чинників.

Частка перерозподілу ВВП через зведений бюджет України протягом 2006-2015 років мала значні коливання від мінімального показника 29,0 відсотків ВВП у 2010 році до 32,9% у 2015 р., що передусім пов'язано із державними потребами у фінансових ресурсах і зростанням фіскального тиску на економіку під впливом змін до Податкового кодексу України та зростанням ставок деяких податків. «Нарощування податкової складової (+46,1 %) відбулося, зокрема, за податком на додану вартість, обсяг якого зріс на 39,4 млрд. грн., або на 28,4 %, порівняно з аналогічним періодом попереднього року» [2].

В 2014 році міжбюджетні трансферти з державного бюджету надходили до місцевих бюджетів як дотація вирівнювання державного бюджету і становили 60058,30 млн. грн., або 3,78% ВВП країни. З місцевих бюджетів до державного в порядку міжбюджетних трансфертів надійшло 1952,61 млн. грн., що у сукупності забезпечило міжбюджетний перерозподіл 3,91% ВВП через механізм міжбюджетних трансфертів. В 2015 р. міжбюджетні трансферти з державного до місцевих бюджетів в Україні становили 78 455,84 млн. грн., або 3,95% ВВП країни. В 2016 р. міжбюджетні трансферти з

державного до місцевих бюджетів в Україні зросли і становили 101704,93 млн. грн., або 4,27% ВВП країни [3]. Найбільшу частку в них мали субвенція загального фонду до загального фонду бюджету м. Києва на обслуговування боргу за запозиченнями, здійсненими у 2012 році – 248,06 млн. грн. або 0,24% від загальних обсягів, та в обласний бюджет Львівської області на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» в сумі 100,57 млн. грн. (0,01% відповідно).

Список використаних джерел

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету міністрів України від 01.04.2014. № 333-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». К., 2016. 80 с.
3. Звіти про виконання бюджету: Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Крикун Тетяна Іванівна

Київський національний торговельно-економічний університет

На даному етапі суспільного розвитку економіка України потребує реформування з використанням важелів фінансово-бюджетної політики. У процесах соціально-економічного розвитку країни, позитивних суспільних перетворень фінансово-бюджетна політика відіграє провідну роль та значним чином впливає на стабільність векторів розвитку. Обґрунтована фінансово-бюджетна політика має бути висхідним моментом підтримання цілісності бюджетної системи, її збалансованості у середньостроковій перспективі та формування дієвого механізму ефективного впливу на

динамічний розвиток суспільства. Для цього бюджетна система, як адаптивний механізм у системі державного регулювання, має спрямовуватися на забезпечення адекватності регуляторних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою розвитку держави та регіонів та на цій основі – підвищення добробуту суспільства. Основною метою фінансово-бюджетної політики на загальнодержавному рівні є забезпечення стабільного фінансового розвитку держави. Її реалізація досягається розв'язанням завдань, які виникають у процесі розвитку фінансової системи. Основними завданнями фінансово-бюджетної політики є пошук та запровадження оптимальної моделі перерозподілу фінансових ресурсів з метою стимулювання виробництва та соціального захисту потребуючого цього верств населення.

Бюджет є одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічних процесів, розробка основних напрямів формування та використання бюджетних коштів здійснюється, виходячи з необхідності виконання завдань, які стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку. Бюджетна політика має розглядатися як складова системи інститутів суспільства, а розвиток системи бюджетного регулювання позитивно сприятиме здійсненню відповідних інституційних змін сучасного економічного середовища. Бюджетна політика має бути узгодженою з пріоритетами макроекономічного регулювання, важливим є визначення основних напрямів бюджетних видатків з метою забезпечення стратегічної спрямованості розвитку економіки країни. Планування бюджетних показників має ґрунтуватися на агрегованих показниках економічного і соціального розвитку країни. Досягнення середньо- й довгострокових цілей економічного розвитку країни залежить від ступеня врахування в бюджетній політиці особливостей інституційного середовища суспільства. Економічна діяльність здійснюється у межах відповідної інституційної моделі, яка є сукупністю взаємопов'язаних інститутів. Ефективна модель бюджетної політики має спиратися на інституційне середовище суспільства як систему основних економічних, соціальних, політичних, правових положень, що визначаються історією, традиціями, культурою країни.

Пошук шляхів адекватного умовам та ступеню розвитку суспільства використання регуляторного потенціалу складових бюджетної політики потребує подальшого дослідження розвитку бюджетних відносин, пошуку фундаментальних основ взаємодії їх суб'єктів із соціально-економічними процесами. Загальний аналіз

показує, що суттєві проблеми бюджетної політики породжені її концептуальною невизначеністю у системі інститутів суспільства, що потребує ґрунтовного дослідження у контексті змін інституційного середовища бюджетного простору. Необхідність розвитку інститутів бюджетної політики, які б позитивно сприймалися більшістю економічних суб'єктів, сприяли розвитку економічних і соціальних процесів у суспільстві актуалізує дослідження сучасного інституційного середовища України. Фінансово-бюджетна політика повинна бути комплексною та узгодженою, мати постійний вектор розвитку та водночас оперативно реагувати на поточний економічний стан. Бюджетно-податкова політика відіграючи провідну роль у цих процесах, може стимулювати інновації та розвиток нових галузей, важливих інфраструктурних проєктів, бути інструментом справедливого перерозподілу доходів між окремими верствами населення, територіальними громадами та секторами економіки, забезпечуючи поступальний соціально-економічний розвиток країни, підвищення добробуту населення. Для забезпечення досягнення загальноекономічних цілей, виконання завдань суспільного розвитку існує низка інструментів фінансово-бюджетної політики, які позитивним чином здатні впливати на фінансову систему.

Ефективна фінансово-бюджетна політика дозволяє результативно впливати на загальноекономічні процеси в країні, перерозподіл фінансових ресурсів всередині економічної системи у відповідності до визначених національних стратегічних планів, завдань та цілей.

Список використаних джерел

1. Чугунов І.Я. Інституційна архітектоніка бюджетної системи // Фінанси України. 2008. № 11. С. 3–10.
2. Лук'яненко І.Г., Сидорович М.Я. Бюджетно-податкова політика країни: нові виклики: монографія. Київ. НаУКМА, 2014. 230 с.
3. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2012. № 3. С. 45–54.
4. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В.Р.Сіденко, М.І.Скрипниченко, В.С.Пономаренко, І.Я.Чугунов та ін.; за ред. В.Р.Сіденка. – К.:Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2017. 648 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНІ

Василенко Антоніна Василівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Питання прибуткового оподаткування юридичних осіб, пошуку оптимальних ставок, пільг, алгоритмів в Україні не втрачали актуальності протягом усього часу незалежності. Загальноєвропейською тенденцією є зниження рівня податкового навантаження у частині податку на прибуток підприємств. Одним із напрямків реформування системи оподаткування підприємств в Україні, пріоритетним з позиції законодавців та уряду, є запровадження податку на виведений капітал.

Основна ідея законопроекту полягає в тому, що оподаткуванню підлягає не вся сума прибутку, а лише його розподіл у вигляді дивідендів та прирівняних до них платежів, при цьому такі операції між платниками податку на виведений капітал (ПВК) також не оподатковуватимуться [1].

Тривалий час саме у площині оподаткування підприємств були можливості для зловживань, корупційних ризиків та ухилення від сплати податків, тож запропонований механізм ПВК має потенціал для спрощення адміністрування, оскільки базою оподаткування виступатиме фінансовий результат, як це відбувається в межах чинної системи оподаткування прибутку, що відповідає поширеній у європейській практиці моделі, а окремі операції.

ПВК має певний потенціал у контексті посилення фінансових можливостей до здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності. Аналізуючи структуру джерел фінансування капітальних інвестицій та інновацій в Україні, можна звернути увагу на тенденцію, що не змінюється роками: лівова частка здійснюється за рахунок власних коштів підприємств. За результатами 2016 року капітальні інвестиції профінансовані за рахунок вказаного джерела на 69,3%, а інновації – на 94,9% [2]. Необхідно відзначити, що позитивний вплив від запровадження ПВК на інвестиційну діяльність може бути повністю нівельовано відсутністю дієвих заходів держави у сфері функціонування ринку цінних паперів, посилення ролі фінансових посередників, у першу чергу, небанківських, як інституційних інвесторів.

Серед можливих переваг від запровадження ПВК не варто оминати увагою іміджеву складову. Як відомо, ПВК є за своїм

змістом аналогом естонського податку на розподілений прибуток. За Міжнародним індексом конкурентоспроможності оподаткування, який складає Tax Foundation, у 2017 році, як і в попередні чотири роки, Естонія займає перше місце з-поміж країн-членів ОЕСР, а в рейтингу Doing Business-2018 країна посіла 14 місце за критерієм оподаткування. Запровадження ПВК у 2019 році цілком відповідає індикаторам успішності реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» - місце серед перших 30 країн за рейтингом Doing Business (у 2018 році на 76 місці, а за оподаткуванням – на 43) [3].

У той же час, запровадження ПВК несе ряд загроз. В першу чергу, суттєве зменшення обсягу надходжень податку порівняно з нинішніми надходженнями податку на прибуток підприємств. Фіскальне значення податку на прибуток на сьогодні є меншим, порівняно з іншими бюджетоутворюючими податками, внаслідок високого рівня збитковості підприємств. Відповідно, запровадження ПВК має супроводжуватись ретельним бюджетним плануванням і прогнозуванням, обґрунтованими джерелами компенсації недоотриманих внаслідок скасування податку на прибуток коштів, яке, за різними оцінками, становитиме від 23 до 47 млрд. грн. Про скорочення надходжень у перші роки свідчить досвід Естонії та Грузії, у якій аналогічний податок було запроваджено у 2017 році.

Більшість вчених та практиків наголошують на тому, що введенню ПВК має передувати реформа Державної фіскальної служби, спрямована на посилення її прозорості та інституційної спроможності. Невід’ємною частиною реформ у будь-якій сфері також є боротьба з корупцією, в першу чергу, шляхом унеможливлення корупційних дій через прозорі правила, обґрунтовані закони, гідну оплату праці державних службовців. Лише за таких умов податкова реформа матиме успіх.

Список використаних джерел

1. Проект Закону України Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал. URL: http://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/56/50/48b2f5275ae3b3e6113c5635d1add7a1_1520875099.pdf

2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Doing Business: Economy Rankings. URL: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Чугунов Олексій Ігорович
Державна аудиторська служби України

Інституційні перетворення на сучасному етапі розвитку системи державних фінансів обумовлюють необхідність посилення дієвості місцевих бюджетів як інструменту фінансово-економічного регулювання. Впродовж останніх років прийнято низку законодавчих та нормативних актів, що врегулювали відповідні питання процесу формування місцевих бюджетів. Зокрема, відповідно до Указу Президента України «Про першочергові заходи розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік» визначено, що одним із вагомих пріоритетів розвитку країни є підвищення інституційної спроможності місцевого самоврядування.

У середньостроковій перспективі реформа децентралізації визначена серед ключових пріоритетів у формуванні системи ефективного врядування в країні відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» визначено порядок об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам; створення правових умов та можливостей для: укрупнення шляхом добровільного об'єднання територіальних громад, що є важливим чинником посилення гарантій місцевого самоврядування, підвищення його ролі у вирішенні питань місцевого значення; формування дієздатних територіальних громад, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативне та якісне надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, поліпшення умов сталого розвитку відповідних територій, більш ефективне використання бюджетних коштів та інших ресурсів; створення передумов для удосконалення системи органів місцевого самоврядування на відповідній територіальній основі.

З метою досягнення даної мети передбачено встановлення основних умов об'єднання територіальних громад, механізмів його ініціювання, утворення об'єднаної територіальної громади та діяльності органів місцевого самоврядування в об'єднаній територіальній громаді. Розроблення концептуальних засад

секторальних реформ у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо, удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення реформи, посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за прийняті ними рішення, надання консультативно-методологічної допомоги територіальним громадам визначено відповідно до плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Держава повинна здійснювати фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до об'єднаних територіальних громад шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку відповідної територіальної громади. Загальний обсяг фінансової підтримки розподілятиметься між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до площі об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення у такій територіальній громаді з рівною вагою обох цих факторів. Загальний обсяг субвенцій на формування відповідної інфраструктури об'єднаних територіальних громад визначатиметься законом про Державний бюджет України.

Разом з тим, важливими завданням є посилення податкової спроможності місцевого самоврядування, зокрема щодо надходжень податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку, екологічного податку та рентної плати, місцевих податків і зборів, а також шляхів підвищення ефективності координації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; формування на територіях об'єднаних територіальних громад інформаційної бази щодо податкових надходжень громади, яка передбачає проведення інвентаризації платників податків, введення повного обліку ресурсів (матеріальних, природних, земельних тощо), оцінки економічного потенціалу громади.

Таким чином, посилення децентралізаційних процесів в Україні спрямовано на створення сучасної системи місцевого самоврядування, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць. При цьому вагомого значення у забезпеченні добробуту громадян на відповідній території мають відігравати об'єднані територіальні громади.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 07.12.2016 р. № 545/2016 «Про першочергові заходи розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік»: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 р. № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік»: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>

3. Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 р. № 591-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>

5. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В.Р. Сіденко, М.І. Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я. Чугунов та ін.; за ред. В.Р. Сіденка. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 648 с.

ПРОЗОРИСТЬ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ РЕСУРСАМИ

Роменська Катерина Михайлівна
Університет митної справи та фінансів

В контексті Євроінтеграції та підвищення прозорості управління бюджетними потоками створення зручних і доступних умов отримання адміністративних послуг громадянам є однією з головних задач, що має вирішуватися органами місцевого самоврядування. З кінця 80-х років минулого століття багато розвинених країн світу, зокрема, Велика Британія, США, Канада, Нідерланди, Швеція, Фінляндія почали запроваджувати клієнтоорієнтовані моделі обслуговування громадян, тобто організацію роботи органів влади з громадянами за принципами приватного сектору.

Практика надання адміністративних послуг в Україні виявляє чимало проблем. Це підтверджується не лише особистим досвідом більшості громадян, але й даними спеціальних соціологічних досліджень. На першому місці споживачі ставлять проблему складних процедур отримання адміністративних послуг (відвідання значної

кількості інстанцій, подання великої кількості документів, отримання різноманітних проміжних рішень), відсутність послуг, що надаються негайно (за один візит). Наступною є проблема обмеженого й незручного режиму роботи суб'єктів надання адміністративних послуг. Третя проблема - до ухвалення Закону України «Про адміністративні послуги» домінувала практика прийому відвідувачів два-три рази на тиждень протягом кількох робочих годин. Окремий блок проблем пов'язаний з неналежним облаштуванням приміщень адміністративних органів під потреби осіб з обмеженими фізичними можливостями, відвідувачів з дітьми тощо. Значною проблемою, є також відсутність належної інформації щодо отримання адміністративних послуг та роботи відповідних органів. Це повною мірою стосується і питання консультування.

Наявність існуючих проблем, що ускладнюють отримання адміністративних послуг, породжує проблему тінізації діяльності, ухилення від дотримання законодавчих вимог, що впливає негативно на рівень наповнюваності бюджетів та непрозорості управління фінансовими потоками відповідних місцевих бюджетів.

На наш погляд, Україні в питанні організації надання адміністративних послуг доцільно обирати шлях Польщі, ФРН та інших децентралізованих країн, великих за територією та кількістю населення. Децентралізація стане найкращим напрямом підвищення рівня відповідальності органів місцевого самоврядування з надання якісних послуг та прозорості управління бюджетними потоками на місцях.

Таким чином, для успіху реформи децентралізації бюджетної системи та реформи адміністративних послуг, потрібна чітка визначеність параметрів державної політики та послідовність її впровадження, що передбачає два компоненти. Перший компонент спрямований на зміцнення потенціалу для здійснення реформ, децентралізації і регіональної політики. Компонент реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва. Другий компонент акцентує діяльність на створенні ефективних центрів адміністративних послуг, а також на підвищенні рівня поінформованості громадськості про місцеве самоврядування. Він реалізується Шведським агентством з міжнародного співробітництва і розвитку шляхом делегування повноважень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про адміністративні послуги». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 Київ «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>
5. Роменська К.М. Підвищення ефективності управління соціально-економічними процесами на місцевому рівні в контексті децентралізації // Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». 2016. № 1 (30). С. 145-149.

ПАРТИСИПАТИВНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ

Качула Світлана Валентинівна
Університет митної справи та фінансів

В умовах поглиблення фінансової децентралізації та розширення повноважень органів місцевого самоврядування постала необхідність тісної співпраці між органами місцевого самоврядування та громадою в частині формування та використання бюджетних коштів певної території на соціальний розвиток.

Ефективним механізмом своєрідного діалогу між владою та громадою та вирішення можливих суперечностей повинен стати партисипативний бюджет (participatory budgeting). Партисипативний (від англ. participate – бюджет участі) бюджет – можливість кожного члена громади прийняти участь у реалізації формування бюджетних видатків на соціально-економічний розвиток певної території шляхом створення свого проекту, або підтримкою іншого проекту шляхом голосування. Тому партисипативний бюджет ще називають бюджетом участі.

Вперше повний процес створення партисипативного бюджету відбувся у місті Порту-Алегрі (Бразилія) в 1989 році. Після практику партисипативного бюджетування почали використовувати в сотнях

міст в усьому світі. Однак лідером у використанні цього методу лишається Бразилія. ООН визнала досвід Порту-Алегрі «позитивною практикою», яку закликала використовувати, а Всесвітній банк включив його до переліку інструментів, якими він радить користуватися власним позичальникам.

Формування бюджету певної території за принципом партисипативного бюджетування не означає, що весь бюджет буде формуватися на його основі. Однією з головних вимог існування партисипативного бюджету – це наявність бюджету розвитку, адже певний відсоток саме з нього виділяється на формування бюджету участі. Сам механізм застосування партисипативного бюджету не закріплено на законодавчому рівні і тому він може відрізнятись та бути адаптованим під певну територію. Тому відсоток, який виділяється на бюджет участі, як і самі правила участі можуть відрізнятись, мати свої особливості. Так, наприклад, у м. Нью-Йорк на партисипативний бюджет в 2015 році було виділено 0,06% від бюджету Нью-Йорка або майже 32 млн. дол. США, а в м. Париж в 2016 року було виділено 5% від бюджету міста, але в грошовому еквіваленті це 100 тис. євро. У Польщі бюджет участі застосовується з 2014 року та має свої особливості. Наприклад, розмір відсотка бюджету розвитку може бути різним - від 0,5 до 1,1% бюджету певного району. Причому на території Західної Польщі відсоток вище в порівнянні з східними територіями.

В Україні партисипативне бюджетування розпочалося в 2015 році з проекту польсько-української Фундації «Партисипативний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади». Пілотний проект партисипативного бюджету було впроваджено в містах Чернігів, Черкаси та Полтава, а після успішного впровадження - майже у всіх містах України. Так, у м. Дніпро з 2017 року створено Громадський Проект «Дніпро: Бюджет міських ініціатив», за допомогою якого кожен мешканець міста має можливість прийняти участь в партисипативному бюджетуванні. В 2017 році з бюджету розвитку м. Дніпро було виділено майже 16 млн. грн. Кошти розподілені наступним чином: 8 млн. грн. на великі проекти, вартість яких дорівнює або перевищує 200 тис. грн., але не більше 1 млн. грн. і 8 млн. грн. на малі проекти, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тис. грн., але більше 200 тис. грн. За підсумками 2017 року із дванадцяти можливих напрямів реалізації ідей, найбільше голосів набрали проекти в галузі «Освіта» - 22 проекти; благоустрій та інфраструктура – 10 проектів; спорт і культура та туризм – 7 та 6

проектів відповідно. Члени громади відчули відповідальність за економне та цільове використання бюджетних коштів.

На сьогодні реформа бюджетної системи знаходиться на другому етапі – етапі зміцнення бюджетної децентралізації. Для успішного розвитку партисипативного бюджетування необхідно мати достатньо бюджетних коштів для виділення їх частини для програм бюджету участі. Також необхідне усвідомлення членів громади, що від них буде залежати соціально-економічний розвиток території.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Маркуц Юлія Ігорівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджетна система країни є фінансовою основою здійснення діяльності державних органів влади і органів місцевого самоврядування, яка пов'язана з економічним і соціальним розвитком територій. Фінансове забезпечення потреб місцевого самоврядування є одним з основних пріоритетів бюджетної політики. Важливим напрямом розвитку місцевих фінансів є удосконалення механізму планування бюджетів територіальних громад.

Формування місцевих бюджетів на основі запровадження комплексу сучасних фінансових методів та підходів, орієнтованих на створення ефективного механізму планування бюджету територіальної громади є дієвим інструментом підвищення якості управління ресурсами місцевого самоврядування.

Метою фінансового забезпечення місцевого самоврядування в системі міжбюджетних відносин є акумуляція фінансових ресурсів до бюджету місцевого самоврядування для збалансування міжбюджетних відносин, забезпечення стійкого економічного розвитку та підвищення добробуту територіальної громади.

Систему фінансового забезпечення місцевого самоврядування можна досліджувати як сукупність правових норм, фінансових інститутів, інструментів та фінансових відносин між органами державної влади, суб'єктами місцевого самоврядування та підприємницької діяльності й громадянами в процесі надання суспільних благ та послуг.

Фінансове забезпечення місцевого самоврядування визначається як сукупність заходів щодо акумуляції, розподілу та використання

фінансових ресурсів з метою створення умов, що сприяють нормальному здійсненню економічних процесів на відповідній території, реалізації запланованих соціальних програм, проектів та запобіганню і усуненню порушень при використанні фінансових ресурсів. Одночасно, це сукупність фінансових ресурсів, які зосереджуються у відповідних фондах та, використовуючи які, органи місцевого самоврядування виконують покладені на них функції та повноваження, забезпечуючи соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць.

Сутність фінансового забезпечення місцевого самоврядування у системі міжбюджетних відносин розкривається як їх складова, що полягає у використанні сукупності інституційних засад формування бюджетів місцевого самоврядування з врахуванням ступеню збалансованості фінансово-економічних відносин, що надасть можливість підвищити ефективність видатків бюджетів місцевого самоврядування, забезпечити якісний рівень бюджетного планування і прогнозування місцевих бюджетів як інструмента соціально-економічного розвитку територій. Фінансове забезпечення місцевого самоврядування у процесі бюджетного планування – це сукупність конкретних фінансових норм, бюджетних методів, важелів, інструментів, за допомогою яких забезпечується процес локального бюджетного вибору, де головною метою є раціональність, оптимальне представлення волевиявлення громад та практична його реалізація, що відображає законність, дотримання строків, прозорість і контрольованість фінансових ресурсів територіальних одиниць.

Фінансове забезпечення - це метод фінансового механізму, за допомогою якого формують і використовують фонди коштів і який характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку суспільства. Фінансове забезпечення місцевого самоврядування – це система власних джерел фінансування соціально-економічного розвитку територіальної громади та ефективного управління ними. У широкому значенні фінансове забезпечення місцевого самоврядування – це сукупність фінансових відносин, правових норм, фінансових інститутів, інструментів управлінського механізму, заходів створення умов ефективної акумуляції наявних та виявлення потенційних іммобілізованих фінансових ресурсів, їх розподілу та використання з метою формування фінансової основи економічного зростання, організації міжбюджетних відносин та контролю за законністю, прозорістю, ефективністю використання коштів бюджетів місцевого самоврядування.

Система фінансового забезпечення сприяє ефективному перетворенню фінансових ресурсів бюджетів базового рівня на засоби реалізації економічних цілей стратегічного розвитку територіальної громади на принципах партнерства приватного і муніципального секторів.

БЮДЖЕТНА СТРАТЕГІЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Макогон Валентина Дмитрівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджетна стратегія є вагомим інструментом забезпечення досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня і якості життя населення, створення умов для сталого економічного зростання, модернізації економіки і соціальної сфери. Основу бюджетної стратегії складають стратегічні напрями і завдання, які визначають динамічну збалансованість, стійкість та стабільність функціонування бюджетної системи, довгострокову перспективу формування і використання фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів, шляхи вирішення завдань, що впливають з особливостей розвитку країни та циклічності соціально-економічних процесів. Доцільним є використання регуляторного механізму бюджетної стратегії, який базується на інтеграції складових бюджетного простору їх інституційному розвитку.

На даний час бюджетна стратегія як складова соціально-економічного розвитку країни спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності, прискорення економічного зростання, розвитку людського потенціалу та підвищення його якості на основі динамічної системної скоординованості та адекватності довгострокових регулятивних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища, соціальних перетворень, бюджетних трансформацій, конфігурації фінансово-бюджетних інститутів, підвищення ефективності управління транскордонними екстерналіями, забезпечення збалансованості та стійкості бюджетної системи, подальшого удосконалення інституційного середовища формування та реалізації бюджетної політики, що сприяє її узгодженості з стратегічними пріоритетами суспільного розвитку, результативність соціально-економічних перетворень.

Важливим завданням в умовах трансформаційних перетворень є обґрунтування моделі інституалізації бюджетної стратегії, яка передбачає визначення підходів, принципів, напрямів, завдань щодо формування та реалізації бюджетної політики як сукупності фінансово-бюджетних методів, інструментів, важелів з метою забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому, сегментації бюджетного простору та рівномірного розподілу видаткових та дохідних повноважень між органами державного управління, податкового навантаження спрямованого на підвищення рівня фінансово-бюджетної стабільності, забезпечення дієвості бюджетного механізму з урахуванням змін зумовлених глобалізацією інституційних складових бюджетної системи.

Зарубіжний досвід доводить, що критерії фінансової конвергенції, визначені в Маастрихтському договорі, стали вагомою умовою для країн ЄС в процесі забезпечення фінансово-бюджетної стійкості та стабільності. Разом з тим вагомим завданням в сучасних умовах як в країнах з розвинутою так і трансформаційною економікою є забезпечення взаємоузгодженості бюджетної та грошово-кредитної політики.

Зокрема, відповідно до Концепції нової бюджетної політики розробленої у відповідності з Посланням Президента Республіки Казахстан «Стратегія» Казахстан-2050»: визначено, що Національний Банк підтримуватиме параметри, закладені в середньострокових бюджетних планах. При цьому фінансовий регулятор не здійснюватиме емісію для фінансування дефіциту республіканського бюджету. Обґрунтовано, що відповідно до повноважень Національний Банк продовжить проведення політики інфляційного таргетування при збереженні режиму вільно плаваючого курсу. Основним пріоритетом Національного Банку залишається забезпечення стабільності цін і підтримання річної інфляції в рамках цільового діапазону, зокрема 5-7 % на 2018 рік, і 4-6 % на 2019 рік з подальшим її зниженням до 4 %. Перспективи подальшої динаміки базової ставки будуть залежати як від рівня інфляції та інфляційних очікувань, так і від ситуації на зовнішніх ринках.

Разом з тим у 2018 році в Республіці Казахстан зберігається ситуація надлишкової ліквідності, яка для попередження інфляційних ризиків вилучається Національним Банком. При цьому одним із пріоритетних завдань фінансового регулятора є забезпечення стабільності банків, що сприяє відновленню кредитування економіки;

розроблена програма підвищення фінансової стійкості банківського сектора, що створює базу для довгострокового сталого зростання економіки та підвищення добробуту населення.

ІНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Пасічний Микола Дмитрович

Київський національний торговельно-економічний університет

За сучасних умов існують відмінності щодо визначення ролі монетарної політики на різних стадіях бізнес-циклу. Представники неокласичного синтезу надають рекомендації щодо доцільності збереження процентної ставки центрального банку на незмінному рівні коли фіскальна політика адаптується до циклічних коливань. Монетаристи відстоюють позицію, що пом'якшення політики у частині регулювання основної процентної ставки сприяє флуктуаціям ділової активності реального сектору економіки за рахунок проциклічної зміни пропозиції грошей. З плином часу змінено підхід щодо ролі монетарної політики у регулюванні економічного розвитку, якщо раніше ключове значення належало інструментам впливу на пропозицію грошей, то за сучасних умов визначальне місце має процентна політика центрального банку. Основною метою грошово-кредитної політики є досягнення цінової стабільності, яка кількісно визначена відповідним індикативом на середньострокову перспективу.

Цінова стабільність є однією з першочергових цілей монетарної політики у більшості країн за нинішніх умов розвитку фінансово-економічних відносин. Однак, методи та шляхи досягнення відповідної мети політики суттєво відрізняються один від одного в залежності від обраного монетарного режиму. Цільовими орієнтирами монетарної політики є інфляція, валютний курс, грошова маса, валовий внутрішній продукт. Крім того, існує ще режим дискреційної монетарної політики, який не передбачає встановлення кількісного орієнтира для досягнення довгострокової цінової стабільності, а прийняття превентивних рішень у сфері контролю за інфляцією, насамперед індексом-дефлятором ВВП відбувається відповідно до соціально-економічних умов. Для його застосування у центрального банку має бути високий рівень довіри серед економічних агентів, що потребує позитивних результатів його

діяльності протягом тривалого часового діапазону. В протилежному випадку відбуватиметься підвищення інфляційних очікувань, що перешкоджатиме центральному банку ефективно реалізувати свої функціональні обов'язки. Інфляційне таргетування як монетарний режим передбачає наявність п'яти фундаментальних компонентів для дієвого функціонування. По-перше, Національний банк має здійснювати публічне оголошення значень показника інфляції на середньострокову перспективу, по-друге – необхідно інституційно визначити цінову стабільність як основну мету монетарної політики держави, по-третє, вибір інструментарію грошово-кредитної політики має ґрунтуватись на результатах як поточного так і перспективного аналізу великого масиву даних, по-четверте, постійне забезпечення прозорості процесів формування і реалізації монетарної політики шляхом оголошення регулятором суспільству цілей, планів та заходів даної політики, по-п'яте, має бути забезпечена законодавча платформа для підзвітності Національного банку щодо досягнення індикативних показників інфляції.

Основними інструментами монетарної політики виходячи із сутності даної категорії є процентна ставка, операції центрального банку на відкритому ринку, регулювання банківських резервів та грошової бази. Облікова ставка виступає достатньо потужним монетарним інструментом, а рішення регулятора щодо її розміру визначаються із урахуванням визначених правил або ж на основі дискреційного прийняття рішень. Найбільш відомим у економічній науці є правило Тейлора, яке визначає залежність між розміром короткострокової процентної ставки та показниками реального валового внутрішнього продукту, інфляції.

Для країн із відкритою економікою у довгостроковій перспективі монетарна політика задля збільшення рівня своєї ефективності має забезпечити комплексне поєднання наступних умов: а) плаваючий валютний курс (у різних модифікаціях), б) інфляційне таргетування, в) адаптивне використання інструментарію (процентна ставка, монетарні агрегати) для досягнення проміжних і кінцевих цільових орієнтирів. Валютна політика здійснює вплив на макроекономічну динаміку, проте характер цього впливу є доволі неоднорідним, достатньо актуальною залишається проблематика оцінки взаємозв'язку валютного курсу із ВВП, а також валютного курсу та інфляції. З одного боку, теоретичні положення вказують на те, що плавна девальвація національної валюти сприяє посиленню експортного потенціалу країни, а також відбувається підвищення цін на імпортні товари, що може бути каталізатором розробки і реалізації

програм імпортозаміщення в країні. Зазначений аспект має позитивне значення для економіки. Водночас, внаслідок недостатнього рівня технологічності економіки та її сировинного спрямування позитивний ефект девальвації для експортерів є короткостроковим, не стимулює підприємства до проведення модернізації, програми імпортозаміщення не є масштабними адже в переважній більшості імпортовані товари є товарами завершеного циклу і наукоємними. Зростання вартості технологічного обладнання уповільнює теми переоснащення вітчизняних підприємств, ослаблює рівень їх конкурентоспроможності на ринку. Підвищення цін внаслідок девальвації на внутрішньому ринку знижує купівельну спроможність економічних агентів та сукупний попит, змінює структуру споживання, що негативно відображається на макроекономічних показниках.

БОРГОВА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Собчук Сергій Ігорович

Київський національний торговельно-економічний університет

Стимулювання стабільного економічного зростання в Україні засобами бюджетного регулювання передбачає, поряд з підвищенням ефективності реалізації узгоджених цілей і завдань різних його складових, проведення виваженої боргової політики та політики обслуговування державного боргу. У поточній діяльності Європейського Союзу в межах Маастрихтської угоди вагомим завданням визначено підвищення ролі боргової політики, зокрема дотримання безпечних показників у сфері державного боргу і дефіциту бюджету, до того ж невиконання встановлених вимог передбачає набір податкових санкцій. Водночас, внутрішньодержавне регулювання має важливе значення в контролі над державними витратами, показниками бюджетного дефіциту та боргу, порівняно з гнучкими і компромісними міжнародними договорами та бюджетними угодами. За умови ефективного використання залучені кошти є позитивним чинником економічного розвитку, проте нарощення заборгованості може призвести до порушень макроекономічної стабільності.

За період 2007-2016 років середнє значення частки державного боргу становило 35,13 відсотка валового внутрішнього продукту, в

той час як гарантованого державного боргу – 8,63 відсотка. Зазначені показники мали тенденцію до зростання з 12,3 відсотка у 2007 році до 80,9 відсотка у 2016 році. Особливого значення боргове фінансування набуло в кризові періоди, коли за допомогою державних позик намагалися стабілізувати фінансову систему та створити стимули для економічного відновлення та зростання (періоди 2008-2009 роки, 2014-2015 роки). Характерним є значне збільшення з 2013 року зовнішнього боргу, що свідчить про переорієнтацію державної політики запозичень на міжнародні ринки фінансових ресурсів. Окрім оцінки обсягів та структури здійснених державою запозичень, важливого значення для дослідження ефективності боргової політики набувають питання визначення основних напрямів використання позикових коштів та видатків на їх обслуговування.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів необхідним є зменшення обсягів гарантованого зовнішнього боргу та здійснення жорсткого контролю за цільовим використанням коштів суб'єктів господарювання, отриманих під державні гарантії. Доцільним є здійснення планування державної заборгованості на часовому інтервалі у декілька років, що дозволить приймати рішення стосовно запозичень скоординовано та зважено. Переорієнтація державної боргової політики на фінансування розвитку експортних та високотехнологічних галузей національної економіки дозволить забезпечити можливості для зростання національної економіки. Набуває актуальності здійснення заходів для підвищення кредитного рейтингу боргових зобов'язань України, пошук резервів скорочення дефіциту державного бюджету та шляхів зростання ефективності здійснення видатків за допомогою розробки енергетичної стратегії, що дозволить зменшити залежність від імпортованих енергоносіїв, запровадження системи недержавного пенсійного та медичного страхування. Перспективним є визначення оптимального рівня боргового фінансування суспільних видатків та розробка стратегії боргового менеджменту в Україні.

Зазначене свідчить про значну роль видатків на обслуговування державного боргу у структурі бюджетних видатків, яка спостерігатиметься і в майбутній перспективі. Саме тому, з метою вдосконалення системи управління державним боргом України пріоритетним має стати визначення концептуальних засад вітчизняної боргової політики та розроблення і законодавче закріплення обґрунтованої стратегії залучення позикових коштів та їх використання. Базовими положеннями такої боргової політики є формування нормативного забезпечення щодо управління державним

та гарантованим державою боргом; зростання частки внутрішніх державних запозичень, що можна досягнути через збільшення залучення фінансових ресурсів фізичних осіб шляхом випуску облігацій внутрішньої державної позики, ощадних облігацій й сприяти становленню ефективного внутрішнього фінансового ринку; надання переваги довгостроковому залученню позик задля уникнення пікових навантажень при погашенні державних запозичень; законодавче встановлення лімітів на обсяги позик терміном до одного року та позик із плаваючою відсотковою ставкою.

Список використаних джерел

1. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5–18.
2. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2012. № 3. С. 45–54.
3. Новосьолова О.С. Генеза державного боргу України та вітчизняні тенденції боргової політики // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. Вип. 2 (43). С. 143–147.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У КРАЇНАХ З РОЗВИНУТОЮ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Нікітішин Андрій Олександрович

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Податкове регулювання займає важливе місце серед заходів економічної політики у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. Реалізація стратегії економічного зростання та соціального розвитку України, її геополітичний вектор розвитку, вимагає аналізу місця нашої держави серед високорозвинених країн світу та країн пострадянського простору, які успішно пройшли та проходять трансформацію своїх економік на шляху до членства у Європейському Союзі. Зазначеному сприятиме проведення аналізу найголовніших інституційних показників політики податкового регулювання у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою в середньо- і довгостроковому періодах, визначення факторів впливу на їх динаміку, враховуючи циклічність розвитку світової економіки.

Одним із найбільш репрезентативних показників, який розкриває ступінь втручання держави в економічні процеси є співвідношення податкових надходжень до валового внутрішнього продукту. В середньому по усіх країнах світу середній показник загальних податкових надходжень як відсоток ВВП у довгостроковому періоді 2001-2015рр. становив 14,3%, маючи максимальне значення 14,6% у середньостроковому періоді 2013-2015 роках.

В Україні зазначений показник має стійкий тренд до зростання з 12,9% у 2001-2003рр. до 18,4% у 2013-2015рр., що свідчить про значне зростання фіскальної функції у процесі розвитку вітчизняної системи податкового регулювання. За підсумками 2013-2016рр. зазначений показник лише на 1,8 в.п. був меншим від показника по Європейському Союзи – 20,2% та на 3,1 в.п. перевищив показник країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку з високорозвиненою економікою [1].

Середній показник загальних податкових надходжень як відсоток ВВП періоду 2013-2015рр. по відношенню до 2001-2003рр. зменшився у Канаді на 1,8 в.п., Литві – 0,9 в.п., Великобританії – 0,1 в.п., Польщі – 1,0 в.п., Росії – 2,0 в.п. та в середньому по країнах Центральної Європи та Прибалтики – 0,3 в.п., що є свідченням зменшення податкового навантаження на макроекономічному рівні в довгостроковому періоді.

Боротьба за економічні ресурси розвитку вимагає дослідження питання внутрішнього податкового клімату в країні, який визначається співвідношенням інституційних податкових показників, як результат політики податкового регулювання.

Одним із таких визначальних показників податкового регулювання, який впливає на вибір країни для започаткування нового бізнесу чи розширення вже діючого, є ставка податку на прибуток підприємств.

Україна не належить до країн з найменшими ставками податку на прибуток підприємств (Узбекистан, Туркменістан, Угорщина, Чорногорія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Косово, Киргизстан, Катар, Молдова, Кіпр, Ірландія, Ліхтенштейн) і країн, де прибуток підприємств оподатковується за найвищими ставками податку (Об'єднані Арабські Емірати, Сполучені Штати Америки, Аргентина, Мальта, Індія, Франція) [2].

Сучасна ставка податку на прибуток підприємств в Україні (18%) дозволяє забезпечувати паритет інтересів уряду та суб'єктів господарювання, є прийнятною, враховуючи фактор податкової

конкуренції між країнами світу, так як є на 4,96 в.п. нижчою від середньої ставки по всіх 202-х країнах світу - 22,96% [2].

Вітчизняна ставка податку на прибуток підприємств є: майже однаковою із середньою ставкою 49 країн Європейського регіону - 18,35%; нижчою на 3,82 в.п. від середньої ставки податку на прибуток підприємств країн – членів Європейського Союзу - 21,82%; нижчою на 6,18 в.п. від ставки податку на прибуток підприємств групи країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку (24,18%) з високорозвиненою економікою.

Значний вплив на економічну кон'юнктуру в країні має ставка податку на додану вартість. Вітчизняна ставка ПДВ - 20% є на 2 в.п. нижчою від середньої ставки по 27 країнах – членах ЄС.

До країн в яких стандартна ставка ПДВ нижча від ставки в Україні належать: Люксембург - 17%, Мальта – 18%, Кіпр і Німеччина – 19%. У таких країнах як Австрія, Болгарія, Естонія, Франція, Румунія, Словаччина, Великобританія ставка аналізованого податку однакова з вітчизняною. У Греції, Ірландії, Польщі та Португалії (23%), Фінляндії (24%), Хорватії, Данії та Швеції (25%), Угорщині (27%) ставки ПДВ є значно вищими від вітчизняної [3].

В багатьох країнах-членах ЄС існує диференційований підхід до встановлення ставок ПДВ на окремі шкідливі для громадян товари: алкогольні напої та тютюн. Для України цей практичний підхід може стати одним із джерел додаткових бюджетних надходжень та посилити соціальну складову в податковому регулюванні споживання шкідливих товарів.

В таких країнах членах ЄС як Данія, Швеція, Хорватія ставка ПДВ на спиртні напої, пиво, вино та тютюн на 5 в.п. перевищує вітчизняну, а в Угорщині взагалі на 7 відсоткових пунктів. Високі ставки ПДВ на алкогольні напої та тютюн в Греції та Фінляндії [3].

Значним потенціалом регулювання соціальних та економічних процесів володіє податок на доходи фізичних осіб та соціальні внески. Україна після зменшення ставки єдиного соціального внеску до 22%, належить до країн з помірним податковим навантаженням на працю. У 2018р. основна ставка податку на доходи фізичних осіб в Україні становила 18,0%. У 33-х країнах-членах Організації економічного співробітництва та розвитку найбільша гранична ставка податку на доходи фізичних осіб була більшою від вітчизняної, а у Угорщині - 15% та Латвії - 8,5% взагалі меншою.

Ставка єдиного соціального внеску - 22% разом із 18% ставкою податку на доходи фізичних осіб, дозволяє Україні мати загальну ставку оподаткування праці - 40%, яка є нижчою від 26-ти із 35-ти

країн членів Організації економічного співробітництва та розвитку. Лише у Чеській республіці (31,1%), Угорщині (31,5%), Латвії (19%), Мексиці (35%), Новій Зеландії (33%), Польщі (38,8%), Словацькій Республіці (35,1%) та Туреччині (35,8%) податкове навантаження на працю є нижчим ніж в Україні [4].

Важливим при формуванні стратегії розвитку державних фінансів України враховувати сучасні міжнародні тенденції податкового регулювання.

У найближчому майбутньому перспективними напрямками податкового регулювання будуть: побудова ефективних механізмів оподаткування операцій в цифровій економіці; удосконалення правил для контрольованих іноземних компаній; подальше удосконалення обмежень в розмиванні податкової бази; розширення обов'язкових та чітких правил розкриття інформації про платників податків і об'єкти оподаткування; підвищення ефективності механізмів вирішення податкових спорів; покращання механізмів зміни двосторонніх податкових договорів.

Список використаних джерел

1. The World Bank. URL: <http://www.worldbank.org/>
2. Tax Foundation. Data compiled from numerous sources including: PwC, KPMG, Deloitte, and the U.S. Department of Agriculture URL: <https://taxfoundation.org/corporate-income-tax-rates-around-the-world-2017>
3. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/commission/>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) URL: <http://www.oecd.org/>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Руденко Ірина Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Низка реформ, спрямованих на вдосконалення діючої системи управління, включає в себе і реформу децентралізації влади. В свою чергу, децентралізація передбачає такий рівень фінансової незалежності місцевих органів влади, який би дозволив своєчасно та в

повному обсязі задовольнити існуючі потреби територіальної громади.

Процеси бюджетної децентралізації, змінюючи взаємозалежність органів влади різних рівнів, зумовили зміни у податкових доходах місцевих бюджетів багатьох унітарних країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). До важливих тенденцій таких змін потрібно віднести зростання частки місцевих бюджетів у податкових доходах держави, розширення податкових повноважень місцевих органів влади.

Відповідно до середньострокового плану пріоритетних дій уряду, вже у 2020 році реформа децентралізації в Україні завершиться. До цього часу місцеві ради базового рівня мають бути на 100 % об'єднані у спроможні територіальні громади, і відбудеться повний та безповоротний перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та державними органами виконавчої влади.

По-перше, створення об'єднаних територіальних громад переважно не має підтримки з боку широких верств населення, а також стикається зі спротивом з боку районних адміністрацій та місцевих рад. По-друге, швидке збільшення кількості ОТГ без пропорційного збільшення обсягу субвенції на розвиток інфраструктури знижує мотивацію громад до об'єднання та їхні можливості щодо соціально-економічного розвитку. По-третє, на сьогодні не врегульовано питання розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади загалом, а також функцій та повноважень між місцевими радами ОТГ та районними державними адміністраціями й районними радами. По-четверте, в утворених об'єднаних територіальних громадах немає належно підготованих робочих кадрів та спостерігається низька кваліфікація службовців місцевого самоврядування для виконання нових функцій. Це призводить до неефективного використання фінансових ресурсів територіальних громад, неспроможності освоїти кошти державних субвенцій на розвиток. По-п'яте, враховуючи високі ризики корупційних дій щодо використання бюджетних коштів, актуальним є питання запровадження механізмів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, як з боку державних органів, так і з боку громадськості.

Практика формування місцевих бюджетів відбувається в умовах протилежних процесів. З одного боку, це спад виробництва, що призводить до скорочення дохідної частини місцевих бюджетів, за неконтрольованого росту заробітної плати, що негативно впливає на

грошово-кредитну систему, посилює інфляцію і зростання ринкових цін. З іншого – необхідність збільшення видатків на соціальні програми за обмеженості бюджетних асигнувань для їх фінансування. У такій ситуації збалансувати доходи і видатки бюджетів і тим самим домогтися фінансової стабільності в регіонах України стає складним завданням.

За таких умов вважаємо за доцільне удосконалити процес формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації і здійснити наступні заходи. Збільшити, розширити та зміцнити фінансову основу місцевого самоврядування за рахунок удосконалення податкового законодавства, ідентифікувати нові інструменти залучення грошових коштів та реалізації інноваційно-інвестиційних програм на місцях.

Розширити (з урахуванням реальних можливостей відповідної місцевості) як перелік місцевих податків і зборів, так і повноважень органів місцевого самоврядування щодо їх запровадження і справляння. При цьому, встановлений законодавством України перелік не повинен обмежувати податкову ініціативу органів місцевої влади. Джерела податкових надходжень необхідно розподілити між центральною і місцевою владою в адекватності виконання ними функцій, що повинно знайти своє відображення в законодавстві про місцеве самоврядування.

Провести ефективну адміністративно-територіальну реформу, яка має забезпечити створення та укрупнення базових адміністративно-територіальних одиниць, а також ліквідацію на місцевому і районному рівні місцевих державних адміністрацій із передачею їх функцій органам місцевого самоврядування. Крім того, фінансова і бюджетна автономії територіальних одиниць сприятимуть отриманню громадянами максимальної кількості якісних управлінських послуг.

В цілому незважаючи на здійснення фінансової децентралізації та реформування міжбюджетних відносин, мають місце певні проблеми стосовно забезпечення збалансованості місцевих бюджетів. Необхідно проводити подальші пошуки з розробки та законодавчого запровадження більш поглибленого дієвого механізму щодо поєднання ринкових і державних важелів з управління бюджетними коштами, які б забезпечували оптимальне поєднання економічних інтересів на всіх рівнях місцевих бюджетів у складі бюджетної системи України.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Хлопак Сергій Васильович

Київський національний торговельно-економічний університет

В період реформування національної економіки ключовим інструментом державного сприяння розвитку ринкових відносин в галузі туризму, збільшення інвестиційного потенціалу туристичних підприємств, а також посилення їх мотивації до нарощування обсягів пропозиції послуг повинна стати трансформація чинного механізму оподаткування туристичної діяльності в Україні. Провідне місце у структурі загальнодержавних податків і обов'язкових платежів, які сплачують туристичні підприємства, сьогодні посідають податок на додану вартість і податок на прибуток.

У загальному випадку широке використання ПДВ відзначається низкою позитивних сторін. Зокрема, оскільки об'єктом його справляння постають обороти з реалізації товарів і послуг, зростає зацікавленість підприємців у підвищенні доходів від торговельно-виробничої діяльності. В той же час економічна специфіка цього податку суттєво обмежує можливості порушень і зловживань при його нарахуванні та стягненні.

Натомість в Україні можна констатувати ефективність ПДВ у фіскальному аспекті. Будучи за природою податком на кінцеве споживання, ПДВ при великій ставці та прогресуючій інфляції стає одним з факторів, які стримують розвиток виробництва та сприяють подальшому зростанню цін. За нашими підрахунками, у загальному обсязі сплачуваного ПДВ тільки 65-67% можна дійсно віднести до доданої вартості. Решта – від тієї бази оподаткування, яка не має до неї жодного стосунку: амортизаційних відрахувань, платежів до цільових фондів, акцизних зборів, утримань із заробітної плати, відрахувань на соціальні потреби, що фактично перетворює ПДВ у податок на податок.

Суб'єкти туристичної діяльності, які є юридичними особами та отримують доходи від комерційної діяльності в обов'язковому порядку сплачують також податок на прибуток. Світова практика доводить, що завдяки регіонально-галузевій диверсифікації ставок стягнення та обґрунтованій системі відповідних пільг зі сплати податок на прибуток може використовуватися як дієвий засіб структурних змін, підвищення ефективності суспільного виробництва та стимулювання інвестицій.

Об'єктивні передумови для цього, особливо з огляду на досить помірні відносно більшості європейських держав ставки зазначеного податку, існують і в Україні. Однак запровадження широкого переліку інших обов'язкових зборів і платежів, що в цілому формують надто високе податкове навантаження на підприємницьку діяльність, незавершеність структурних перетворень в економіці та процесів первинного накопичення капіталу, а також недосконалість механізмів справляння податку на прибуток у теперішній час призводять до посилення його переважно негативного впливу на розвиток вітчизняного народногосподарського комплексу, а отже, і туристичної сфери як його невід'ємної складової. Домінуюча частка вилучень ресурсів з обігу за чинними правилами нарахування цього податку, припадає на найбільш ефективно діючі підприємства, тобто ті, які отримують найвищі прибутки. Скорочення ж чистого прибутку різко знижує активність підприємницької діяльності аж до повної відмови від її провадження.

Важливим аргументом на користь необхідності застосування пільгової системи оподаткування стосовно підприємств індустрії туризму є низка принципових особливостей, що вигідно відрізняють її від решти галузей народного господарства. Так, неминуче падіння цін на туристичні послуги, викликане скороченням податкової частки у їх складі та посиленням конкуренції на туристичному ринку, у цьому разі, ймовірно, швидше, ніж у будь-якій іншій сфері економіки призведе до відновлення у початкових межах середньогалузевої рентабельності підприємницької діяльності.

Поряд з цим зростання потоку іноземних і внутрішніх туристів, обумовлене як згаданою вище обставиною, так і вивільненням у туристичних підприємств додаткових коштів на реконструкцію матеріально-технічної бази туризму та розширенням можливостей для прийому подорожуючих, означатиме збільшення валової виручки господарюючих суб'єктів не лише туристичної сфери, а і широкого кола суміжних з нею виробництв. Завдяки цьому стане можливим не тільки еквівалентне компенсування бюджетних втрат, пов'язаних зі зменшенням галузевих ставок деяких податків, але й багаторазове їх перекриття.

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Леваєва Людмила Юріївна

Кучеренко Світлана Юріївна

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Державний бюджет є важливим інструментом реалізації економічної і соціальної політики держави. Сьогодні особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої та ефективної системи формування дохідної та видаткової частини державного бюджету, враховуючи їх структуру, для ефективного розвитку економіки країни.

Порівняно з показниками минулого року найбільше зростання видатків у номінальному виразі відбулося за такими напрямками: соціальний захист та соціальне забезпечення – на 48,3 млрд грн, або на 46,5%; міжбюджетні трансферти – на 21,4 млрд грн, або на 46,5%; громадський порядок, безпека та судова влада – на 17,1 млрд грн, або на 31,3%; загальнодержавні функції – на 14,8 млрд грн, або на 14,4%, у складі яких видатки на обслуговування боргу – на 11,3 млрд грн, або на 13,4%; оборона – на 7,3 млрд грн, або на 14,1% [1].

У 2016 році зростання спостерігалось за всіма статтями поточних видатків. При цьому, як і в минулому році, скоротилися видатки на субсидії і поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям) на 21,1%, нарахування на заробітну плату – на 9,5% та інші поточні видатки – на 4,9%. Слід зазначити, що за захищеними статтями видатків знизилися тільки видатки на нарахування на заробітну плату – на 9,5%. Із загального обсягу збільшення видатків (119,5 млрд грн) найбільша частка (41,1 %) припадає на виплати пенсій і допомоги. На оплату праці припадає 23,4% збільшення, поточні трансферти органам державного управління – 15,7%, обслуговування боргових зобов'язань – 9,1%, капітальні видатки – 7,9%, інші поточні трансферти населенню – 1,2%, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 0,8%, медикаменти та перев'язувальні матеріали – 0,5%, продукти харчування – 0,2% [1].

Виконання видатків за захищеними статтями за 2016 рік склало 99,6% річного плану, що на 0,7 в. п. більше минулорічного показника.

Збільшення видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу зумовлено зростанням необхідності забезпечення безпеки громадян і здійсненням реформування правоохоронних органів та органів судової влади. Водночас спостерігається суттєве скорочення

бюджетних витрат на економічну діяльність – з 17,9% до 4,6%. Зменшення видатків на економічну діяльність пояснюється тим, що в країні здійснюється політика дерегуляції підприємницької діяльності та послаблення податкового тиску [2].

Проаналізувавши видатки бюджету України за 2010–2016 роки можна зазначити, що сума видатків щорічно зростає по всіх показниках, підтверджуючи закон Вагнера про щорічне зростання державної діяльності і відповідно бюджетних видатків. Видаткова частина бюджетних видатків досліджуваного періоду має ряд невіршених завдань: негнучкість державних витрат; короткостроковість бюджетного планування, недооцінка подальших витрат після здійснення державних інвестицій, низький рівень бюджетної дисципліни, недофінансування багатьох сфер тощо.

Пріоритетними завдання є модернізація бюджетного сектору економіки, переорієнтація державних видатків у напрямі економії, ефективності і результативності. Гармонізація законодавства та процедур у сфері державних закупівель надасть можливість українським підприємствам брати участь на рівних умовах з європейськими у проведенні робіт за державним замовленням, наданні послуг та у проведенні тендерів на рівні ЄС, національному та регіональному рівні.

Зміни до Податкового кодексу України, що були прийняті разом з Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» мають сприяти зниженню податкового навантаження на виробників за рахунок зниження майже вдвічі ставок єдиного соціального внеску, а також податку на прибуток та додану вартість.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Бюджетний щоденник на 2016 рік. Київ : ФЕАО, 2015. 56 с.
3. Податковий кодекс України (редакція від 27.02.2018). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.

АКЦИЗНЕ ОПОДАТКУВАННЯ У СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Непиталюк Антон Васильович
Вінницький кооперативний інститут

Акцизне оподаткування є важливим та активно застосовуваним елементом системи регулювання соціально-економічного розвитку, оскільки, з одного боку, традиційно зберігає високу фіскальну значимість (наприклад, в Україні за обсягом надходжень до Державного бюджету акциз поступається лише податку на додану вартість), з іншого боку – надає реальну можливість контролювати обсяги споживання потенційно шкідливих товарів, опосередковано діючи на здоров'я нації, а отже й на якість людського капіталу.

За характером впливу на перебіг економічних процесів, зокрема в контексті зміни рівнів купівельної спроможності населення та конкурентоспроможності товаровиробників, акцизний податок є непрямим. Доцільність та ефективність використання акцизного податку доведено багатомісячною історією, адже, поряд із митом, він належить до найдавніших фінансових інструментів. Так за часів Римської імперії подібний до сучасного акцизу механізм супроводжував операції із продажу та звільнення рабів. В Давньому Китаї застосувалися акцизи із чаю, напоїв, риби, тростини. Перші ж письмові згадки про акцизне оподаткування на території сучасної України – існування т. з. медової данини та бражного мита – стосуються X ст. н. е. [1]. Поряд із існуванням давньої традиції акцизного оподаткування, слід відмітити, що чимало питань в зазначеній сфері залишаються невирішеними. Оскільки акцизний податок є вагомим джерелом доходів бюджету, наукові пошуки здійснюються у зв'язку з потребою оптимізації рівня та посилення фіскальної ефективності його справляння. Неформальні інституційні практики зумовлюють необхідність досліджень у згаданій царині із врахуванням потреби в детінізації економіки шляхом комплексної та системної боротьби із потраплянням на ринки підакцизних товарів неякісної контрабандної та контрафактної продукції [2].

Існує потреба детермінації пріоритетних напрямів посилення дієвості провадження податкової політики у сфері адміністрування непрямих податків, обґрунтування загальної логіки здійснення інституційних змін сучасних практик податкового регулювання, посилення ефективності використання специфічних процедур державного регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів.

Застосування акцизного податку в Україні вимагає оптимізації з огляду на позитивний досвід країн з розвиненою ринковою та емерджентною економікою. Акцизи можуть стягуватись за адвалерними та специфічними ставками. Надання переваги певному типу ставки доцільно здійснювати, виходячи з конкретної ситуації в країні, зокрема загальної динаміки індексів споживчих цін. Перспективним напрямом оптимізації акцизного оподаткування видається застосування податкових пільг із метою реалізації елементів політики протекціонізму стосовно вітчизняних товаровиробників підакцизних товарів для підтримки їх конкурентоспроможності у порівнянні з імпортними субститутами. Найпоширенішим механізмом надання пільг у сфері непрямиго оподаткування є податкова премія [3]. Особливої уваги вимагає раціональне визначення ставок акцизного податку: надмірні ставки призводять до зростання тіньової економіки, ухилення від сплати податку та загального зниження якості продукції (через збільшення контрактного та контрабандного сегменту ринку); занижені ставки прямо впливають на скорочення податкових надходжень до бюджету і опосередковано знижують якість людського капіталу (через зростання рівня захворюваності).

Фіскальна роль акцизного податку є значимою та зберігає стійку тенденцію росту, оскільки його база малочутлива до коливань економічної кон'юнктури. Ефективне справляння цього податку з оптимізацією ставок та раціональним застосуванням пільг може дозволити одночасно підвищити ділову активність, акумулювати бюджетні ресурси та покращити якість людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Лескова А. Акцизное обложение: ретроспективный взгляд / А. Лескова // Финансы. 2001. № 4. С. 22 – 25.
2. Пасічний М.Д., Марченко М.В. Фіскальне значення акцизного податку в Україні // Соціально-економічні проблеми сучасності: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Маріуполь, 12 травня 2017 р. Маріуполь: Донецький державний університет управління, 2017. С. 253 – 257.
3. Карпенко С. П. Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні // Економічна наука. 2015. № 3. С. 117 – 121.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

Самошкіна Ольга Анатоліївна

Київський національний торговельно-економічного університет

Одним з головних завдань бюджетної політики в Україні є подальше удосконалення використання регулюючої функції бюджетних видатків у досягненні пріоритетів соціально-економічного розвитку держави. Як свідчить світовий досвід, в періоди економічних криз та на перехідних етапах економічних перетворень посилення державного регулювання соціально-економічного розвитку призводило до забезпечення макроекономічної стабільності і більш високих темпів економічного зростання.

Зазначене потребує відповідних змін в інституційному середовищі системи видатків бюджету України. Інституційні основи системи видатків бюджету включають систему правил, норм, законів, організаційних структур та їх оптимальне поєднання і співвідношення, за допомогою яких формуються та реалізуються пріоритетні напрями бюджетної політики. В процесі удосконалення інституційного середовища України інституційні перетворення у сфері соціально-економічного та бюджетного регулювання відбуваються достатньо повільно і на сьогодні стримують просування всіх інших напрямів соціально-економічних реформ.

На сучасному етапі розвитку державних фінансів в Україні існує нагальна необхідність у розробці та затвердженні науково-обґрунтованої довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку України з чітко визначеною метою, пріоритетами та механізмами їх реалізації. В свою чергу, запровадження системи довгострокового бюджетного прогнозування та удосконалення системи середньострокового прогнозування та поточного планування бюджетних видатків дозволить пов'язати процес коротко- та середньострокового планування видатків бюджету з визначеною довгостроковою стратегією соціально-економічного розвитку держави.

Запровадження та наукове обґрунтування довгострокового прогнозування видатків бюджету України, удосконалення системи середньострокового прогнозування та планування бюджетних видатків і розширення його горизонту до 5 років, розробка річних бюджетів в рамках стратегічної багаторічної перспективи стане важливою передумовою перетворення бюджетних видатків у

ефективний інструмент регулювання соціально-економічного розвитку держави.

Середньостроковий прогноз (на період від 1 до 5 років) та річний план видатків бюджету повинні обов'язково ув'язуватися із показниками довгострокового прогнозу видатків бюджету і передбачати жорсткі бюджетні обмеження для головних розпорядників бюджетних коштів. Середньо- та короткострокове планування видатків бюджету повинно ґрунтуватися на положеннях програмно-цільового методу, що дає змогу істотно підвищити результативність використання бюджетних коштів.

Необхідним є продовження роботи щодо поглиблення застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі України у частині підвищення результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів у досягненні визначених цілей, удосконалення системи оцінки результативності бюджетних програм з метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів з точки зору отримання конкретних суспільно вагомих результатів.

У процесі бюджетного прогнозування та планування видатків соціальної сфери обов'язково повинні враховуватись результати ґрунтовних демографічних досліджень, в тому числі щодо вікової структури населення. З одного боку, прогнозні дані щодо змін чисельності населення та його вікової структури визначають особливості прогнозування та планування бюджетних видатків соціального спрямування на середньо- та довгостроковий періоди. З іншого боку, важливим є дослідження впливу майбутніх демографічних змін на показники соціально-економічного та бюджетного розвитку у перспективі з метою розроблення комплексу заходів, в тому числі бюджетної політики, щодо згладжування негативних тенденцій і виправлення загальної демографічної ситуації.

Бюджетне фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю, повинно передбачати зміщення акцентів з прямого бюджетного фінансування до кредитування та політики здешевлення кредитів, що значно підвищує результативність використання бюджетних коштів. Бюджетне фінансування економічної діяльності доцільно спрямовувати переважно на стимулювання запровадження інновацій, здешевлення кредитів для реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних для держави напрямках, підтримку наукового забезпечення галузей економіки, сприяння підвищенню енергоефективності та енергозбереженню.

Розбудова ефективної системи державного регулювання у сфері видатків бюджету закладе підґрунтя для забезпечення стійкого

економічного зростання та соціального розвитку, ефективного надання державних послуг та проведення реформ в інших сферах соціально-економічного розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канєва та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.
2. Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К.: Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. 528 с.
3. Фінанси України : інституційні перетворення та напрями розвитку / за ред. І. Я. Чугунова. Київ : ДННУ АФУ, 2009. 848 с.
4. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2014. № 5. С. 64–77.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Андрієць Віталій Савич

Київський національний торговельно-економічного університет

Система оподаткування є вагомим важелем управління зростанням чи уповільненням підприємницької діяльності. З перших років незалежності України відбулось безліч реформ для побудови чіткої системи оподаткування. Однак, неможливо змінювати економічне середовище країни без врахування потреби відповідних змін економічної ментальності та культури громадян. Головним чином, йде мова не так про агітацію соціальної відповідальності підприємців, а про послідовність втілення реформ і своєчасне інформування населення про подальші плани змін законодавства. Тобто, розвиток податкової системи потрібно здійснювати у тісному діалозі не лише з бізнесом, але й населенням країни.

Однак, якщо порівняти рівень оподаткування в Україні з аналогічними показниками розвинених країн світу (в т.ч., США, Великобританії, Німеччини), то стає очевидним, що в Україні далеко не найвищий рівень податкового тягара. Різниця полягає в структурі податкових надходжень за різними податками. Зокрема, в США головними надходженнями до державного бюджету є податки, що

безпосередньо пов'язані з особистими доходами громадян (в т.ч., зарплатою) – надходження складають більше 80% дохідної частини бюджету США на 2018 рік. При цьому, податок на прибуток складає лише 9% доходів бюджету. Акциз додав лише 3%.

У Великій Британії податки, пов'язані із зарплатою формують 41% доходів бюджету. Податок на прибуток - лише 7%. Але, додатково підприємства сплачують податок на додану вартість, за допомогою якого надходить 19% доходів бюджету країни. Акциз - 6%.

В Україні в 2018 році передбачено лише надходження від податку на додану вартість обсягом близько 42% доходів бюджету; акцизу – 14%; податків, що пов'язані з заробітною платою - 10%; податку на прибуток – 9%.

В Україні вагомим є податок на додану вартість. Це можна пояснити природою цього податку, що містить ринковий механізм контролю його нарахування. Адже, кожен покупець зацікавлений отримати податковий кредит при купівлі товарів і змушує продавця нараховувати даний податок. Поки в Україна не відродиться відчуття соціальної відповідальності, даний податок ліквідувати недоцільно.

Податок на прибуток в Україні має схожу впливовість на формування загальної суми бюджету, як і в Сполучених штатах Америки. При цьому, кілька років тому було офіційно оприлюднено, що в США більшість великих компаній з мільярдними обсягами продаж взагалі не сплачують (чи майже не сплачують) податок на прибуток, відображаючи через систему трансфертних цін прибутки в офшорних зонах. Можна припустити, що аналогічна ситуація є і в Україні, і в Великобританії. Якщо країни із багатолітнім досвідом ринкової економіки все ще не можуть стримати ухильня оподаткування прибутку, пропонується взагалі мінімізувати або ліквідувати цей податок. Україна стане офшорною країною, до якої вливатимуться кошти зі всього світу. Не зважаючи на негативне відношення українських громадян до поняття «офшор» - в міжнародній практиці ці зони є звичайним інструментом ведення бізнесу, про який широко навчають британські та американські заклади освіти.

За таких умов доцільним є зосередження уваги саме на мотиваційній складовій громадян України, офіційному працевлаштуванню через додаткові державні гарантії та систему пільг саме громадянам-платникам податків у відповідності до сплачених ними коштів, підвищення прозорості та персоніфікації їх розподілу. Тобто, особа, яка у повній мірі сплачує податки з власних доходів має

чітко бачити переваги, виражені у додаткових можливостях користування суспільними благами. Сплачені кошти повністю чи частково мають спрямовуватись у фонди, на використання яких буде можливо впливати.

ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Гусаревич Наталія Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

В умовах обмеженості бюджетних коштів, які не повною мірою забезпечують потреби суспільства держави, важливим є підвищення ефективності бюджетної політики в частині розвитку системи бюджетного планування як інструменту державного регулювання суспільного зростання, забезпечення результативності бюджетних видатків з позицій оптимізації їх обсягу та підвищення рівня відповідності загальнодержавним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку. Удосконалення системи планування державних видатків обґрунтовано необхідністю вирішення завдань, що стоять перед суспільством на сучасному етапі розвитку держави [2].

На даному етапі розвитку країни, основними напрямками використання бюджетних коштів визначено економічну та соціальну сферу, національну оборону, державне управління, міжнародні відносини та обслуговування боргу. Забезпечення ефективного бюджетного планування дозволяє забезпечити формування показників видатків та напрямів їх використання, встановити взаємозв'язок між державними завданнями та граничними обсягами бюджетних коштів.

Процес планування бюджетних видатків відбувається із використанням принципів: зв'язку бюджетного планування з відповідними планами соціально-економічного розвитку держави та регіонів; раціонального використання бюджетних ресурсів, з метою першочергового забезпечення пріоритетних напрямків розвитку економіки і соціальної інфраструктури; визначення оптимальної частки перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетний механізм; єдності у використанні показників бюджету в усіх ланках бюджетної системи; наукової обґрунтованості бюджетного планування у використанні бюджетних коштів;

демократизації бюджетних відносин; комплексного підходу до визначених макропоказників економічного та соціального розвитку країни. Відповідно процес прогнозування показників бюджету здійснюється таким чином: визначення цілей та завдань бюджетної політики; збір, опрацювання та аналіз інформації; вибір моделі прогнозування; розробка рекомендацій для оптимізації рішень, що приймаються за даними прогнозних розрахунків. Прогнозування та планування бюджетних показників ґрунтується на аналізі тенденцій формування та виконання доходів та видатків бюджету, макроекономічних показниках економічного і соціального розвитку. При цьому значну роль відіграють економіко-математичні методи та моделі, що дозволяють прогнозувати та планувати доходи і видатки бюджету в динаміці з урахуванням їх взаємовпливу з макроекономічними та зовнішніми факторами [1].

Дієвим підходом до бюджетного планування є програмно-цільовий метод, який ґрунтується на раціональному управлінні бюджетними коштами та спрямований на вирішення соціально-економічних питань. Формування бюджету за програмно-цільовим методом дозволяє визначити бюджетні показники на основі планування відповідних суспільно значущих досягнень на рівні держави, адміністративно-територіальних одиниць, відповідних галузей економіки та соціальної сфери, забезпечити розробку взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення у встановлені терміни.

Отже, підвищення ефективності системи планування бюджетних видатків передбачає подальше поглиблення програмно-цільового методу та запровадження стратегічного бюджетного планування та прогнозування. Збалансування бюджету доцільно здійснювати на основі запровадження ефективної системи довгострокового планування, що створює умови для стабілізації і передбачуваності макропоказників економічного зростання, оптимізації державних видатків, підвищення рівня їх результативності. Методологічна та нормативно-правова база для середньострокового та стратегічного бюджетного планування і прогнозування потребує удосконалення з метою створення умов для розрахунку обсягів бюджетних призначень на перспективу, що забезпечить реалізацію строкової бюджетної політики.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: станом на 10 січня 2017 р. : відповідає офіц. тексту. Х. : Право, 2017. 217 с.

2. Корнієнко Н. М. Аналіз показників дохідної та видаткової частин Державного бюджету України // Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2015. Т. 20. Вип. 5. С. 231-235.

3. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень // Економічний часопис-XXI. 2016. № 3-4(2). С. 66 – 69.

БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мостицька Наталія Андріївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджет є вагомою складовою системи фінансового регулювання економіки, його збалансованість, оптимальність є однією з основних умов економічного зростання. Обсяг і порядок утворення основного централізованого державного грошового фонду в сукупності з напрямками і методами використання цих коштів створюють умови для виконання органами влади управлінських функцій, що суттєво впливає на досягнення цілей системи бюджетного регулювання, яка реалізується через складові механізми бюджетної політики.

Бюджетна система є важливим інструментом впливу на розвиток економіки і соціальної сфери, за її допомогою держава, забезпечуючи перерозподіл валового внутрішнього продукту, змінює структуру суспільного виробництва, впливає на результати підприємницької діяльності, здійснює соціальні перетворення. При цьому держава застосовує різні форми впливу на економіку, у тому числі надання субсидій підприємствам і населенню, здійснення державних інвестицій, бюджетне фінансування галузей, які визначають науково-технічний прогрес, досягаючи таким чином в кінцевому результаті відповідних змін економічних пропорцій. Бюджетна політика є однією з вагомих складових забезпечення економічного зростання. Посилення впливу бюджету на розвиток вітчизняного виробництва, стимулювання інституційних змін у економіці вимагає розгляду функціональних можливостей та призначення доходів бюджету в умовах економічних перетворень. Доходи бюджету доцільно розглядати як фактор, що впливає на сукупне споживання через вплив на рівень дохідності соціальних груп і видів економічної діяльності.

Бюджетна політика, дієвість форм і методів управління державними фінансами формують відповідну дохідну частину бюджету, від ступеня оптимізації обсягів і структури доходів та видатків бюджету залежить рівень економічного зростання країни. Економічна природа бюджетного регулювання як процесу полягає у сукупності взаємовідносин економічних, правових, інституційних бюджетних компонентів, пов'язаних з визначенням основних напрямів та пріоритетів бюджетної політики, плануванням та прогнозуванням бюджетних показників, формуванням та виконанням бюджету, здійсненням контролю за використанням бюджетних коштів.

З метою розробки і реалізації фінансово-бюджетного регулювання протягом певного періоду бюджетна політика має визначатися виходячи з циклічності економічного розвитку, стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи, суттєве зменшення якого може призвести до ускладнень у проведенні ефективного бюджетного регулювання щодо позитивного впливу на економічне зростання. Інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється відповідно до основних макроекономічних завдань. Створення відповідних інституційних умов для формування та реалізації ефективної бюджетної політики потребує використання адаптивної системи бюджетного регулювання, що сприятиме досягненню збалансованого та стійкого соціально-економічного розвитку країни.

Бюджет є вагомою складовою системи фінансового регулювання економіки, його збалансованість, оптимальність є однією з умов економічного зростання; бюджетна політика має формуватися на основі науково обґрунтованих засад розвитку фінансово-економічних відносин, спрямованих на підвищення якості державних послуг, соціально-економічного розвитку суспільства та є інструментом державного регулювання економіки, визначення бюджетної пріоритетності достатньо суттєво впливає на структурні перетворення у галузях економіки, соціальній сфері, рівень людського капіталу, конкурентноспроможність національної економіки. Від якості та своєчасності прийняття рішень щодо управління державними фінансами залежить збалансованість бюджетної системи та результативність бюджетного регулювання.

Бюджетне регулювання впливає як одночасно, так і з лагами у часі на темпи соціально-економічного розвитку, збалансованість бюджетної системи та забезпечуватиме виконання завдань соціально-

економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць, однак при цьому важливою є підтримка запасу бюджетної стійкості. На сучасному етапі розвитку державних фінансів необхідне переосмислення сутності бюджетної системи у процесі регулювання економіки, підвищення теоретико-методологічного рівня бюджетної політики та, враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід, розробка на основі виявлених особливостей бюджетного процесу нової парадигми системи бюджетного регулювання.

Список використаних джерел

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А.Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.
2. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.
3. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень // Економічний часопис-XXI. 2016. № 3-4(2). С. 66 – 69.

ЕФЕКТИВНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

Боголіб Максим Анатолійович

Київський національний торговельно-економічний університет

У сфері забезпечення відкритості та прозорості громадських фінансів важливим є зміцнення міцності фінансової системи країни, регіонів, місцевих бюджетів.

В Україні згідно територіально-адміністративного устрою нараховується 24 області, 1 місто з особливим статусом, тобто 25 суб'єктів бюджетного процесу, але Міністерство фінансів України зазначає, що 15 суб'єктів мають низький рівень зацікавленості та залучення громадян у бюджетний процес. Основною проблемою, пов'язаною з відкритістю і доступністю бюджетних даних залишається вкрай низьким рівень залучення громадян у бюджетний процес (Сумська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська області) [1].

Регіони України при підготовці бюджетів надають громадянам інформацію про бюджетні витрати в розрізі державних програм [2]. Всього 5 областей України надають інформацію про обсяги

фінансування, заходи і обґрунтування бюджетних інвестицій у великі проекти капітального будівництва на середньострокову перспективу за напрямками дорожнього будівництва (будівництво дороги Львів-Луцьк), ЖКГ (будівництво трубопроводів та утеплення будинків Київська область та Київ), водного господарства, фізичної культури і спорту (Львів, Одеса, Дніпро, Харків), а також охорони здоров'я [3].

У числі найбільш актуальних проблем підвищення ефективності бюджетних витрат регіонів України, можна виділити наступні: недостатній рівень якості повноцінної системи стратегічних документів, що визначають актуальні пріоритети соціально-економічного розвитку в відповідних сферах реалізації державних програм на всіх рівнях управління; недостатнє відображення та обґрунтування необхідності використанні різноманітних інструментів державного регулювання в державних програмах; низька якість планування значень цільових показників державних програм; істотні відмінності між затвердженими державними базовими (галузевими) переліками державних послуг (робіт), чинними на рівні регіонів України; широке використання індивідуальних вирівнювальних коефіцієнтів для окремих установ при визначенні нормативних витрат на надання державних послуг; недостатній рівень методичного забезпечення надання соціальної підтримки на засадах оцінки та потребу здійснення оцінки (перевірки майнової та фінансової забезпеченості заявників); зайва регламентація закупівельних процедур; недостатній рівень розвитку механізмів залучення приватних інвестицій, включаючи використання державно-приватного підприємництва; низький рівень зацікавленості та залучення громадян у бюджетний процес.

При цьому відмінності у підходах, як правило, обумовлені різницею загальнонаціональних і регіональних цілей розвитку, розмежуванням повноважень між ними, економічними факторами. У сукупності забезпечується необхідна комплексність і системність у вирішенні завдань підвищення ефективності бюджетних витрат.

Список використаних джерел

1. Боголиб Т.М. Бюджетная политика как инструмент макроэкономической стабильности // Економічний часопис XXI – 2015. № 3-4 С. 84-88.
2. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64–73.

3. Закон України «Про державний бюджет України на 2017 рік». К. : Верховная Рада, 2017. 176 с.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Думікян Артур Камосевич

Київський національний торговельно-економічний університет

Пріоритетними завданнями, що постають перед вітчизняними бюджетними установами з огляду на необхідність посилення їх результативності є розширення фінансової автономії в контексті бюджетної децентралізації; запровадження дієвих процедур оцінки економічної та соціальної ефективності видатків на етапі їх планування з одночасним вдосконаленням методології фінансового контролю і моніторингу; імплементація програмно-цільового методу та практики середньострокового бюджетного планування.

Імперативним критерієм оцінки соціальної ефективності видатків бюджетних установ виступає ступінь задоволення сукупних запитів наданих послуг. Соціальна оцінка ефективності є комплементарною до економічної оцінки та не може дати цілісного уявлення про функціонування бюджетних установ. Ефективність видатків як економічна категорія може бути розкрита через співвідношення соціально-економічного ефекту діяльності мережі таких установ і обсягу ресурсів, що були залучені та спожиті для досягнення згаданого ефекту.

На сучасному етапі розвитку бюджетної системи інституційного визначення потребує алгоритм оцінювання ефективності видатків на етапі їх планування враховуючи потенційний соціальний і економічний ефект та компаративну оцінку витрат на його досягнення. Тобто критерії доцільності здійснення відповідних видатків, а також ефективності мають бути визначальними при розробці певної державної цільової і бюджетної програми та дотримуватися впродовж всього періоду їх реалізації. Застосування програмно-цільового методу спрямовується на отримання бажаного соціально-економічного результату від бюджетних асигнувань на відповідні цілі, що об'єднується відповідною програмою. Результати аналізу ефективності виконання програм враховуються в процесі прийняття рішень щодо включення відповідного запиту до проекту бюджету на наступні два за плановим бюджетних періодів періоди.

Одним із класичних інструментів підвищення бюджетної результативності є проведення секторальної та горизонтальної оцінки ефективності та доцільності бюджетних видатків. Важливою є систематизація пріоритетів розбудови галузей і інфраструктури соціальної сфери, удосконалення методологічних засад формування цільових програм її розвитку на середньострокову перспективу. Необхідним є поглиблений аналіз програмних документів соціально-економічного розвитку країни на предмет узгодженості цілей і завдань; ефективності та результативності використання ресурсів бюджету, в тому числі на підставі бюджетних запитів, паспортів бюджетних програм, звітів про їх виконання, результатів оцінки ефективності бюджетних програм, виконаної головними розпорядниками коштів. Важливою вимогою є актуалізація методологічних положень щодо встановлення факту виконання результативних показників виконання бюджетної програми.

Держава має підвищити щільність взаємозв'язку між виділеними бюджетними асигнуваннями та поставленими завданнями розвитку соціальної сфери. Реалізація зазначеного потребує проведення неперервної оцінки якості наданих суспільних послуг за рахунок бюджетних коштів, порівняння їх вартості із аналогічними послугами, що надаються приватним сектором економіки. Актуальним є подальше удосконалення механізмів аудиту ефективності формування та виконання програм науково-технічного, соціального та культурного розвитку. Результати аудиту мають бути враховані при формуванні показників фінансового забезпечення відповідних галузей соціальної сфери у наступних бюджетних періодах.

Особливої актуальності набувають питання підвищення координації дій державних органів, підприємств, установ та організацій у сферах освіти і науки, охорони здоров'я, соціального захисту. Важливим є осучаснення основних показників діяльності головних розпорядників бюджетних коштів та результативних показників бюджетних програм. Запровадження інституту здійснення секторальних перевірок ефективності бюджетних видатків має на меті покращення якості фінансово-бюджетного управління, зниження можливостей нецільового використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку : монографія / за ред. Л. В. Лисяк ; Дніпропетр. держ. фінанс. акад. Д. : ДДФА, 2015. 396 с.
2. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / [І. Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канева та ін.] ; за заг. ред. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ : КНТЕУ, 2015. 375 с.

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Дрепін Антон Вікторович

Київський національний торговельно-економічний університет

Місцеві бюджети є фінансовою основою виконання місцевими органами влади своїх функцій. Економічні перетворення потребують посилення дієвості системи формування місцевих бюджетів з метою регулювання макроекономічної динаміки, забезпечення стійкості економічного зростання, прискорення структурних змін економіки, забезпечення взаємозв'язку між пріоритетними завданнями бюджетної політики та соціально-економічного розвитку територій.

Фінансове забезпечення територіальних громад виступає важливим елементом бюджетної політики, який визначає ступінь ефективності здійснення органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і повноважень та впливає на стан соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Відповідно до європейських стандартів територіальна громада має бути наділена обсягом власних фінансових ресурсів, який відповідав би наданим їм конституцією або законом повноваженням. Найважливішою частиною власних ресурсів є податкові надходження. Зростання фіскальної значимості податкових надходжень у доходній частині місцевих бюджетів можна досягти за рахунок підвищення координації дій органів центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у питаннях справляння податків. Зарахування податків до бюджетів різних рівнів має ґрунтуватись на показниках мобільності податкової бази, економічної ефективності, а також вартості та простоти

адміністрування податків. Можливості збільшення рівня фінансової автономії територіальних громад залежать від регіональних особливостей та структури національної економіки. Посилення їх фінансового потенціалу має базуватись на засадах ефективності податкового механізму, розвитку системи управління місцевими фінансами, що дозволить підвищити результативність виконання стратегічних завдань економічного і соціального спрямування.

Бюджетна політика має бути спрямована на формування дієвої моделі перерозподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи. Перманентне удосконалення структури дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів, встановлення щільного взаємозв'язку між запланованими та фактичними показниками результативності виконання бюджетних програм підвищить рівень керованості управління місцевими фінансами. Пріоритетними завданнями бюджетної політики є зростання рівня фінансової спроможності територій, запровадження середньострокового планування місцевих бюджетів та посилення їх інвестиційної складової. Доцільним та актуальним є перехід до практики проведення розрахунку нормативів бюджетної забезпеченості на основі вартісних та якісних стандартів надання суспільних послуг.

Міжбюджетні відносини є інструментом перерозподілу сукупного доходу та оптимізації обсягу виробництва суспільних послуг. Для підвищення рівня їх якості було розпочато процеси добровільного об'єднання територіальних громад, що позитивно відображається на підвищенні ефективності використання бюджетних коштів.

Необхідним є визначення конфігурації моделі децентралізації бюджетної системи з урахуванням вітчизняних реалій, яка забезпечила б збалансованість місцевих бюджетів, їх самостійність та відповідальність за результати роботи з урахуванням специфіки фінансово-бюджетних відносин та економічних реалій.

Підвищення рівня обґрунтованості бюджетного планування, забезпечення послідовності та передбачуваності у проведенні бюджетної політики на місцевому рівні за умов сьогодення набувають особливої значущості. З метою реалізації зазначеного доцільним є запровадження середньострокового планування видатків місцевих бюджетів, яке повинно ґрунтуватись на забезпеченні взаємозв'язку бюджетних показників зі стратегічними цілями бюджетної політики. Зазначене сприятиме підвищенню ефективності розподілу та використання коштів місцевих бюджетів, досягненню стабільності у проведенні фінансово-економічної політики, посиленню контролю за

дотриманням принципу результативності видатків місцевого самоврядування та доцільності продовження їх фінансування у наступних бюджетних періодах. Планування видатків місцевих бюджетів повинно здійснюватися із урахуванням результатів їх виконання у попередніх бюджетних періодах.

Важливим є формування прогнозних показників розвитку місцевих бюджетів виходячи із принципів макроекономічної стабільності, достатнього рівня науково-економічної обґрунтованості та узгодженості з бюджетними пріоритетами. Доцільним є визначення механізму проведення моніторингу і оцінки результативності бюджетних програм місцевих бюджетів.

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Карпенко Інна Вікторівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Податковий контроль за трансфертним ціноутворенням передбачає порівняння цін у контрольованих операціях з цінами операцій, які застосовують незалежні компанії. Тому питання пов'язаності стає одним з ключових понять в податковому контролі операцій зі застосуванням трансфертних цін.

Насамперед, пов'язаність - це категорія, наслідками дії якої в економічних взаємовідносинах між сторонами контрольованих операцій може бути отримання такими сторонами (однією із сторін) певних вигід (переваг). Підпунктом 14.1.159 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України термін «пов'язані особи» викладено в наступній редакції «юридичні та/або фізичні особи, відносини між якими можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють, з урахуванням критеріїв, які визначені в ПКУ» [1]. Цей перелік критеріїв пов'язаності осіб достатньо широкий.

Між юридичними особами:

одна юридична особа безпосередньо та/або опосередковано володіє корпоративними правами іншої юридичної особи у розмірі 20 % і більше;- одна і та сама юридична або фізична особа безпосередньо та/або опосередковано володіє корпоративними правами у кожній такій юридичній особі у розмірі 20 і більше відсотків; - одна і та сама юридична або фізична особа приймає

рішення щодо призначення (обрання) одноособових виконавчих органів кожної такої юридичної особи; - одна і та сама юридична або фізична особа приймає рішення щодо призначення 50% і більше складу колегіального виконавчого органу або наглядової ради кожної такої юридичної особи; - принаймні 50% складу колегіального виконавчого органу та/або наглядової ради кожної такої юридичної особи складають одні і ті самі фізичні особи; - одноособові виконавчі органи таких юридичних осіб призначені за рішенням однієї і тієї самої особи; - юридична особа має повноваження на призначення одноособового виконавчого органу, 50% і більше складу колегіального виконавчого органу іншої юридичної особи;

кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичних осіб є одна і та ж фізична особа;

повноваження одноособового виконавчого органу таких юридичних осіб здійснює одна і та ж особа;

Між фізичною особою та юридичною особою:

фізична особа безпосередньо та/або опосередковано володіє 20% і більше корпоративними правами юридичної особи; - фізична особа має право призначати одноособовий виконавчий орган або не менш як 50% складу колегіального виконавчого органу (наглядової ради) юридичної особи;

фізична особа здійснює повноваження одноособового виконавчого органу в такій юридичній особі;

фізична особа має повноваження на призначення одноособового виконавчого органу такої юридичної особи або на призначення 50% і більше її колегіального виконавчого органу або наглядової ради;

фізична особа є кінцевим бенефіціаром (контролером) юридичної особи.

Між фізичними особами: чоловік (дружина), батьки (у тому числі усиновлювачі), діти (повнолітні/неповнолітні, у тому числі усиновлені), повнорідні та неповнорідні брати і сестри, опікун, піклувальник, дитина, над якою встановлено опіку чи піклування [1].

Показником впливу осіб на підприємство без участі в капіталі є сума всіх кредитів (позик), поворотної фінансової допомоги, отриманої від однієї юридичної особи (фізичної особи) або під їх гарантії. Якщо цей показник перевищує суму власного капіталу більше ніж у 3,5 рази, особи вважаються пов'язаними.

Отже, базовими критеріями визначення осіб пов'язаними з метою податкового контролю трансфертного ціноутворення є: здійснення контролю фізичною (або юридичною) особою відносно іншої юридичної особи через володіння певною часткою

корпоративних прав безпосередньо або через інші компанії; повний або частковий збіг виконавчих органів або наглядових рад підприємств; фізична чи юридична особа є кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи; вплив через родинні (сімейні) зв'язки та стосунки; сума всіх кредитів (позик), поворотної фінансової допомоги, отриманої від однієї юридичної особи (фізичної особи) або під їх гарантії.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <http://www.rada.gov.ua>

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Рубан Максим Олександрович

Київський національний торговельно-економічний університет

Потреба зміцнення доходної бази місцевих бюджетів обумовлює необхідність подальшого удосконалення системи оподаткування доходів населення. Податок на доходи фізичних осіб є універсальним загальнодержавним податком частина якого закріплюється за місцевими бюджетами у більшості країн із розвинутою і трансформаційною економікою. Відносний рівномірний розподіл бази оподаткування податком у регіональному розрізі, достатньо висока точність його прогнозування, мотиваційна зацікавленість органів місцевого самоврядування у легалізації оплати праці виступають важливими аргументами на користь мобілізації податку до місцевого бюджету. У 2017 році загальні надходження даного податку із військовим збором становили 185,7 млрд грн, відповідно до місцевих бюджетів – 110,7 млрд грн. Збільшення обсягів надходжень податку зумовлена легалізацією фонду заробітної плати через підвищення її мінімального розміру, структурними змінами системи оплати праці у бюджетній сфері та секторі державного управління, розширенням бази оподаткування за рахунок пасивних доходів. За період 2008–2017 років частка надходжень податку в валовому внутрішньому продукті становила 5,1 %, у структурі податкових надходжень – 24,8 %.

Оптимальний рівень оподаткування доходів населення покликаний максимізувати суспільний добробут шляхом досягнення динамічного балансу між економічною ефективністю і соціальною справедливістю на певному етапі. Тому у країнах в залежності від рівня економічного розвитку та моделі соціального забезпечення підходи до оподаткування доходів суттєво відрізняються один від одного. Прогресивна шкала діє у більшості розвинутих країн, при чому співвідношення максимальної і мінімальної ставки податку є значущим. Крім того, функціонують положення щодо дії розгалуженої моделі податкових соціальних пільг, які зменшують загальний оподаткований дохід платника.

Для країн із трансформаційною економікою розповсюдженим є використання пропорційної шкали оподаткування, що спричинене інституційними факторами розвитку фіскальних взаємовідносин, широкими можливостями уникнення від оподаткування та обсягом одержуваних доходів. Податкове навантаження поряд із іншими економічними факторами суттєвим чином впливає на попит і пропозицію робочої сили, динаміку показника міжнародної податкової конкуренції.

Одним із індикаторів фіскальної результативності є ефективна податкова ставка, яка відображає дієвість регуляторного механізму державної податкової політики. Дана ставка розраховується як відношення податкових надходжень, за офіційними даними, до податкової бази, обрахованої за інформацією системи національних рахунків, що надає змогу здійснити розрахунок реального податкового навантаження. Методологічною особливістю розрахунку ефективної ставки податку на доходи фізичних осіб є диференціація доходів населення за факторами виробництва – працею та капіталом [1]. Отримані доходи у вигляді заробітної плати, виплат за цивільно-правовими договорами і грошового утримання військовослужбовців відносяться до першої категорії, натомість доходи від підприємницької діяльності, процентні та інвестиційні доходи, роялті – до другої категорії.

За підсумками 2017 року показник ефективної ставки податку з доходів від праці, за згадану методологію, становив 18,6 %, що є вищим за номінальну ставку податку. В 2016 році значення наведеного показника складало 18,2 %, що свідчить про певне зростання податкового навантаження за рахунок збільшення розміру мінімальної соціальної гарантії.

Проведений аналіз свідчить, що за період 2008–2017 років щорічно номінальна ставка податку була дещо вищою аніж

ефективна. Водночас суттєво знизився обсяг податкової соціальної пільги та кількість платників, які мають право на її застосування.

Список використаних джерел

1. Зварич О.В. Податкові надходження: методологія прогнозування: монографія. К.: Київ.: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2013. 414 с.

2. Нікітішин А. О. Податкові надходження як складова доходів місцевих бюджетів // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2016– №. 21, Вип. 2. С. 156–160.

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Демиденко Владислав Ігорович

Київський національний торговельно-економічний університет

В економічній науці ідея важливості ролі підприємця в забезпеченні економічного розвитку і процвітання держави знаходить своїх послідовників від Адама Сміта [1] до Йозефа Шумпетера [2]. Адам Сміт наголошував на підприємницькій свободі і нагромадженні капіталу. Йозеф Шумпетер акцентував увагу на інноваторському характері підприємницької діяльності, яка веде до економічного зростання.

Необхідність підтримки розвитку підприємництва в Україні особливо малого, важливе з огляду забезпечення стійкості економіки незалежно від стану кон'юнктури зовнішніх ринків. Досвід Польщі, яка найменше постраждала від фінансової кризи 2008 року засвідчує, що структура економіки, яка спирається на мале і середнє підприємництво у виробничому секторі в умовах непередбачуваності є найбільш оптимальною. Економіка Польщі перебуває на стадії підйому економічного циклу: так, за 2017 р. ВВП зріс на 4,6%, у попередньому році зростання склало 2,9% [3].

Успіх економіки Польщі, яка знаходилась за показником ВВП на душу населення на одному рівні з Україною у 90-х роках ХХ століття, а на сьогодні збільшила його у 7 разів, забезпечений постійно діючою комплексною програмою підтримки малих і середніх підприємств. У більшості країн Західної Європи малі й

середні підприємства створюють 60-70 відсотків ВВП у секторі підприємств, зокрема, у Данії цей показник сягає 80 відсотків.

Разом зі створенням ефективної антимонопольної системи, розвитком конкуренції і захистом прав споживачів у Польщі вдалось створити стійку економічну модель основану на малому і середньому бізнесі. Вивчення курсу «підприємництво» є обов'язковим у середній школі, створені можливості опанувати мистецтво управління компаніями в бізнес-інкубаторах, бажаючим розпочати підприємницьку діяльність надаються консультації, безкоштовний офіс, необхідна технічна інфраструктура для започаткування власної справи [4].

Відповідно до норм законодавства ЄС заборонена пряма державна підтримка приватного бізнесу, проте, є виняток для малих і середніх підприємств. У всіх країнах учасницях ЄС, і в Польщі, зокрема, створено мережу установ, які сприяють підприємцям отримувати дотації на свої бізнес-проекти з державного бюджету та фондів ЄС.

Отже, окремі стимули, спрямовані на сприяння підприємницькій діяльності в цілому можуть також стимулювати інновації, навіть якщо вони не були розроблені з цією метою. Такі стимули можуть сприяти відповідним аспектам, пов'язаним з інноваціями: фінансування інноваційних компаній та навчання персоналу компаній щодо експлуатації нових технологій.

Найбільш важливим стимулом інноваційної галузі є податкові пільги для венчурного капіталу, хоча є інші схеми, такі як податкові кредити на навчання. Ці стимули повинні братись до уваги при розробці податкових умов для стимулювання інновацій. Якщо податкові стимули, спеціально призначені для заохочення інновацій, їх наявність не безпосередньо стимулює інновацій, але вони допомагають зменшити перешкоди на шляху інноваційного процесу.

Податкові стимули для навчання є корисним доповненням до інших стимулів для інновацій. Виконання R&D і технологічних інновацій на підприємствах неможливо без кваліфікованого персоналу. Отже, податкові пільги для навчання використовуються на додаток до інших заходів сприяння інноваційній політиці.

Кожній країні характерна своя специфічна система податкового стимулювання, яка визначається виходячи з економічних умов, особливостей національної інноваційної системи, стратегії інноваційного розвитку, традицій і політичних цілей. Проте найпоширенішими є такі види пільг: податкові знижки та кредити, прискорена амортизація.

Список використаних джерел

1. А. Сміт Дослідження про природу та причини багатства народів. URL: http://www.e-reading.club/chapter.php/100806/52/Smit_-_Issledovanie_o_prirode_i_prichinah_bogatstva_narodov.html
2. Шумпетер, Й. А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Йозеф А. Шумпетер ; пер. з англ. В. Старк. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 244 с.
3. Business Insider Polska. URL: <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/wzrost-pkb-polski-w-2017-roku/1lmy98k>
4. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень // Вісник КНТЕУ. 2014. № 4. С. 79–91.

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Гребеник Ксенія Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджет є важливою динамічною структурою системи державних фінансів та фінансовою основою для соціально-економічного розвитку держави. Бюджетна система функціонує під впливом регулюючих суспільних інститутів, які в сукупності утворюють інституційне середовище. Інституційне забезпечення бюджетної системи займає вагомe місце у фінансовій системі країни та сприяє підвищенню дієвості складової бюджетного устрою з метою сприяння соціальному забезпеченню та економічному зростанню.

За допомогою бюджетної системи уряд цілеспрямовано впливає на темпи і пропорції розвитку суспільного виробництва. Використовуючи інструменти бюджетної політики держава реалізовує такі напрями і заходи державної політики, що дозволяють швидко і на високому технологічному рівні підвищити рівень вітчизняного виробництва, модернізувати реальний сектор, як основу економічного зростання, запровадити нові технології та інноваційні рішення, що забезпечують якісні темпи економічного розвитку.

В умовах трансформаційних перетворень, необхідності досягнення планових показників соціального і економічного розвитку важливим є підвищення дієвості фінансово-бюджетної політики держави з урахуванням інституційних змін світової економіки.

Економічний розвиток вимагає використання бюджету як потужного інструменту державного регулювання економічних відносин. Важливим є створення сприятливого інституційного середовища функціонування фінансової системи з метою забезпечення реалізації завдань бюджетно-податкової політики держави.

Інституційне забезпечення бюджетної системи регулюється відповідними нормативно-правовими актами, що регламентують порядок утворення та використання бюджету відповідно до напрямів і методів використання бюджетних коштів та забезпечують можливості виконання органами державної та місцевої влади завдань відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку. Інституційне забезпечення включає сукупність економічних, правових, суспільних та соціальних правил і методів, що регулюють межі діяльності та впливу бюджетних інструментів на економічне зростання країни та соціальне забезпечення населення.

Діяльність фінансових інституцій узгоджена із пріоритетними напрямами економічного і соціального розвитку та спрямована на забезпечення належної економічної ефективності в управлінні бюджетними ресурсами. Інституційна архітектура бюджетної системи представлена комплексом правил, норм, законодавчих і нормативно-правових актів, фінансових інституцій, які забезпечують оптимальне співвідношення системи державних фінансів та збалансований розвиток бюджетної системи.

На сучасному етапі розвитку особливістю країн з перехідною економікою є постійне проходження інституційних змін у системі державних фінансів, які спрямовані на посилення дієвості фінансової системи загалом та здатності адаптуватися до сучасних тенденцій розвитку світової економіки. Побудова ефективної бюджетної системи, науково-обґрунтоване визначення її пріоритетів на середньострокову перспективу є важливими факторами, які сприяють високому рівню фінансового забезпечення соціальної сфери, зростанню національного виробництва та підвищенню конкурентоспроможності економіки держави у європейському співтоваристві.

Бюджетна система є найважливішим економічним регулятором та вагомою складовою державного регулювання соціально-економічних процесів. За рахунок бюджетних коштів – їх акумулювання, розподілу та перерозподілу – держава проводить свою економічну політику, фінансує різні соціальні програми та інвестиційно-інноваційні заходи тощо. Через інститути бюджетного регулювання забезпечується стійке довготривале економічне

зростання, в тому числі проведення структурно-інноваційних перетворень, створення сприятливого інвестиційного середовища, досягнення високого рівня економічного розвитку, забезпечення збалансованості системи державних фінансів. Важливим є удосконалення інституційних засад результативності бюджетної системи за рахунок: формування доходів бюджету з урахуванням виваженої податкової політики, ефективного планування і використання видатків бюджету, регулювання міжбюджетних відносин, управління борговою політикою відповідно до циклічності економічного розвитку, стану державних фінансів.

Список використаних джерел

1. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2012. № 3. С. 45-54.

2. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64–73.

3. Чугунов І. Я., Лисяк Л. В. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства // Фінанси України. 2009. № 11. С. 3 - 12.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Кухарська Галина Зіновіївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджетна політика є дієвим інструментом впливу на соціально-економічні процеси держави. У зв'язку із цим її формування повинне ґрунтуватися та реалізовуватися на наукових засадах, відповідати соціально-економічній стратегії держави та національним інтересам в довгостроковій та короткостроковій перспективі. Цілі та мета бюджетної політики можуть бути досягненні шляхом використання теоретичних розробок вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, завдань, принципів та методів, функцій, що є у розпорядженні суспільства. В умовах економічної нестабільності потрібно враховувати, що бюджетна політика обумовлена економічним розвитком держави, на економіку бюджет може здійснювати як позитивний так і негативний вплив. Враховуючи зазначене при

формування бюджетної політики повинні бути враховані як внутрішні так і зовнішні тенденції соціально-економічного розвитку країни, етапи розвитку суспільства. Також при розробленні, формуванні та реалізації бюджетної політики повинен використовуватися системний та комплексний підходи у галузі фінансів, ціноутворення, кредиту, заробітної плати.

Бюджетна політика має правове оформлення. Так, держава визначає у законодавчих і нормативних актах методи, обсяги та форми формування бюджетного фонду. Саме на основі діючого бюджетного законодавства центральні органи державного управління, місцевого самоврядування розробляють і впроваджують відповідні нормативні документи. Виходячи з таких нормативних документів у державі встановлюються єдині правила формування та використання бюджетних коштів. Сутність бюджетної політики розкривається у її функціях: регуляторній, стабілізуючій, розподільчій. Однією з основних є регуляторна функція, що має вплив на параметри інших функцій, здійснюючи стабілізацію соціально-економічних процесів та змінюючи перерозподіл валового внутрішнього продукту. Ефективний вплив на соціально-економічні процеси здійснюється шляхом створення умов для розв'язання проблем суспільства та держави, нейтралізації та зведення до мінімуму впливу негативних суспільних процесів та явищ, визначення та врахування стану та тенденцій розвитку суспільства. Залежно від періоду та характеру завдань бюджетну політику поділяють на бюджетну тактику та бюджетну стратегію. Бюджетна стратегія це довготривалий курс бюджетної політики, що призначений вирішувати глобальні економічні завдання та проблеми. Бюджетна тактика на відміну від стратегії спрямована на вирішення поточних питань функціонування бюджетних процесів, перерозподілу фінансових ресурсів.

Формування методологічних засад бюджетної політики пов'язано з урахуванням її структури, яка включає бюджетне прогнозування та планування, організацію бюджетного процесу, бюджетне регулювання, бюджетний контроль, політику у сфері державних доходів, державних видатків, державного боргу, міжбюджетних відносин. Бюджетне регулювання, як інструмент впливу бюджету на економічне зростання, є невід'ємною складовою бюджетної політики. Функціональне призначення бюджетної політики є результатом еволюції ролі та значення функцій держави в суспільно-економічному розвитку країни. Цілі та завдання бюджетної політики повинні коригуватися та змінюватися залежно від стану економіки та інших сфер суспільства. Для досягнення ефективного

впливу на соціально-економічні процеси повинні коригуватися механізми, інструменти та важелі досягнення цілей та завдань бюджетної політики.

Залежно від визначених у країні напрямів соціально-економічної політики потребує формування та реалізації відповідної бюджетної політики. Виділяють наступні види бюджетної політики: залежно від характеру впливу на економічне зростання (перерозподільна, відтворювальна), цільової спрямованості (дохідна, видаткова, змішана), залежна від періоду та характеру завдань (стратегічна, тактична), впливу на об'єкти регулювання (стимульовальна, обмежувальна), рівня регулювання (загальнодержавна, регіональна), своєчасності впливу на об'єкт регулювання (превентивна, ситуативна). Отже, бюджетна політика є категорією, що включає в себе систему фінансових відносин та заходів державних інституцій у сфері управління бюджетними процесами з метою досягнення економічного та соціального розвитку країни. Важливим є подальший розвиток методологічних та інституційних засад бюджетної політики суспільного розвитку. Бюджетна політика має бути спрямована на відтворення та стимулювання розвитку людського капіталу, посилення конкурентоспроможності економіки.

Список використаних джерел

1. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.

2. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень // Економічний часопис-XXI. 2016. № 3-4(2). С. 66 – 69.

3. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5–18.

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЯК ВАГОМИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Сироветник Олексій Сергійович
Київський національний торговельно-економічний університет

Одним з основних податків, який відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та у забезпеченні фіскальної достатності бюджету, при цьому в середньому складає 17 % від усієї

суми доходів бюджету, є податок на доходи фізичних осіб. За допомогою даного податку держава має можливість впливати на рівень доходів і накопичень громадян, він є соціальним регулятором, так як перерозподіляє доходи кожного громадянина суспільства, під час його сплати формуються взаємозв'язки платників з державою, оскільки кожен з них стає учасником бюджетного процесу щодо формування доходів держави. В умовах нестабільності законодавства України щодо оподаткування доходів громадян є актуальною тема дослідження даного питання на сучасному етапі розвитку країни.

Податок на доходи фізичних осіб є вагомим у системі прямого оподаткування в Україні. До платників податку відносять фізичні особи-резиденти, які отримують доходи з джерела їх походження в Україні, фізичні особи – нерезиденти, які отримують яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні; податкові агенти – юридичні особи та фізичні особи, представництва нерезидента, на які Податковим кодексом накладено обов'язок нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО від імені та за рахунок платника податку. Не є платником податку нерезидент, який отримує доходи з джерела їх походження в Україні і має дипломатичні привілеї та імунітет, встановлені чинним міжнародним договором України [1].

До основної бази оподаткування відноситься заробітна плата платника податку, а також всі операції платника податку з отриманим на його користь доходу як у грошовій, так і негрошовій формах.

Держава активно працює над удосконаленням податкового законодавства та встановлення об'єктивних ставок податку, але домогтися справедливого розподілу доходів громадян, який би не мав негативного впливу на макро- і мікроекономічні показники, майже не- можливо. Навіть максимальне використання податкової системи у напрямку прогресивного оподаткування високих доходів громадян у поєднанні з системою трансфертної політики підтримки малозабезпечених верств не в змозі повною мірою забезпечити розв'язання цієї проблеми [2].

У період з 2011 року після запровадження Податкового кодексу України та до 2015 року ставки податку для переважної кількості громадян становили 15 %, а якщо сума доходу перевищувала 10 мінімальних заробітних плат то до 2015 року ставка податку становила 17%, у 2015 році уряд виніс зміни до Податкового кодексу та встановив її на рівні 20%. Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" від 24.12.2015 р. № 909-VIII [1], в якому йдеться і про ПДФО, а

саме з 01.01.2016 р. замість диференційованих ставок податку у 15% і 20% має застосовуватися єдина ставка 18% від бази оподаткування. Фактично підняли на 3 % оподаткування низьких зарплат та знизили на 2 % оподаткування високих.

Поступові зміни ставок призвели до збільшень доходів у структурі державного бюджету країни. Так в період 2014-2016 років податок на доходи фізичних осіб у структурі зведеного бюджету у 2014 році становив 16,5% а у 2015 році цей показник становив 15,3% зниження даного показника у структурі зведеного бюджету спостерігається через збільшення неподаткових надходжень, а за 2016 рік показник збільшився на 2,4 відсоткових пункти та становив 17,7%. Порівнюючи зі структурою доходів державного бюджету то спостерігається тенденція до зростання надходжень з 3,6% у 2014 році та до 9,8% у 2016 році. Надходження за результатами 2016 року до державного бюджету становили 59,8 млрд грн, що на 14,7 млрд грн, або на 32,7 %, більше, ніж у 2015 році. Рівень виконання бюджету за цією статтею становить 106,6 %. Найбільшою складовою аналізованого податку (33,0 млрд грн) є податок на доходи у вигляді заробітної плати, що становить майже 2/3 всіх надходжень[3]. Порівняно з попереднім роком структура податку на доходи фізичних осіб практично не змінилась, але питання що до удосконалення та встановлення справедливої ставки податку у досить дискусійним та потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL:: [http:// zakon3.rada.gov.ua](http://zakon3.rada.gov.ua)
2. Чугунов І.Я. Нікітішин А.О. Оподаткування доходів громадян як складова фінансово-економічних відносин // Наукові праці НДФІ. 2008. Вип. 1. С. 3-11.
3. Звіти про виконання бюджету: Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>

СЕКЦІЯ 3

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Гаврилова Лідія Володимирівна

Голова Державної аудиторської служби України

Контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками та забезпечує оцінку управління бюджетними коштами включаючи проведення державного фінансового аудиту; правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності; досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень; проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів; запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності; обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету.

Важливим у забезпеченні якості управління та використанні публічних ресурсів є формування нових та модернізація існуючих підходів та інструментів державного фінансового контролю, роль інститутів державного фінансового контролю, зокрема ефективність процедур і методичних прийомів, що використовуються ними під час їх діяльності, а також наявність достатніх повноважень і ресурсів. Повноваження органів Державної аудиторської служби щодо здійснення державного фінансового контролю є однією із складових системи управління державними фінансами. Стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 року № 142 за напрямом забезпечення ефективного виконання бюджету визначено основні завдання підвищення ефективності державного фінансового контролю: посилення інституційної спроможності Держаудитслужби щодо

проведення державних фінансових аудитів; підвищення ефективності фінансового інспектування. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 519 «Питання Державної аудиторської служби України» функції та повноваження Держфінінспекції покладено на Держаудитслужбу. Постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 р. № 469 визначено Держаудитслужбу центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Державна аудиторська служба України відповідно до покладених на неї завдань узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Кабінетові Міністрів України.

Важливим є здійснення дієвого державного фінансового контролю у міністерствах, інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах, суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують державне чи комунальне майно; суб'єктах господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Реалізується державний фінансовий контроль через здійснення державного фінансового аудиту; перевірки державних закупівель; інспектування, ревізії; моніторингу закупівель. Здійснюється контроль за цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів; досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів; цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів, позик, отриманих під державні, місцеві гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним

асигнуванням, паспорта бюджетної програми; дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів; дотриманням законодавства про державні закупівлі; веденням бухгалтерського обліку, а також складенням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету; станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності; виконанням функцій з управління об'єктами державної власності; станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів; усуненням виявлених недоліків і порушень.

Державна аудиторська служба України проводить оцінку управління бюджетними коштами, досягнення їх економії, стану фінансової і господарської діяльності, ефективності і результативності в діяльності підконтрольних установ; проводить оцінку достовірності фінансової звітності підконтрольних установ; сприяє забезпеченню законного та ефективного використання державних і комунальних коштів та майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності суб'єктами господарювання державного сектору економіки; проводить аналіз стану дотримання фінансової та бюджетної дисципліни, виявляє причини та умови, що призвели до недоліків і порушень; вживає в межах повноважень, передбачених законом, заходів до усунення виявлених недоліків та запобігання їм надалі, інформує громадськість про свою діяльність та стан реалізації державної політики у визначеній сфері; подає щомісяця Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України і Міністерству фінансів України звіти про узагальнені результати контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

На даний час важливим є підвищення якості управління публічними ресурсами з дотриманням принципів економичності, ефективності, результативності та прозорості органами державної влади та органами місцевого самоврядування; подальший розвитку правового поля та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародними стандартами та найкращою практикою ЄС щодо аудиту в сфері державних фінансів; модернізація та підвищення ефективності і результативності діяльності органів державного фінансового контролю, зокрема завдяки впровадженню результатів аудитів та отриманню економічного ефекту; надання органами Держаудитслужби адміністративних послуг, зокрема для органів

державної влади та суб'єктів господарювання державного та комунального секторів; покращенню якості державного фінансового контролю через підвищення рівня кваліфікації державних аудиторів; координація при реалізації органом державного фінансового контролю функцій аудиту та інспектування; запровадження звітування міністрів у парламенті про стан використання бюджетних ресурсів; забезпечення виконання вимог і впровадження пропозицій органів Держаудитслужби, наданих за результатами контрольних заходів; підвищення відповідальності керівників органів державної влади та суб'єктів господарювання державного та комунального секторів за ефективність їх управлінських рішень та результативність діяльності.

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Канєва Тетяна Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

В сучасних умовах важливими завданнями бухгалтерського обліку в державному секторі є гармонізації методики та методології вітчизняної системи у відповідність до норм та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Для цього впроваджено в дію національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі. Застосування в обліку зазначених нормативних документів вимагає роз'яснення процедури відображення в обліку руху основних засобів, як найбільш важливої складової активів, що визначає умови ефективної діяльності суб'єктів державного сектору.

У процесі проведення діяльності суб'єкти державного сектору використовують основні засоби, які з часом втрачають свої первісні властивості і зношуються. У зв'язку з цим, їх вартість переноситься на собівартість виготовленої продукції, виконаних робіт або наданих послуг, що визначає необхідність обґрунтування механізмів нарахування амортизації основних засобів.

Порядок і правила нарахування амортизації основних засобів визначені у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку у державному секторі 121 «Основні засоби», наказ МФУ від 12.10.2010 р. № 1202 (НП(с)БОДС 121) та у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, наказом МФУ від 23.01.2015 р. № 11.

Враховуючи сучасні вимоги до обліку активів в державному секторі основні засоби - матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.

Амортизація основних засобів - це систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, яка амортизується, протягом строку його корисного використання (експлуатації).

Таким чином, протягом строку експлуатації об'єкта основних засобів його вартість рівномірно списується (розподіляється). Для цього щороку вартість основного засобу має бути зменшена на одну й ту ж саму величину річної суми зносу. У свою чергу, річна сума амортизації визначається як частка від ділення вартості об'єкта основних засобів, що амортизується, на строк його корисного використання. Для визначення місячної суми амортизації об'єкта основних засобів річну суму амортизації ділять на дванадцять місяців. Щоб визначити вартість об'єкта основних засобів, що амортизується, необхідно від його первісної або переоціненої вартості відняти ліквідаційну вартість. Ліквідаційна ж вартість основних засобів — це сума коштів, яку бюджетна установа планує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після того, як закінчиться строк їх корисного використання, віднявши від неї витрати, пов'язані з продажем (ліквідацією).

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 (НП(с)БОДС 121) визначено, що вартість об'єкта основних засобів розподіляється на систематичній основі протягом строку його корисного використання (експлуатації) через нарахування амортизації на дату балансу. В той же час згідно, Методрекомедацій, необхідно нараховувати амортизацію основних засобів на дату балансу щоквартально. Але НП(с)БОДС 121 і Методрекомедації в ситуації з нарахуванням амортизації основних засобів все ж таки залишають можливість діяти суб'єктам державного сектору на власний розсуд. Тобто суб'єктом державного сектору, може бути прийнято рішення про те, що нарахування амортизації основних засобів буде проводитися на річну дату балансу. І відповідно до цього рішення в установі нарахування амортизації основних засобів буде проводитися щороку - наприклад, один раз, але не пізніше 31 грудня. При цьому, важливо, щоб таке рішення

керівника було закріплено в розпорядчому документі установи - наказі про облікову політику.

Нараховування амортизації розпочинають з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання та був введений в експлуатацію. Припиняється нарахування амортизації починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта або переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію

Поновлюють нарахування амортизації, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта в експлуатацію після реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації. При цьому, суму амортизації визначають за повну кількість календарних місяців перебування об'єктів в експлуатації у звітному періоді. Підставою для цього являється «Акт прийняття-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів" типової форми № ОЗ-2 (бюджет).

При вибутті об'єкта основних засобів суб'єкт державного сектору нараховує амортизацію у місяці його вибуття. Сьогодні об'єкти основних засобів обліковують у гривнях з копійками. Тож і суму їх амортизації в обліку відображають у гривнях з копійками. У разі, коли об'єкт основних засобів перебуває на балансі бюджетної установи неповний звітний період, необхідно визначити місячну суму амортизації.

КОНТРОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ВЕКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

**Назарова Каріна Олександрівна
Копотієнко Тетяна Юріївна**

Київський національний торговельно-економічний університет

Євроінтеграційний вектор розвитку України, задекларований в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом, обумовлює підвищену увагу до ефективності використання фінансових ресурсів держави та функціонування системи публічних закупівель.

Вагомих змін система публічних закупівель в Україні зазнала у 2016 році внаслідок формування механізму здійснення публічних закупівель в електронному режимі через запровадження системи «Прозорро», призначеної для здійснення моніторингу за процедурами закупівель та превентивного контролю порушень.

Органи державного контролю виконують ключові функції у забезпеченні дотримання встановлених законодавством процедур публічних закупівель. До них належать Рахункова палата, яка уповноважена здійснювати контроль за надходженням та витрачанням коштів Державного бюджету від імені Верховної ради України, та Державна аудиторська служба України як спеціальний орган державного фінансового контролю з боку виконавчої гілки влади. Функції контрольного спрямування щодо здійснення публічних закупівель у межах встановлених повноважень також виконують Державна казначейська служба України та Антимонопольний комітет України. Спеціально уповноваженим органом центральної виконавчої влади на формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері публічних закупівель є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Для органів Державної аудиторської служби України першочерговим завданням є контроль за законним, цільовим та ефективним використанням коштів бюджетів усіх рівнів, збереженням державного та комунального майна. Аналіз результатів державного фінансового контролю публічних закупівель, проведеного Державною аудиторською службою України у 2015-2016 рр., знову ж таки вказує на існування проблеми недотримання законодавства у сфері публічних закупівель. Зокрема, внаслідок проведення 2817 контрольних заходів (1806 і 1011 у 2015 та 2016 рр. відповідно) було складено 1139 (794 і 345 відповідно) протоколів про адміністративні правопорушення; виявлено обсяг коштів, які витрачені з порушенням законодавства у сфері державних закупівель, – 18 567 765 500 грн (13 984 772 000 грн і 4 582 993 500 у 2015 та 2016 рр. тис грн відповідно); обсяг сплачених коштів за результатами накладених судами штрафів становить 449100 грн (293 300 грн і 155 800 грн); до правоохоронних органів передано 319 (198 і 121 відповідно) матеріалів перевірок про виявлені порушення.

Таким чином, незважаючи на позитивні аспекти реформування системи публічних закупівель в Україні, замовники торгів продовжують чинити порушення, найбільш поширеними з яких є:

- необґрунтований розподіл об'єкта закупівлі на частини з метою уникнення застосування законодавства про публічні закупівлі;
- обрання переможцем відкритих торгів учасника, який не відповідає кваліфікаційним критеріям;
- продовження торгів при відхиленні усіх тендерних пропозицій;
- неузгодженість змісту пропозиції переможця конкурсних торгів умовам укладеного договору про закупівлю;

зміна істотних умов договору після його укладення;
зловживання посадовими особами замовника можливістю проведення виняткової процедури закупівлі в одного учасника;
включення до документації конкурсних торгів умов, які призводять до дискримінації учасників;
придбання об'єкта публічної закупівлі за необґрунтовано завищеною ціною, яка перевищує середній ринковий показник.

Проблемними питаннями, які наразі існують у системі державного контролю публічних закупівель та протидії зловживання та корупційним діям також є:

відсутність чіткого механізму взаємодії правоохоронних та контролюючих органів у протидії правопорушенням, зокрема, їх корупційним проявам, у сфері здійснення публічних закупівель;

дублювання функцій правоохоронними органами, у зв'язку з відсутністю системності у їх діяльності при проведенні нагляду та контролю у сфері публічних закупівель;

недостатня кількість висококваліфікованих співробітників з практичним досвідом роботи у сфері публічних закупівель;

недоліки законодавчої регламентації механізму здійснення моніторингу публічних закупівель, що може призводити до необґрунтованого впливу на рішення замовників.

Таким чином, в умовах трансформаційних змін економіки необхідним є коригування інструментів контролю публічних закупівель з метою ефективного впливу на розвиток конкурентного середовища та запобігання проявам корупції.

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Шевченко Світлана Олексіївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Соціальний аспект національної економіки забезпечується установами державного сектору шляхом виконання суспільних функцій для підвищення рівня життя та добробуту населення. Необоротні активи є суттєвою часткою майна цих установ, а ефективні управлінські рішення щодо їх придбання та експлуатації набувають стратегічного значення.

З-поміж затверджених Міністерством фінансів України Національних положень стандартів бухгалтерського обліку

державного сектору є ті, які передбачають створення нової, об'єктивної та повної інформації про необоротні активи установ державного сектору. Це обумовлює необхідність проведення наукових досліджень з метою поліпшення облікового інформаційного середовища установ державного сектору.

Наказом міністерства фінансів України №1202 «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» затверджені національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі НП(С)БОДС) 121 «Основні засоби», 122 «Нематеріальні активи».

Відповідно до НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» вносяться суттєві зміни та нові терміни в обліку необоротних активів. Так, зазначений стандарт визначає, що активи, це ресурси, контрольовані суб'єктом бухгалтерського обліку в державному секторі у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому. Таке тлумачення активів в обліку державного сектора з'явилося вперше.

Таким чином, на сьогоднішній день, облік необоротних активів регламентується Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» та 122 «Нематеріальні активи». В жодному з цих документів не дано визначення необоротних активів.

На нашу думку, економічна сутність необоротних активів полягає в тому, що вони являють собою засоби праці, які приймають участь у декількох виробничих циклах і переносять свою вартість на готову продукцію частинами, по мірі їх зношення.

Необоротні активи установ державного сектору - це матеріальні й нематеріальні ресурси, що належать установі та забезпечують її функціонування, термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить понад один рік.

Особливістю необоротних активів є багаторазове їх використання в процесі повсякденної діяльності, збереження початкового зовнішнього вигляду (форми) протягом тривалого періоду, який перевищує один рік. Під впливом зовнішніх умов вони зношуються і протягом нормативного терміну переносять свою первісну вартість на кінцевий результат діяльності установи, а з цього випливає, що від правильності формування первісної вартості, залежить кінцевий результат діяльності установи.

Первісна вартість об'єкта основних засобів може формуватися як за рахунок капітальних витрат, так і за рахунок поточних витрат (витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження

основних засобів, податок на додану вартість тощо) згідно з економічною класифікацією видатків бюджету.

Витрати на поліпшення об'єкта необоротних активів (реконструкцію (реставрацію), модернізацію, добудову, дообладнання) збільшують первісну вартість основних засобів протягом усього строку використання, якщо існує ймовірність отримання суб'єктом бухгалтерського обліку в державному секторі майбутніх економічних вигід, що перевищують первісно оцінений рівень його продуктивності, або збільшення потенціалу корисності цього об'єкта. Раніше ж такі витрати відносили на фактичні видатки за відповідним кодами економічної класифікації видатків.

Вивчивши нормативно-правове забезпечення та проаналізувавши практичну діяльність установ державного сектору, ми дійшли висновку, що для достовірної оцінки необоротних активів цих установ до складу первісної вартості необхідно включати витрати пов'язані з їх придбанням та доведенням до стану експлуатації, оскільки це впливає з самого визначення первісної вартості, що в свою чергу дозволить сформувати повну, справедливу вартість необоротних активів.

Таким чином, вважаємо, що сформована вартість необоротних активів буде достовірною і буде спостерігатись певна схожість положень бюджетного і комерційного обліку та узгодженість з міжнародною практикою.

КАЗНАЧЕЙСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА БЮДЖЕТНИМИ КОШТАМИ

Микитюк Ігор Сергійович

Київський національний торговельно-економічний університет

Бюджетний кодекс України, законодавчі та інші нормативно-правові акти визначають повноваження органів Державної казначейської служби України щодо контролю за рухом і використанням бюджетних та позабюджетних коштів.

Метою фінансового контролю, який здійснюється органами Державної казначейської служби України, є зменшення кількості та обсягів порушень бюджетного законодавства і недопущення використання бюджетних коштів не за цільовим призначенням; взяття зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів понад обсяги виділених бюджетних асигнувань. У разі виявлення порушень органи

Казначейства мають право застосувати такі заходи впливу, як попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення або зупинення операцій з бюджетними коштами на рахунках, відкритих в органах Казначейства.

Теорія і практика казначейського контролю базується на положеннях загальної теорії фінансового контролю. Але казначейський контроль, як окрема галузь знань, має свій предмет, метод і специфічні прийоми дослідження. Досягнення своїх цілей казначейський контроль забезпечує тільки йому притаманними способами. Він користується обліковою інформацією і інструментарієм бухгалтерського обліку, прийомами економічного аналізу.

Основним завданням такого контролю є забезпечення своєчасного й повного надходження доходів до бюджету; законності та своєчасності фінансування заходів, передбачених видатковою частиною бюджету; належного виконання розпорядниками бюджетних коштів своїх зобов'язань; бюджетної дисципліни в усіх органах управління, які беруть участь у виконанні бюджету. У межах своїх повноважень органи Казначейства України забезпечують організацію та координацію діяльності розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів, інших учасників бюджетного процесу, здійснюють контроль за виконання ними своїх повноважень

Органи казначейства здійснюють контроль за виконанням бюджетів на всіх етапах формування та використання бюджетних коштів, починаючи з відкриття бюджетних рахунків, прийняття зобов'язань, попередньої перевірки та оплати рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і завершуючи підготовкою звітності про виконання бюджетів.

Здійснюючи попередній і поточний контроль у процесі обслуговування бюджетних коштів, органи Казначейства України, по суті здійснюють запобіжний захід щодо можливих зловживань і порушень у використанні бюджетних коштів розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів.

Ефективність казначейського контролю полягає в тому, що він дає можливість запобігти порушенням чинного законодавства на етапах забезпечення обліку та відкриття бюджетних асигнувань, консолідації інформації про зобов'язання розпорядників коштів та їх погашення, що спричиняє позитивний вплив на управління єдиним казначейським рахунком та державними коштами в цілому.

Оцінити ефективність казначейського контролю, можна за допомогою таких показників, як кількість бюджетних організацій, що обслуговуються органом казначейства; кількість організацій, в яких запобігли порушення бюджетного законодавства за певний період (квартал, півріччя, рік) цим органом; суми порушень. Чим менше виявлено порушень при наступному контролі, тим ефективніше здійснюється контроль органами казначейства на попередній і поточній стадії. І в цьому принципова відмінність в оцінці результатів казначейського контролю від контролю інших контролюючих органів.

Ефективність казначейського контролю необхідно розглядати не тільки виходячи з критеріїв результативності, дієвості, економічності, але і універсальних вартісних показників (сум запобіглих порушень на стадії попереднього, поточного і наступного контролю).

Основа казначейського контролю - профілактика та запобігання порушень бюджетного законодавства. При цьому слід враховувати, що ефективність казначейського контролю щодо попередження нецільового витрачання бюджетних коштів залежить і від якості його проведення, в значній мірі визначається - кваліфікацією, відповідальністю, уважністю і принциповістю фахівців органів казначейства, які здійснюють контроль, і професійною компетенцією головних бухгалтерів і фахівців бухгалтерій бюджетних установ.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Баранюк Юрій Романович

Київський національний торговельно-економічний університет

Історія розвитку парламентського фінансового контролю в Україні свідчить про постійні інституційні перетворення в даній системі, які пов'язані безпосередньо із функціонуванням Рахункової палати України. З моменту створення, парламентський орган, уповноважений здійснювати фінансовий контроль, був три рази повністю і, головне, – безсистемно трансформований. Інтереси суспільства відходили все далі від пріоритетних напрямів розбудови державою парламентського фінансового контролю.

Початковим етапом становлення і розвитку парламентського фінансового контролю в Україні є період 1996-2003 років. Разом із прийняттям Конституції України було прийнято рішення про

створення Рахункової палати. Необхідність формування органу парламентського фінансового контролю була спричинена відсутністю у Верховної Ради України механізму контролю за фінансово-економічною діяльністю органів виконавчої влади, оскільки всі державні контролюючі органи були підзвітними Кабінету Міністрів або Президенту. Відтак, Рахункова палата стала першим контрольним органом зі сторони законодавчої гілки державної влади.

Зазначений період розвитку парламентського фінансового контролю характеризувався активною інституційною інтеграцією в світовий простір, зокрема: обрано Рахункову палату України до складу Світової організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) в 1998 році; здобуто членство в Європейській організації вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) в 1999 році. Однак, приєднання до світового співтовариства Рахункової палати України не забезпечило одночасне підвищення її функціональності, не приймалися закони, які б наближали практику діяльності парламентського фінансового контролю до принципів, зафіксованих у Лімській декларації, існували обмеження здійснювати контроль бюджетних надходжень.

Починаючи з 2004-го року розпочинається наступний, в той час надзвичайно важливий, етап розвитку парламентського фінансового контролю в Україні: Верховною Радою внесені зміни до статті 98 Конституції України, які дозволили Рахунковій палаті здійснювати контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України. Дане рішення дало змогу розширити повноваження Рахункової палати України, почати роботу над створенням системи регіональних офісів-представництв, сформувавши умови для забезпечення зростання результативності контрольної діяльності в цілому та закласти основи для інституційної модернізації фінансової системи України, про що йдеться в дослідженні [1]. Зокрема, у період 2004-2010 років обсяг виявлених порушень Рахунковою палатою з року в рік зростав, з 7,5 до 52 млрд грн щорічно [2].

Проте, в період уже 2011-2013 років Рахункову палату знову позбавляють права контролювати бюджетні надходження, що викликано Конституційними змінами. Зазначене позначилося на обсягу підконтрольних фінансів Рахункової палати, та, в результаті, спричинило зменшення обсягу виявлених порушень, зокрема: у 2011 році обсяг виявлених фінансових порушень знизився на 54,8 відсотка відносно показника 2010 року, в 2012 – на 75,2, в 2013 – на 65,6.

З 2014 року і до нині триває вже четвертий етап інституційних трансформацій парламентського фінансового контролю в Україні.

Основною його рисою є розширення контрольних повноважень Рахункової палати на увесь бюджетний процес. Першопричиною такої трансформації інституційної функціональності органу фінансового контролю парламенту є обраний євроінтеграційний шлях, оскільки, у забезпеченні прозорості та публічності процесів акумулювання, розподілу та використання Державного бюджету України зацікавлене тепер не тільки українське суспільство, а і європейські партнери.

Для подолання проблем із інституційною неспроможністю Рахункової палати здійснювати належним чином парламентський фінансовий контроль та відсутністю реальних механізмів реагування на виявлені порушення, – прийнято у 2015 році новий Закон України «Про Рахункову палату» [3]. Основними новаціями даного документу є: обмеження строку повноважень Голови Рахункової палати та його заступників трьома роками без права переобрання, відсутність аудиту відповідності як виду контрольних заходів, проведення оцінки роботи Рахункової палати пропонується здійснювати одноразово за увесь період каденції керівництва.

Відповідно, 15 березня цього року призначено новий склад Рахункової палати строком на 3 роки у складі 9 уповноважених з основних напрямків діяльності, а її керівником обрано В. В. Пацкана.

З цього слідує, що нині, за 22 роки функціонування Рахункової палати, вдалося в результаті численних інституційних трансформацій сформувавши вищий орган державного фінансового контролю в Україні по парламентській вертикалі державної влади, проте, все ще не вирішеним залишається головне завдання, – необхідність побудови єдиної інституційно-гармонізованої системи державного фінансового контролю в Україні, в якій Рахункова палата спільно з органами урядового та президентського фінансового контролю в повному обсязі задовольнятиме запити суспільства на отримання достовірної оцінки функціонування системи державного управління.

Список використаних джерел

1. Мазаракі А. А., Волосович С. В. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. Вісн. КНТЕУ. 2016. № 1. С. 5-23.

2. Звіт Рахункової палати за 2016 рік : Рішення № 8-8 від 28 бер. 2017 р. / Рахункова палата України. Київ, 2017. 283 с. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751480/Zvit_RP_2016.pdf

3. Про Рахункову палату : Закон України № 576-XIX за станом на 27 січ. 2018 р. / Верховна Рада України. Київ : Законодавство України, 2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

ВИДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ДЕРЖАНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Чолій Ліна Олександрівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Фінансовий контролінг є важливою функцією управління. Він є економічною системою, яка пов'язана із інформаційним забезпеченням, плануванням, координацією, обліком та контролем на підприємстві.

Однією з причин виникнення кризових ситуацій на вітчизняних підприємствах та установах у держаному секторі економіки є низький рівень розвитку менеджменту, оскільки некваліфіковані та помилкові дії керівництва приводять до неефективного та нецільового використання фінансових ресурсів.

Фінансовий контролінг зорієнтований на спостереження реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів; вимірювання рівня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених; розроблення оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених завдань і показників; коригування, за потреби, певних завдань і показників фінансового розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарських операцій підприємства [1].

Фінансовий контролінг – це мистецтво управління (система управління), спрямоване на визначення майбутнього фінансового достатку підприємства і шляхів досягнення його. Завданням фінансового контролінгу є організація управління фінансовими процесами на такому рівні, щоб унеможливити помилки, відхилення і прорахунки як в поточній діяльності, так і на перспективу. Реалізація покладених на фінансовий контролінг завдань досягається в ході виконання відповідними службами своїх функцій та використання специфічних методів.

За цільовим спрямуванням фінансовий контролінг поділяється на стратегічний і оперативний.

Фінансові проблеми, які виникають у суб'єктів господарювання, досить часто зумовлені відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку, довгострокових фінансових планів та нерозумінням місії суб'єкта господарювання. Для усунення даних проблем необхідно впроваджувати в систему управління стратегічний контролінг.

Під стратегічним фінансовим контролінгом розуміють комплекс функціональних завдань, інструментів і методів довгострокового (три і більше років) управління фінансами, вартістю і ризиками [2]. Вважається, що часовий горизонт стратегічного контролінгу необмежений.

У рамках стратегічного фінансового контролінгу зусилля фінансових служб підприємств концентруються на виконанні таких основних завдань: визначення стратегічних напрямів діяльності підприємства; визначення стратегічних факторів успіху; визначення стратегічних цілей і розробка фінансової стратегії підприємства; впровадження дійової системи раннього попередження та реагування (перманентний аналіз шансів і ризиків, сильних та слабких сторін); визначення горизонтів планування; довгострокове фінансове планування, довгострокове управління вартістю підприємства та прибутками його власників.

Оперативний фінансовий контролінг орієнтований на досягнення короткострокових кількісних цілей, що встановлюються у рамках розроблених стратегічних планів. Оперативний фінансовий контролінг (на відміну від стратегічного) спирається переважно на внутрішні джерела інформації, зокрема дані рахунків прибутків і збитків, руху грошових коштів тощо. Основна увага при цьому концентрується на дослідженні таких співвідношень, як «доходи—затрати» та «грошові надходження—грошові видатки», у той час як стратегічний контролінг зорієнтований на аналіз шансів і ризиків, сильних і слабких сторін.

В сучасних умовах фінансовий контролінг повинен зайняти пріоритетне місце в системі управління підприємством, він має бути орієнтованим на перспективу за допомогою системи елементів інформаційного забезпечення, обліку, аналізу, контролю і планування. Цілі стратегічного і оперативного фінансового контролінгу повинні бути узгоджені, а процес їх досягнення постійно контролюватися і координуватися відповідними службами контролінгу.

Список використаних джерел

1. Партин Г.О., Маєвська Я.В. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві // Науковий вісник НЛТУ України. 2009. №20. С. 199–202.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

СЕКЦІЯ 4

РИНОК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ

ЛАНДШАФТ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ

Шульга Наталія Петрівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Процентна політика центрального банку виступає не тільки дієвим інструментом його монетарної політики, але й драйвером розвитку економіки. З 2015 р. НБУ запроваджено новий дизайн процентної політики, затверджений в рамках Стратегії монетарної політики на 2016–2020 роки, згідно якого обліковій ставці надано де-факто статус ключової. Зміна величини ключової процентної ставки впливає на короткострокові процентні ставки на міжбанківському грошово-кредитному ринку та через дію монетарного трансмісійного механізму – і на економіку країни в цілому.

Процентна політика центрального банку – це сукупність дій, спрямованих на регулювання рівня процентних ставок за різними його фінансовими інструментами з метою досягнення цілей монетарної політики та підтримки економічної активності в країні.

Ландшафт процентної політики центрального банку обумовлений дією численних чинників, серед яких вагомого значення набувають економічний стан країни, політична ситуація, наявність та гострота військових конфліктів в країні та вживані інструменти монетарної політики.

При прийнятті рішення центрального банку стосовно ключової процентної ставки варто приймати до уваги стан розвитку економіки зокрема, темпи зміни ВВП, дефіцит (профіцит) державного бюджету, величину державного і гарантованого державою боргу та можливості країни щодо його погашення; наявність дефіциту (профіциту) платіжного та торгового балансів, розмір золотовалютного резерву, індекс цін виробників у відповідному періоді. До того ж слід враховувати можливість впливу фінансових шоків на банківський сектор та економіку в цілому, а також їх потенційну поширеність в економічному середовищі.

Процентна політика центрального банку має узгоджуватися з політиками: валютною, інфляційного таргетування, обов'язкового

резервування коштів банку на коррахунку, операцій з цінними паперами на відкритому ринку тощо.

На наш погляд, до критеріїв успіху (результативності) процентної політики центрального банку доречно віднести:

послідовність та узгодженість процентної політики з іншими інструментами монетарної політики;

своєчасність прийняття рішення щодо зміни ключової процентної ставки;

обґрунтованість величини ключової процентної ставки з огляду макроекономічних тенденцій, зміни векторів монетарної політики, запланованих стратегічних орієнтирів стимулювання економічного зростання країни, а також світових тенденцій та передового зарубіжного досвіду;

ступінь позитивного (негативного) впливу на банківський сектор та економічні очікування інвесторів;

прогнозованість процентної політики регулятора протягом чітко окресленого часового горизонту;

транспарентність інформації щодо методики визначення облікової (ключової) процентної ставки;

колегіальність прийняття рішення щодо зміни ключової процентної ставки.

Оцінити результативність процентної політики центрального банку можна за допомогою методів експертних оцінок.

Враховуючи важливість процентної політики центрального банку, пропонуємо розробляти її у вигляді окремого документу, в основу якого доцільно покласти вищенаведені критерії успіху. Для кожної фази економічного циклу країни має бути визначений специфічний ландшафт процентної політики центрального банку, формат якого варто викласти в зазначеному документі. На нашу думку, наявність такого документу сприятиме підвищенню результативності процентної політики регулятора.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В ПІДТРИМЦІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Гербич Людмила Анатоліївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Ліквідність банків та банківської системи є одним із основних чинників, що забезпечує безперебійне виконання ними своїх функцій.

а також безпосередньо впливає на їх фінансову стійкість, надійність та конкурентоспроможність. При цьому для банків проблемою є, як недостатня, так і надлишкова ліквідність. А тому підтримка оптимального рівня ліквідності є одним із основних завдань управління нею.

Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань банків України протягом 2014–2017 років зберігалось в межах від 80 до 100 % і було найнижчим у 2014 році та в першому-третьому кварталах 2015 року, що відображає кризовий стан банківської системи того періоду. Суттєве підвищення співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань банків України відбулося на кінець 2015 року, але протягом 2016 року воно знову знижувалось. Найвищих значень це співвідношення досягло у 2017 році і на кінець третього кварталу 2017 року склало 97,47 %, що свідчить про відсутність проблем з ліквідністю банків у цей період [1].

Попри кризові явища в банківській системі України, нормативи ліквідності протягом 2014–2017 років перевищували вимоги НБУ щодо їх значень. При цьому найбільш суттєвих коливань зазнав норматив миттєвої ліквідності (Н4). Так, протягом 2014 року він трохи більше, ніж у два рази перевищував вимоги НБУ, на початок 2016 року – вже в чотири рази, а на початок листопада 2017 року повернувся до рівня 2014 року [1].

Нормативи поточної та короткострокової ліквідності були менш волатильними протягом 2013-2016 років, проте в 2017 році спостерігається різке зростання нормативу поточної ліквідності (Н5), що свідчить про значний профіцит ліквідності банківської системи України. Причинами цього є, перш за все, те що банки України мають низьку активність в кредитуванні реального сектора економіки.

Важливу роль в забезпеченні ліквідності банків відіграє НБУ, який здійснює операції з її підтримки та абсорбції. Основними інструментами підтримки ліквідності банків на рівні НБУ є постійно діючі лінії рефінансування (кредити овернайт), проведення тендерів з підтримання ліквідності банків, операцій своп та репо. Абсорбування ліквідності банків НБУ здійснює через постійно діючу лінію проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів овернайт та шляхом проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів [1].

Аналіз операцій НБУ щодо забезпечення ліквідності банків України протягом 2014–2017 років показав, що загальний обсяг операцій з підтримки ліквідності банків України був найбільшим у

2014 році і склав 149892 млн. грн. та найменшим у 2017 році – 41255 млн. грн. Не зважаючи на кризову ситуацію в банківській системі України, протягом аналізованого періоду переважали операції з абсорбції ліквідності, максимальний обсяг яких був у 2016 році і склав 2946856 млн. грн [1].

НБУ для розширення ліквідності банків України найбільше використовував тендери з підтримки ліквідності, питома вага яких у 2017 році склала 42 % від загального обсягу операцій НБУ з підтримки ліквідності. Кредити овернайт та операції своп відповідно склали 24 % та 34 % [1]. Поглинання ліквідності банків України у 2017 році НБУ здійснював через постійно діючу лінію проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів овернайт (56 %) та шляхом проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів (44 %) [1].

Таким чином, НБУ відіграє важливу роль в регулюванні ліквідності банківської системи України. В умовах кризи ліквідності, яка спостерігалася особливо явно протягом 2014 року – першої половини 2015 року, НБУ більш активно проводив операції з підтримки ліквідності банків України. При цьому використовував такі інструменти, як тендери з підтримки ліквідності, кредити овернайт та операції своп. В умовах профіциту ліквідності банків НБУ нарощує операції з поглинання ліквідності. З цією метою він використовує тендери з розміщення депозитних сертифікатів овернайт та тендери з розміщення депозитних сертифікатів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ СПОЖИВЧИХ КРЕДИТІВ

Нетребчук Лариса Олександрівна

Київський національний торговельно-економічний університет

В Україні на даний час є низка проблем, пов'язані з захистом прав позичальників споживчих кредитів. Чинне законодавство України має певні недоліки та істотні протиріччя правових норм у регулюванні відносин, що виникають під час укладання кредитних

договорів. Серед них неврегульованість механізму компенсації шкоди за порушення прав сторін та механізму повернення грошей, недосконалість звернення стягнення на заставне майно тощо.

Однак останнім часом відбулись суттєві зміни відносно норм надання споживчих кредитів. Національний банк України і раніше досить активно проводив заходи щодо підвищення грамотності споживачів, працював зі зверненнями громадян, розробив «Пам'ятку позичальнику банку за споживчим кредитом», навівши основні рекомендації, однак це не мало бажаного ефекту. Причиною цього є відсутня у більшості населення звичка читати договори, які вони підписують, та проводити аналіз ринку перед зверненням за кредитом.

Тому для підтримки стабільності функціонування банківської системи мають бути нормативно-правові акти, що регламентують права та обов'язки суб'єктів під час укладання кредитних договорів та створюють умови для їх виконання, закріплюють заходи захисту від порушень інтересів сторін.

Одним з таких актів є Закон України «Про споживче кредитування», прийнятий 15.11.2016 р. В ньому закріплені основні параметри захисту позичальників – заборона кредиторам змінювати договори в односторонньому порядку та встановлювати штрафні санкції за дострокове погашення кредиту; поява норми щодо можливості повернення кредиту протягом 14 днів; обов'язковість розміщення інформації, необхідної для отримання споживчого кредиту на офіційному сайті; обов'язковість безоплатного надання споживачу копії проекту договору про споживчий кредит за його вимогою; заборона зміни шрифту для опису інформації договору; заборона на встановлення плати за розгляд запиту на кредит та будь-які інші платежі, крім зазначених у договорі.

Серед важливих норм, які захищають права позичальників за споживчими кредитами, можна виділити такі:

Поява такого поняття, як «Паспорт споживчого кредиту», де зазначається інформація, яка надається споживачу до укладання договору про споживчий кредит, вона, передусім містить інформацію щодо витрат по кредиту, виду процентної ставки, розміру реальної ставки тощо.

Заборона отримувати споживчі кредити в іноземній валюті.

Обов'язкове зазначення в договорі споживчого кредиту детального розпису сукупної вартості кредиту з урахуванням відсоткової ставки та вартості всіх послуг, пов'язаних з одержанням, обслуговуванням, погашенням кредиту.

Законодавче визначення таких учасників угоди, як кредитний брокер чи кредитний агент, їх функцій, умов роботи. З'явилися «Положення про надання банками Національному банку України інформації про укладені договори у сфері споживчого кредитування та ведення переліку кредитних посередників» і «Положення про встановлення вимог до кредитних посередників банків та їх діяльності у сфері споживчого кредитування» (пост. від 08.06.2017 №50). В результаті цього з'явився Реєстр кредитних посередників, що узаконило їх діяльність та зменшило кількість «чорних» брокерів.

Закріплення форм договору про споживчий кредит – у паперовому або електронному вигляді, з обов'язковістю накладання електронних підписів та ідентифікації його отримувача, що також визначило давно існуючі у фінансових компаній форми інтернет-кредитування.

Законодавче закріплення діяльності кредитних посередників вплинуло на прийняття Національним банком «Правил розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит» (пост. від 08.06.2017 №49), в яких наводиться методика розрахунку загальної вартості кредиту, куди включено і комісійний збір та інші плати за послуги кредитного посередника.

Наведені зміни, при беззаперечному їх виконанні, повинні поліпшити умови надання споживчих кредитів та зменшити обсяг проблемних кредитів.

ЕЛЕКТРОННІ СТРАХОВИЙ ПОЛІС І ЄВРОПРОТОКОЛ

Ротова Тетяна Анатоліївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Вітчизняний страховий ринок поступово наближується до світових тенденцій. Про це свідчать: адаптація національного страхового законодавства до міжнародних стандартів фінансової звітності; окремі заходи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; присутність компаній із іноземним капіталом і, відповідно, сучасними страховими продуктами та технологіями їх просування. Один з останніх кроків – впровадження в Україні електронного полісу із розповсюдженого виду страхування – цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Така форма договору – електронний поліс – усуває проблеми, пов’язані із виготовленням, зберіганням, обліком та інвентаризацією бланків, робить неможливим використання бланків страховиків, діяльність яких призупинена або припинена. Крім того, це наближує страхування до споживача, оскільки він отримує можливість, не виходячи з дому, придбати страховку.

Перша концепція електронного полісу була представлена Моторному (транспортному) страховому Бюро (МТСБУ) у 2012 році, після чого процес розробки технічного завдання, його обговорення та узгодження зайняло тривалий час. Потім система була протестована і здана в експлуатацію у лютому 2016 р., але запустити її вдалось лише через два роки.

Страховики, які мали ліцензію на зазначене вище страхування і успішно пройшли атестацію від технічного партнера МТСБУ – компанії «КітСофт», з 7 лютого 2018 р. через платформу EWA почали продаж електронного полісу «автоцивілки».

За даними МТСБУ за перші 10 днів найбільша кількість е-полісів була продана страховими компаніями «VUSO», «АХА страхування», «ПЗУ Україна», «Домінанта», «ІНГО Україна».

Для страховиків впровадження е-полісу призведе до зменшення аквізиційних витрат та випадків шахрайства з боку страхових агентів, які, на жаль, мають місце при оформленні паперових полісів. Однак, є й ризики: ймовірність проникнення вірусних програм може призвести до порушення роботи системи; для певної частини водіїв похилого віку у зв’язку із їх низьким рівнем комп’ютерної грамотності, оформлення е-полісу може стати проблемним.

Як у будь-якій новій системі можливі технічні помилки, тому розробники мають оперативно реагувати на пропозиції щодо її вдосконалення. За ініціативою представників страхового ринку у другому кварталі 2018 р. планується аудит ІТ системи МТСБУ.

Відмітимо, що поліцейські під час здійснення контролю за дотриманням правил дорожнього руху використовують Централізовану базу даних МТСБУ для перевірки дійсності полісів, як електронних, так і у традиційному вигляді, оскільки паперовий варіант залишається.

Трохи раніше ніж електронний поліс було впроваджено електронний європротокол (у грудні 2017 р.). Він дозволив автомобілістам оформлювати його при незначній дорожньо-транспортній події (ДТП) – збитки до 50 тис. грн – за допомогою смартфона або планшета. Умови заповнення європротоколу залишилися такі самі, як і паперового варіанту: немає травмованих,

обидва водія тверези, є діючий поліс, відсутні розбіжності у висновку щодо причин настання ДТП, авто без причепа.

Слід зазначити кілька суттєвих переваг електронного європротоколу. По-перше, здійснюється автоматична перевірка справжності страхового полісу. По-друге, передбачені найбільш розповсюджені схеми ДТП, а відтак немає необхідності малювати їх при зіткненні машин. Також є можливість додавати фото ДТП зі всіх сторін та завантажувати їх. По-третє, електронний протокол сам фіксує дату і місце його заповнення.

Після фіксації ДТП в системі електронного протоколу його учасники отримують повідомлення про те, що можуть покинути місце аварії. Надіслане СМС с кодом має підтвердити правильність протоколу, а система відправляє копію страховику та на електронну пошту учасників.

Проблемою, яка може виникнути для оформлення електронного європротоколу, особливо у сільській місцевості – відсутність інтернету. При безумовній перевазі е-протоколу – економії часу, важливо не припустити помилок при заповненні електронних бланків.

Отже, страховий простір для новацій відкритий. Решта залежить від самих страховиків та зацікавленості регулятора, інших державних інституцій у розвитку різних сегментів ринку страхових послуг, підвищення обізнаності споживачів у нових страхових послугах та формах їх надання.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Кукурудз Оксана Михайлівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Упровадження корпоративної соціальної відповідальності учасників страхового ринку є нині дуже актуальним у всьому світі. Вона поступово набуває популярності і в Україні, виступаючи важливим чинником підвищення конкурентоспроможності страховика, його інвестиційної привабливості та як зростання вартості для клієнта, що користується страховим захистом. Соціальна відповідальність повинна бути частиною стратегії страхового бізнесу. А тому доволі актуальним постає питання дослідження зарубіжних практик реалізації корпоративної соціальної відповідальності страховиків, вивчення з метою імплементації на вітчизняному

страховому ринку різних інструментів корпоративної соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність – це соціальне явище, що є добровільним та свідомим виконанням, використанням і дотриманням суб'єктами суспільних відносин приписів, соціальних норм, а у випадку їхнього порушення – застосування до порушника заходів впливу, передбачених цими нормами.

Соціальна відповідальність бізнесу – це покладене на бізнес-структуру або добровільно взяте нею зобов'язання за вирішення соціальних проблем суспільства на будь-якому з рівнів економічної структури держави через системну, добровільну взаємодію, гармонійного співіснування такого підприємства з іншими представниками бізнесу, влади, суспільства [3].

Корпоративна соціальна відповідальність – відповідальність страховиків, страхових об'єднань та інших учасників страхового ринку, їхній вплив на суспільство. Варто відмітити той факт, що з 2011 р. із документів Європейської комісії з визначення CSR зникло словосполучення «добровільна діяльність».

Варто наголосити, що відповідальне ставлення будь-якої компанії, у тому числі й страхової, має бути відносно свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів. Важливу роль відіграє активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем [2].

Серед учасників страхового ринку в зарубіжних країнах широкого застосування набули такі інструменти: соціальні кампанії, технології соціально відповідального маркетингу, етичні програми для співробітників, соціальна (нефінансова) звітність, корпоративний нагляд, пропаганда зменшення емісії викидів відходів, забруднення і парникових газів, соціально відповідальні інвестиції, корпоративне волонтерство, міжвидова співпраця.

За сучасних ринкових умов інструменти корпоративної соціальної відповідальності представників страхового бізнесу стають все більш творчими та ефективними, а також дають можливість збільшувати надходження страхових платежів, рівень знання торгової марки, вартість для клієнта.

Страховий бізнес прагне розвивати у суспільстві страхову, інвестиційну, екологічну та корпоративну культуру, сформувати лояльне ставлення до інституту страхування та повагу до учасників

ринку, який повинен розвиватися на принципах чесної конкуренції та захисту прав споживачів.

Усі заходи та проекти корпоративної соціальної відповідальності забезпечують розвиток довіри, повного та чесного інформування споживачів страхових послуг, клієнтів про пропозиції щодо страхового покриття. Соціальні кампанії значною мірою сприяють захисту навколишнього середовища, охороні здоров'я, соціальній допомозі, поширенню знань та розвитку страхової культури та безпеки на дорозі.

Соціальна відповідальність страхового бізнесу має полягати у толерантному ставленні один до одного та уникненні ситуацій, які можуть призвести до конфлікту інтересів, під яким розуміємо конфлікт інтересів клієнтів, держави, персоналу страхових компаній із інтересами інших учасників страхового ринку.

Список використаних джерел

1. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність. Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». 2015. 180 с.
2. Соціальна відповідальність бізнесу: принципи системної дії / Форум соціально відповідального бізнесу України; Агенція з міжнародного розвитку UCID; Київстар. Київ : Форум соц. відповід. бізнесу України, 2006. 22 с.
3. Яковенко О. П. Визначення базових категорій соціальної відповідальності // Бізнес Інформ. 2014. № 6. С. 13–18.

РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ GIPS

Жураховська Людмила Валентинівна

Київський національний торговельно-економічний університет

В Україні з 2007 року діють Глобальні стандарти результативності інвестування GIPS (Global Investment Performance Standards) - стандарти організації даних та подання звітності за підсумками інвестиційної діяльності. Національним спонсором стандартів в Україні є Українська асоціація інвестиційного бізнесу.

Головним принципом GIPS є справедливе подання і повне розкриття інформації. Причому ця інформація повинна розкриватися за фірмою в цілому, включаючи всі клієнтські рахунки, керовані на

розсуд фірми. Включення у звітність рахунків, керованих клієнтами самостійно (на основі заявок) категорично не допускається.

Нова версія Стандартів GIPS-2010 вступила в дію з 01.01.2010 року. Найбільші зміни щодо використання GIPS стосуються інвестицій у нерухомість, приватного капіталу, індивідуального управління портфелями і комплексного обслуговування.

Інформація останньої версії GIPS щодо нерухомості є особливо актуальною для професійних керуючих активами в Україні, оскільки інвестиції в нерухомість складають значну частку активів венчурних інститутів спільного інвестування (ICI). За даними «Аналітичного огляду ринку управління активами за 3 квартал 2017 року», вартість чистих активів венчурних ICI становила 195 621 млн. грн., або 96,06% вартості чистих активів усіх інститутів спільного інвестування в Україні.

Згідно GIPS-2010, з поняття «нерухомість» виключаються такі види інвестицій:

- цінні папери, що публічно торгуються, якщо в основі таких лежить нерухомість;

- іпотечні цінні папери, забезпечені комерційною нерухомістю;

- інвестиції в приватні або корпоративні борги, включаючи кредити, надані на купівлю житлової та комерційної нерухомості, де очікувані доходи прив'язані до обумовленої процентної ставки без будь-якої економічної участі в доході від зростання або зниження вартості нерухомості, що лежить в їх основі.

Також у новій версії GIPS застосовуються нові вимоги до вхідних даних щодо нерухомості. Інвестиції в нерухомість повинні:

- оцінюватися відповідно до визначення справедливої вартості;

- переоцінюватися не рідше, ніж на щоквартальній основі;

- проходити процедури зовнішнього оцінювання не рідше одного разу в 12 місяців, якщо у договорах з клієнтами не вказані інші періоди оцінки; - в цьому випадку процедура зовнішнього оцінювання проводиться не рідше одного разу в 36 місяців або щодо кожного клієнта окремо, якщо договір з клієнтом зобов'язує проводити зовнішню оцінку частіше, ніж раз в 36 місяців;

- компанії повинні оцінювати портфелі станом на кінець кожного кварталу або станом на останній робочий день кожного кварталу;

- зовнішня оцінка повинна проводитися незалежним оцінювачем / експертом, професійно акредитованим, сертифікованим або ліцензованим щодо комерційної нерухомості.

Стосовно методики розрахунків, нові вимоги щодо інвестицій в нерухомість є такими:

компанії повинні розраховувати дохідність портфеля не рідше, ніж на щоквартальній основі;

дохідність повинна бути розрахована після вирахування всіх фактичних транзакційних витрат, що мали місце протягом даного періоду;

поточний дохід і дохідність від приросту капіталу (складові частини дохідності) повинні розраховуватися окремо і приєднані з використанням геометричного методу зважених в часі ставок дохідності;

зважені в часі ставки дохідності зведеного портфеля (композиту), включаючи складові частини дохідності, повинні розраховуватися на основі середньозваженої за розміром активів дохідності окремо взятих портфелів не рідше, ніж на щоквартальній основі;

компанії повинні розраховувати у відсотках річних внутрішні ставки дохідності;

SI-IRR повинні розраховуватися на основі мінімальних квартальних грошових потоків.

Додатковою рекомендацією, що відноситься до зведеного портфелю (композиту) закритих фондів нерухомості полягає в тому, що SI-IRR слід розраховувати на основі щоденних грошових потоків.

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

Гуминська Марина Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Ефективність функціонування страхової компанії залежить насамперед від обґрунтованих управлінських рішень, які повинні ґрунтуватися на глибокому комплексному аналізі діяльності страхової компанії. Аналіз фінансового стану компанії – складова частина аналізу бізнесу і відправна точка для розробки варіантів подальшого його розвитку.

Ефективне управління передбачає дві складові – точну оцінку ситуації, що склалася, і вибір можливих і найбільш ефективних комбінацій управлінських рішень. Подібна робота може передбачати проходження трьох етапів:

Оцінка поточного стану організації і його зміни в порівнянні з попереднім періодом. Завданням цього етапу є не тільки аналіз

динаміки показників, але і визначення допустимого рівня зниження коефіцієнтів.

Визначення причин, які призвели до зміни фінансового стану компанії. Необхідно встановити не тільки причини проблем, але і причини успіхів. При цьому важливо визначити, в яких межах знаходяться ці причини – результати діяльності.

Розробка програми дій на майбутнє (стратегія розвитку).

Фінансовий стан страховика можна оцінювати з точки зору короткострокової і довгострокової перспектив. У першому випадку критерії оцінки фінансового стану – платоспроможність і фінансовий результат, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі зробити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями. У довгостроковій перспективі – капіталізація компанії.

Загальна сукупність показників, які відображають ефективність ведення страховою компанією фінансової діяльності, може бути розділена на дві основні групи – об'ємні та часткові показники.

Серед об'ємних показників аналізу фінансової діяльності страховиків до складу специфічних, характерних лише страховій справі, можуть бути віднесені показники обсягів зібраних страхових премій, проведених страхових виплат, сформованих страхових резервів, показники часток перестраховиків; серед відносних показників – показники рівня виплат, рівня покриття страховими резервами прийнятих зобов'язань, показники річного руху резервів, група показників залежності від перестраховиків, показники рентабельності страхової діяльності, коефіцієнт Коньшина.

Набір показників фінансового стану має бути повним і враховувати внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на діяльність страхової організації. Тут виникає проблема формування оптимальної системи показників для моніторингу фінансового стану страхової компанії. Система показників повинна враховувати все різноманіття чинників, має бути повною, дієвою, вимірною, також показники не повинні дублювати один одного.

В економічній літературі існують різні методики аналізу фінансового стану. Дослідивши основні методичні підходи до формування системи показників щодо оцінки фінансового стану страхової компанії можна виділити наступні основні їх групи:

показники рентабельності – відношення фінансового результату до обсягу страхової премії за планований період або до обсягу власних коштів;

показники ліквідності – можливість виведення інвестованих страхових резервів і власних коштів з інвестиційних інструментів без втрат в обумовлений час;

показники ділової активності – порівняння, наприклад, доходу від основної діяльності з величиною власних коштів, вільних від зобов'язань;

показники фінансової стійкості - співвідношення між залученим і власним капіталом.

Отже, аналіз фінансового стану охоплює усі сторони та види ділової активності страхових компаній, посідає важливе місце в забезпеченні їх ефективної діяльності. За підсумками фінансового аналізу оцінюється вклад у фінансовий результат діяльності страхової компанії: аналізується динаміка надходження страхових премій, страхових виплат, співставляються темпи зростання витрат на ведення справи з динамікою надходжень.

Фінансовий аналіз в розрізі окремих видів страхування дозволяє виявити найбільш і найменш прибуткові та збиткові, що є початковою інформацією для розробки управлінських рішень. При цьому, фінансова служба страхової компанії повинна сформулювати власну систему аналітичних показників оцінки фінансового стану з урахуванням специфіки її діяльності.

АКТИВНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

Смирнова Олеся Валеріївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Стрімкий розвиток фінансового ринку спричинив виокремлення в ньому ринку фінансових послуг. Саме ринок фінансових послуг (РФП) може розглядатись як оператор інших сегментів фінансового ринку, включаючи інвестування [1]. Об'єктом на сучасних ринках виступають не тільки «фізичні» продукти, але й добре розгалужений сегмент «нефізичних» товарів: фінансові інструменти, фінансові та не фінансові послуги. Фінансові інструменти системно поділяються на п'ять рівнів: готівкові гроші; депозитні гроші (безготівкові); традиційні цінні папери (векселі, акції, облігації тощо); похідні фінансові інструменти (ПФІ, деривативи); БО&КС (бінарні опціони та контракти на ставки).

Вартісний обсяг кожного рівня (зобов'язань за контрактами в номінальному виразі) значно перевищує вартісний обсяг «інструментів» кожного попереднього рівня, адже вони пов'язані технологією часткового резервування. Відтак четвертий і п'ятий рівні мають найбільші вартісні обсяги.

Ринки фінансових послуг включають в себе професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів (фінансові активи – грошові кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів). Користуючись логічними міркуваннями фінансовим інструментом можна вважати засіб примноження фінансового багатства. Для збільшення капіталу використовують різноманітні фінансові активи та фінансові послуги. При цьому фінансові активи та послуги будемо вважати пасивними фінансовими інструментами, тоді виконавців фінансових послуг, в тому числі фінансових посередників, будемо вважати активними фінансовими інструментами. Адже інвестори для збільшення своїх статків користуються активними фінансовими інструментами, які, в свою чергу, для поставленої мети оперують пасивними фінансовими інструментами. Отже, можна зробити висновок, що фінансові інструменти – це не просто засоби (пасивні фінансові інструменти), а й об'єкти (активні фінансові інструменти) для примноження фінансового статку. Причому активні фінансові інструменти є об'єктами (з боку інвесторів), та суб'єктами (відносно пасивних фінансових інструментів).

Ринок активних фінансових інструментів розвивається динамічно, постійно включаючи нові інструменти такі, приміром, як ІСО. Конкурентноспроможність виконавців фінансових послуг прямо пропорційно залежить від різноманітності запропонованих фінансових послуг, їх якості та ціни. Тому для даного ринку діють ті ж закони, що і для ринку пасивних (класичних) фінансових інструментів.

Теорія ризику інвестицій Гарі Марковіца (Портфельна теорія Марковіца). Консультування тільки з одним фінансовим аналітиком, призведе до збільшення ризику отримання некваліфікованої поради та, відповідно, до підвищення ймовірності інвестиційних збитків. Аналогічно, інвестування грошей в один банк збільшує ризику втрат. Таке становище характеризує весь спектр фінансового посередництва, де диверсифікація ризиків відбувається за рахунок найму кількох

кваліфікованих виконавців фінансових послуг, що призводить до суттєвого зменшення ймовірності втрати капіталу.

Закон попиту і пропозиції. Ціни на ринку активних фінансових інструментів регулюються на основі закону попиту і пропозиції. Так, чим більший попит на конкретного виконавця фінансових послуг, тим вище його ціна. Виконавцям неякісних послуг доведеться знижувати ціни на свої послуги та покращувати якість.

Ефективність ринку активних фінансових інструментів. За більшістю сучасних економічних теорій поведінка ринку пасивних фінансових інструментів відповідає ЕМН (ціна практично миттєво реагує на факторну інформацію щодо даного фінансового активу). Ціна визначається наявною інформацією, що характеризує певний ступінь ефективності даного ринку. Так, вартість активів установ, які надають фінансові послуги, знижується при виявленні дескредитуючих відомостей. І навпаки, зростає при оприлюдненні позитивних новин. На позитивну чи негативну інформацію відповідно реагують і ціни на фінансові послуги.

Отже, поділ фінансових інструментів на активні і пасивні дозволяє покращити аналіз впливу різних факторів ціноутворення на пасивні фінансові інструменти [2].

Список використаних джерел

1. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації : монографія / В.Р. Сіденко, М.І. Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я. Чугунов та ін. ; за заг. ред В.Р. Сіденка. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 648 с.
2. Nguyet Nguyen Hidden Markov model for stock trading // Int. J. Financial Stud. 2018. №6(2), 36. URL: <http://www.mdpi.com/2227-7072/6/2/36>

АНАЛІЗ МАРЖИНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ КОРПОРАТИВНОГО СЕГМЕНТУ

Баланчук Денис Володимирович
Київський національний торговельно-економічний університет

Сума покриття, або маржа покриття, за своєю природою не відноситься ні до витрат, ні до прибутку. Маржа покриття - це різниця між чистою виручкою та змінними витратами (інший варіант

розрахунку - як сума постійних витрат та прибутку). Тому маржа покриття є частиною виручки і пов'язана з обсягом реалізації продукції або послуг банку у вартісному вираженні.

Розрахунок маржі покриття може бути багаторівневим (наприклад, внесок на покриття I, внесок на покриття II тощо), що залежить від цілей аналізу, наявності необхідних даних, потужності програмного забезпечення розрахунків та кваліфікації персоналу. Жоден із існуючих підходів не можна використати для корпоративного сегменту банку з огляду його специфіки. Враховуючи зазначене пропонуємо шестирівневу послідовність визначення маржинального прибутку в корпоративному сегменті банку. Інформація щодо суми покриття є надзвичайно важливою для прийняття управлінських рішень в сегменті корпоративного бізнесу. Тому доцільним є виокремлення таких управлінських рішень для кожного рівня покриття.

Маржа покриття I, або чистий процентний дохід, складається з валових процентних доходів за мінусом стандартних витрат на покриття кредитного ризику. Управлінські рішення, які ґрунтуються на розрахунку суми покриття I, можуть бути спрямовані на: виокремлення найбільш та найменш доходних кредитних продуктів, зміну процентної ставки за такими продуктами, зниження витрат на покриття кредитного ризику банку тощо.

Після отримання банком реального розміру чистого процентного доходу від корпоративних клієнтів до нього можна додати чисті комісійні доходи в сегменті корпоративного бізнесу і, таким чином, отримати чистий валовий дохід сегменту, або маржу покриття II. Управлінські рішення, які ґрунтуються на розрахунку маржі покриття II, можуть бути спрямовані на: порівняльну оцінку ефективності роботи клієнтських менеджерів та їх заохочення, оцінку прибутковості корпоративних клієнтів банку, визначення найбільш прибуткових клієнтських груп та цілеспрямовану роботу з ними, регулювання розміру комісійних винагород банку за різними продуктами або послугами, що надаються корпоративним клієнтам.

Третій рівень маржинального прибутку в сегменті корпоративного бізнесу - маржа покриття III або чистий операційний дохід банку, - включає чисті процентні та комісійні доходи за мінусом прямих операційних витрат. На підставі маржі покриття III можуть бути прийняті управлінські рішення щодо оцінки дохідності конкретного банківського продукту чи послуги або необхідності зміни організаційної структури корпоративного сегменту. Наступним рівнем маржинального прибутку в сегменті корпоративного бізнесу,

на нашу думку, може бути маржа покриття IV (або чистий дохід), яка складається з показника маржі покриття III за вирахуванням непрямих операційних витрат.

Управлінські рішення, які ґрунтуються на розрахунку маржі покриття IV, можуть бути спрямовані на оцінку продуктивності, прибутковості та потенціалу корпоративного сегменту. П'ятим рівнем маржинального прибутку в сегменті корпоративного бізнесу, на наш погляд, є маржа покриття V (або чистий ринковий прибуток), яка складається з показника маржі покриття IV за вирахуванням накладних витрат банку. Управлінські рішення, які ґрунтуються на розрахунку суми покриття V, можуть бути спрямовані на: перегляд процентних та комісійних ставок в корпоративному сегменті, здійснення заходів з економії накладних витрат тощо.

Останнім рівнем маржинального прибутку в сегменті корпоративного бізнесу банку є маржа покриття VI (або чистий прибуток). Маржа покриття VI - це маржинальний прибуток п'ятого рівня за вирахуванням вартості власного капіталу. Управлінські рішення, які ґрунтуються на розрахунку суми покриття VI, можуть бути спрямовані на оцінку загальної дохідності банку.

АНАЛІЗ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ БАНКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Бура Віталіна Ігорівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Аналіз бізнес-моделей банків (АБМ) є відносно новим підходом до характеристики банківського сектору та одночасно інноваційним інструментом пруденційного нагляду. Основною метою здійснення аналізу бізнес-моделі є визначення сильних та слабких сторін кожного системно важливого банку (СВБ), як індивідуально так і в порівнянні з групою аналогічних установ.

АБМ дозволяє застосувати заходи раннього попередження банкрутства банку та зменшення впливу його проблемної діяльності на банківський сектор країни; оцінити бізнес-ризик банку, визначити та вчасно застосувати заходи щодо його мінімізації.

Аналіз бізнес-моделей банків має відбуватися у наступній послідовності:

Перша фаза – передбачає ідентифікацію бізнес-моделей та вибір показників, на основі яких здійснюється відповідний розподіл банків.

Виокремлення бізнес-моделей банків пропонується здійснювати на основі семи показників: частка кредитів фізичним особам, частка кредитів юридичним особам, частка інвестиційного портфелю (цінних паперів та інвестиційної нерухомості), частка міжбанківських кредитів в активах; частка коштів фізичних осіб, частка коштів юридичних осіб, частка міжбанківських кредитах в зобов'язаннях банків визначили п'ять типів бізнес-моделей банків.

Друга фаза – порівняння результатів діяльності банків в межах кожного типу бізнес-моделі за основними показниками результативності діяльності.

Для оцінки результатів діяльності банків в межах кожного типу бізнес-моделей пропонується використовувати наступні критерії: ризиковість, рентабельність та ефективність.

В межах першого критерію пропонуємо визначати показники кредитного ризику та ризику ліквідності, оскільки, на даний час вони мають найбільший вплив на діяльність банків України. Загально доступними та інформативними показниками для оцінки цих ризиків є частка непрацюючих кредитів у загальному їх обсязі (кредитний ризик); відношення депозитів до кредитів та відношення депозитів в іноземній валюті до кредитів в іноземній валюті (ризик ліквідності).

Показники рентабельності включають наступні: рентабельність активів (відношення прибутку до активів), рентабельність капіталу (відношення прибутку до балансового капіталу) та рентабельність акціонерного капіталу (відношення прибутку до статутного капіталу). Показником ефективності обрано показник CIR – відношення операційних витрат до операційних доходів.

Третя фаза – оцінку стійкості та життєздатності бізнес-моделі банку, яка передбачає визначення критеріїв і показників (кількісних та якісних), наглядових суджень, на основі яких робиться висновок про життєздатність бізнес-моделі банку.

Алгоритм аналізу життєздатності бізнес-моделі банку включає п'ять етапів.

На першому етапі передбачено визначення основних (профільних) бізнес-напрямів. Другий етап – аналіз поточної бізнес-моделі банку з урахуванням кількісних показників та якісних характеристик. Третій етап - аналіз стратегії розвитку банку. Четвертий - визначення основних загроз життєздатності бізнес-моделі банку. П'ятий етап – формування наглядовим органом загального погляду на життєздатність та стратегічну стійкість бізнес-моделі СВБ та будь-які потенційні ризики для її життєздатності. Ця точка зору

повинна бути відображена в резюме результатів разом із рекомендаціями щодо удосконалення поточної бізнес-моделі банку.

Таким чином, аналіз бізнес-моделі СВБ пропонується розглядати як перспективний (направлений на оцінку майбутнього стану банку) та превентивний (направлений на попередження можливих проблем банку) інструмент аналізу та нагляду за діяльністю вітчизняних СВБ.

СЕКЦІЯ 5

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ВЕКТОР СУСПІЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Назарова Каріна Олександрівна
Київський національний торговельно-економічний університет

В умовах глобалізації, в цілому, та євроінтеграції, зокрема, господарювання усе більшого значення для ефективного провадження економічної діяльності набуває інформація як один із необхідних ресурсів на рівні із землею, капіталом та працею. Як наслідок, можна констатувати зсув пріоритетів в економічному середовищі функціонування суб'єктів підприємництва з інформаційної закритості, яка була характерною ще кілька років тому для суб'єктів господарювання вітчизняної економіки, на відкритість, або прозорість.

Відповідно на визначених на сьогодні суспільних та економічних тенденцій в Україні, необхідно акцентувати увагу на тому, що потреби громадськості у інформаційній прозорості зростають одночасно із усвідомленням прозорості як загальної ідеї сучасної цивілізації, збільшенням розмірів потоків капіталу і бурхливим розвитком та поширенням засобів масової комунікації.

Суб'єкти господарювання все активніше інтегруються в міжнародні фінансові ринки, великі корпорації розширюють свою діяльність по всьому світу, а уряд України вживає заходів щодо перетворення великих міст на фінансові центри регіонального та міжнародного значення. За таких умов забезпечення прозорості економічних процесів є важливим завданням загальнодержавного значення, яке повинно вирішуватись на національному рівні, особливо зараз, у процесі інтеграції України до ЄС та вступу до СОТ, успішне завершення якого неможливе без підвищення рівня інформаційної відкритості та інвестиційної привабливості вітчизняного бізнесу.

Перебуваючи у постійному пошуку перспективних інвесторів, менеджери багатьох вітчизняних підприємств, осмисливши

необхідність підвищення рівня їх інформаційної прозорості, почали віднаходити шляхи для кількісного та якісного вдосконалення механізмів розкриття звітної інформації. У той же час інвестори і інші користувачі бухгалтерської та аудиторської інформації поступово звикли вважати інформаційну відкритість нормою, а не винятком, спонукаючи, таким чином, підприємства, що воліли приховувати відомості про свій господарський та фінансовий стан і результати діяльності, слідувати даній тенденції і підвищувати рівень власної транспарентності, або ж поступатися своїм місцем на ринку більш відкритим до обміну інформаційними ресурсами конкурентам. Користувачі інформації мають свої власні, економічно обґрунтовані потреби.

Інформаційні потреби основних користувачів фінансової звітності та аудиторських висновків (звітів) суб'єктів господарювання:

Власники (у т.ч. засновники, акціонери): отримання інформації про ефективність використання активів підприємства; фінансова стійкість; ділова активність підприємства; платоспроможність; рентабельність, дивідендна політика.

СЕО: Достовірність у відсутності господарських та податкових ризиків, контроль за доходами і витратами в інтересах власника; дані про основні групи активів організації та фінансові результати їх використання; інформація про рентабельності і конкурентоспроможність, платоспроможність; стабільність підприємства; збереження робочих місць і можливість зростання заробітної плати.

Кредитори: отримання доходу за умовами угоди; платоспроможність організації; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; підтвердження безперервного функціонування діяльності підприємства і перспектив його роботи на майбутнє; стан виконання договірних зобов'язань, альтернативні фінансові джерела, кредитна історія.

Інвестори: отримання інформації про рух грошових коштів, фінансової стійкості підприємства, можливі ризики в організації; інформація про оцінку рівня зобов'язань у організації по інвестиційному капіталу, збереження і використання інвестиційних вкладень; отримання доходів (дивідендів) за вкладеними інвестиціям; інформація про перспективи діяльності з метою прогнозу продовження діяльності тощо.

Держава: інформація про фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Отже, інформація про результати діяльності суб'єктів господарювання становлять інтерес не лише для інвесторів, але й для широкого кола інших зовнішніх та внутрішніх користувачів інформації, у числі яких особливо зацікавленими саме у достовірності та повноті фінансових відомостей можна назвати власників підприємств, їх акціонерів та кредиторів, СЕО, посадових осіб, представників державних контролюючих органів.

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Козарезенко Людмила Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Фінансові інститути є важливими інструментами державного регулювання розвитку людського потенціалу, які виконують функції підвищення рівня матеріального забезпечення громадян, трансформації грошових заощаджень в інвестиційний ресурс з його подальшим спрямуванням на розвиток національної економіки, збереження вартості грошових заощаджень в часі через інвестування у цінні папери та отримання інвестиційного доходу, задоволення потреб населення у кредитних ресурсах, нівелювання ризиків втрат доходів населення через втрату працездатності, підвищення якості життя.

Страховання є ефективним засобом реалізації соціальної політики держави шляхом підвищення рівня матеріального забезпечення громадян за допомогою виплат додаткових пенсій, отримання джерел фінансового забезпечення через систему державного соціального страхування. Необхідними заходами з розвитку ринку страхових послуг є створення ефективної інституційної структури та дієвого механізму управління. Інструментами гарантування та стимулювання обсягів страхових внесків можуть бути запровадження державних гарантій збереження страхових накопичень, відповідальності страхових компаній у процесі залучення та використання заощаджень населення, реалізація державної політики зайнятості, яка забезпечує створення нових робочих місць, підвищення продуктивності та оплати праці, запобігання тіньовій зайнятості. Для популяризації страхування та залучення заощаджень населення в інвестиційний процес необхідно застосувати сукупність фінансових важелів, що сприятимуть капіталізації доходів, розширення переліку страхових продуктів,

зокрема шляхом укладання довгострокових договорів особистого страхування, страхування життя, що сприятиме підвищенню рівня соціального забезпечення громадян. Важливим є підтримка фінансової стабільності ринку страхових послуг за допомогою інструментів фінансової політики, в тому числі через розвиток інституту пруденційного нагляду за діяльністю страхових компаній, надання податкових стимулів для населення щодо укладання довгострокових договорів страхування через застосування диференційованих ставок податку та зменшення бази оподаткування з урахуванням відповідних страхових платежів. З метою забезпечення інвестиційного доходу для страхувальників доцільним є розширення переліку напрямів інвестування страхових резервів, що буде слугувати стимулом до укладання довгострокових договорів страхування життя. Інвестування пенсійних активів має на меті отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування виплат разом із забезпеченням дохідності активів вище рівня інфляції та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації економіки. Розвиток недержавних пенсійних фондів має відбуватися через відновлення довіри громадян до інституцій фінансового сектору, функціонування надійної системи гарантування збереження пенсійних заощаджень, спрощення умов участі громадян у механізмах недержавного пенсійного забезпечення, покращання та розширення інфраструктури ринку пенсійних послуг. Недержавні пенсійні фонди не виконують на необхідному рівні стимулюючої функції, що ґрунтується, у тому числі на врахуванні оцінки сукупного попиту на послуги недержавних пенсійних фондів. Про зазначене свідчать показники попиту на дані фінансові послуги серед населення та роботодавців, показники інвестиційного доходу для учасників недержавних пенсійних фондів. Важливим є подальше врегулювання інституційних засад діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення, розширення переліку фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів. Для формування ефективної системи недержавного пенсійного забезпечення необхідним є розширення напрямів інвестування пенсійних активів, розвиток фондового ринку та досягнення макроекономічної стабільності.

Заощадження домогосподарств відіграють вагомую роль у процесі формування та перерозподілу інвестиційних ресурсів і, поряд з недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями, є інституційними інвесторами, які забезпечують залучення інвестицій в

економіку країни. З огляду на зазначене, необхідною є активізація інвестиційної діяльності громадян через механізм колективного інвестування, що потребує удосконалення механізму податкового регулювання, поліпшення інституційного забезпечення функціонування інвестиційної інфраструктури, вдосконалення основних засад діяльності інститутів спільного інвестування. Для повноти реалізації кредитними спілками можливостей впливати на посилення фінансового потенціалу населення необхідним є забезпечення їх функціонування за принципом неприбутковості. Важливим є запровадження системи гарантування вкладів учасників кредитних спілок шляхом створення органу гарантування вкладів на зразок банківського сектору, або створення резервних фондів та запровадження системи страхування вкладів страховими компаніями. Зниженню ризиків неповернення кредитів та оздоровленню кредитного ринку сприятиме утворення єдиного бюро кредитних історій, доступ до яких матимуть як банки, так і кредитні спілки. Розробленню єдиних правил та стандартизації операційної діяльності кредитних спілок передуватиме ініціювання на державному рівні процесу об'єднання кредитних спілок за принципом регіонального розташування, стимулювання процесу формування асоціацій, які можуть відігравати роль саморегульованих організацій.

КРАУДФАНДИНГ ЯК СПОСІБ ФІНАНСУВАННЯ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Бондаренко Олена Сергіївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Розвиток інформаційних технологій під впливом процесів інтеграції та глобалізації визначає доцільність пошуку сучасних способів фінансування суспільного розвитку. Одним з них є краудфандинг, який є альтернативною формою фінансування інвестиційних проектів на стадіях зародження.

Тенденції на фінансових ринках свідчать про те, що використання сучасних інформаційних технологій перетворює краудфандинг на дієвий інструмент фінансування проектів соціально-економічного розвитку в різних сферах суспільства. Краудфандинг – це масове фінансування. Краудфандинг активно розвивається в умовах існування соціальних мереж та сприяє перетворенню ресурсів домогосподарств у фінансовий капітал. Це відбувається в результаті

колективної співпраці громадян, які добровільно об'єднують власні фінансові ресурси в межах віртуальної мережі з метою фінансування певної ідеї. Формування необхідних обсягів фінансових ресурсів здійснюється самостійно (за допомогою веб-сайту проекту), або на основі спеціально створених краудфандингових платформ, які акумулюють подібні проекти. За прогнозами Світового банку до 2025 року обсяг ринку краудфандинга у світі досягне 96 млрд долл. США.

Наукові підходи до розкриття сутності краудфандингу, механізмів його реалізації та ролі у формуванні досконалих фінансових відносинах знаходяться на першочерговим етапах розвитку. Дослідниками визначається три види краудфандингу: краудфандинг, який забезпечує отримання гарантованої винагороди інвестором після вдалої реалізації проекту; краудфандинг, що передбачає отримання відсотка або акцій від створеного бізнесу; краудфандинг, який передбачає фінансування проекту в обмін на гарантію повернення інвестицій.

Краудфандинг доцільно розглядати як неоднозначне явище, в межах якого поєднуються різні напрями наукових досліджень. А саме: економічний (відображає процеси інвестування, управління фінансами); маркетинговий (розкриває особливості просування продукту, аналіз зворотного зв'язку, рекламні та PR- заходи); соціальний (характеризує свідомі й емоційні аспекти діяльності людини та вимагає дотримання концепції соціальної відповідальності); суспільний (визначає культурні, ціннісні та інші риси громадян).

Краудфандингові проекти є суспільно корисними проектами різної спрямованості, які потребують фінансування від великої кількості приватних осіб. Відбувається такий пошук через спеціально створені он-лайн платформи, вільний доступ до яких мають як ініціативні групи розробників так і мікродонори.

Однією з найвідоміших світових краудфандингових платформ є Kickstarter, яка була заснована в 2009 р. Найбільшими українськими стартапами, які були профінансовані за допомогою Kickstarter, стали LaMetric (зібрано 369 тис. дол.), Petcube (251 тис. дол), iBlazr (156 тис. дол). Український краудфандинг має переважно соціально-культурну спрямованість. За словами експертів «Майстерні «Спільнокошту» на створення «Спільнокошту» було зібрано 30 тис. грн. На початок 2017 р. у проекти цієї краудфандингової платформи українці вклали 10 млн. грн., до справи долучилися понад 21 тис. людей, профінансовано 157 проектів. Разом з цим, стримуючими факторами для краудфандингу в Україні залишаються відсутність спеціального

законодавства, низький рівень довіри населення, нерозвиненість умов соціальної відповідальності бізнесу.

Для розвитку вітчизняної фінансової системи важливим є створення державної краудфандингової платформи, яка забезпечить залучення громадськості до вирішення суспільно значущих завдань, покращить дієвість приватно-державного партнерства та визначить новий стан економічних відносин в межах тріади «влада, бізнес, суспільство». Презентування проекту на краудфандинговій платформі хоча й вимагає певних витрат часу і коштів, але може обмежитися тільки середовищем Інтернету і не включати особистого спілкування.

Таким чином, використання сучасних інформаційних технологій перетворює краудфандинг на дієвий інструмент фінансування інвестиційних проектів. Останніми роками досить велика кількість стартапів, пов'язаних з інформаційними технологіями, фінансується на основі краудфандингу. Тому важливим завданням є проведення наукових досліджень стосовно руху фінансових потоків в результаті краудфандингу, посилення розвитку краудфандингових платформ в Україні та залучення такого способу фінансування до суспільно значимих проектів.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Прус Наталія Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Сучасний стан економіки України характеризується стрімким розвитком процесів інтеграції та глобалізації, які обумовлюють реформування всіх сферах суспільного життя. Значною мірою це стосується і сфери охорони здоров'я, яка формує індивідуальні цінності людини та є основою для збільшення тривалості життя українців. В результаті ключовими аспектами є двоякий характер питань фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я та забезпеченості доступності медичних послуг для кожної людини.

Протягом багатьох років основною формою бюджетного фінансування видатків системи охорони здоров'я в Україні було кошторисне фінансування. Нормативи витрачання коштів, затверджені Міністерством охорони здоров'я України, чітко визначали структуру фінансування окремих поліклінік та лікарень. Особливість такої форми фінансування полягає у відсутності

стимулів щодо підвищення ефективності використання ресурсів, оскільки обсяги державного фінансування не залежать від результатів діяльності закладу охорони здоров'я.

Нова модель фінансування системи охорон здоров'я передбачає перехід від фінансування кошторисів закладів охорони здоров'я, розрахованих виходячи з необхідності утримання наявної інфраструктури цих закладів, до оплати результатів діяльності цих закладів як автономних суб'єктів господарської діяльності

Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» визначено основні засади оплати надання медичних послуг програмою медичних гарантій. Відповідно до Закону, для оплати діяльності (відшкодування пов'язаних з нею витрат) постачальників застосовуватися різні методи оплати, а саме: глобальний бюджет, змішаний метод оплати, оплата за послугу, оплати за пролікований випадок за методом розподілу на діагностично-споріднені групи [2].

Такий підхід до фінансування закладів охорони здоров'я дозволяє врахувати особливості та ресурсоемність різних видів медичної допомоги. Так, для відшкодування витрат постачальників первинної медичної допомоги запроваджується змішаний метод оплати. Такий метод оплати включає оплату на основі капітаційної ставки, корегованої з урахуванням ризиків, зумовлених статевовіковою структурою списку пацієнтів конкретного лікаря, та бонусні доплати за досягнення певних встановлених договором про надання первинної медичної допомоги результатів. Застосування змішаного методу оплати сприятиме максимально можливому формуванню у постачальників медичних послуг позитивних для суспільства стимулів, що спонукають до підвищення якості, доступності та економічної ефективності послуг первинної медичної допомоги [1].

Фінансування постачальників спеціалізованої та високоспеціалізованої амбулаторної допомоги залежно від виду послуг з 1 січня 2020 року здійснюватиметься на основі оплати з розрахунку на одного громадянина, оплати за послугу чи оплати за пролікований випадок. Для оплати діяльності постачальників стаціонарної медичної допомоги у перспективі застосовуватиметься метод фінансування на основі оплати за пролікований випадок за методом розподілу на діагностично-споріднені групи. Сутність системи фінансування за методом розподілу на діагностично-споріднені групи полягає в тому, що оплата послуг закладу охорони здоров'я здійснюється на основі діагнозу пацієнта. Розрахунок рівня

оплати для діагностично-спорідненої групи здійснюється на основі історичних даних, які включають витрати, надане лікування та діагноз, за вибіркою закладів охорони здоров'я. Здійснені розрахунки оприлюднюються і беруться до уваги як рівень оплати послуг всіх закладів охорони здоров'я у наступному періоді. Для кожної групи оцінюється обсяг використаних ресурсів, який відповідає фіксованій сумі оплати закладів охорони здоров'я.

Таким чином, запровадження сучасних методів фінансування закладів охорони здоров'я має забезпечувати збалансування системи доходів та витрат і формувати у постачальників стимули, щодо поліпшення якості та економічної ефективності медичних послуг. Проте впровадження такої методології оплати є складним і тривалим процесом, його реалізація може потребувати багато часу, у тому числі для забезпечення відповідної підготовки різних категорій працівників галузі охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я» від 30.11.2016 р. № 1013-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-D180>
2. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Савченко Наталія Григорівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Визначальною тенденцією процесу формування фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні є посилення ролі фінансових ресурсів системи державного соціального страхування, обсяг яких щороку зростає, і в 2016 році сягнув майже 15% ВВП країни.

Вважаємо, що побудова ефективного фінансового механізму соціального страхування має здійснюватись в напрямі розв'язання

накопичених внутрішніх протиріч та проблем розвитку системи соціального страхування.

Слід відмітити, що фінансовий стан системи соціального страхування є стабільним, але на абсолютно і відносно низькому рівні. На сучасному етапі характерними особливостями розвитку фінансової системи соціального страхування є: посилення фінансової залежності системи соціального страхування від коштів державного бюджету, зокрема в частині пенсійного страхування; не розвиненість політики формування додаткових доходів системи соціального страхування, зокрема методів капіталізації страхових резервів; обмеженість розмірів компенсації наслідків соціальних ризиків фінансовими можливостями фондів, які спричинюють зниження показників коефіцієнтів заміщення трудового доходу застрахованих осіб. А відтак, рівень перерозподілу коштів фондів соціального страхування з метою соціального захисту населення є недостатнім.

В свою чергу, принципи та інструментарій організації фінансових відносин в системі соціального страхування, які широко використовуються в багатьох розвинутих країнах в практиці різних видів соціального страхування – еквівалентність страхових внесків і виплат, автономність фондів в процесі управління, актуарні методи розрахунку для підтримання збалансованості фінансового забезпечення у довгостроковій перспективі – не є життєво важливими регуляторами національної системи соціального страхування.

Зазначені проблеми стримують процес розвитку фінансової діяльності фондів соціального страхування та зростання їхньої економічної ефективності, а також вказують на незавершеність побудови цілісного фінансового механізму соціального страхування в цілому. У зв'язку з цим, оптимізація діючої моделі фінансового механізму соціального страхування є важливим та актуальним завданням.

При розробці концептуальних пропозицій по формуванню фінансового механізму соціального страхування необхідно враховувати, що дана система залежить від таких «зовнішніх» по відношенню до неї факторів, як заробітна плата і податки, стан ринку праці, демографічний стан суспільства, а також від інституційних («внутрішніх» факторів) основ побудови. До інституційних («внутрішніх» факторів) основ побудови механізму фінансування соціального страхування слід віднести, перш за все, законодавчо-нормативне регламентування, яке визначає мету та принципи функціонування такої системи, а також весь фінансовий інструментарій, який забезпечує кругообіг її фінансових ресурсів.

В основі функціонування фінансового механізму знаходяться інтереси та потреби суб'єктів фінансових відносин системи соціального страхування, а тому, завданнями фінансового механізму є: – мобілізація та акумуляція фінансових ресурсів; – алокація фінансових ресурсів та контроль за їх ефективним використанням; – забезпечення оптимального розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів системи соціального страхування, в тому числі формування інвестиційної складової страхових коштів системи.

Мобілізуючи кошти соціального страхування, держава зобов'язана нести відповідальність за їх збереження та примноження.

Вважаємо, що головний шлях для збереження і примноження страхових коштів – їх використання в якості інвестиційного ресурсу. Функціонування фінансового механізму соціального страхування слід розглядати у зв'язку «страхові ресурси – інвестиції». Саме за допомогою фінансового механізму має бути забезпечена ефективна трансформація страхових ресурсів в інвестиції.

Наразі, механізм інвестиційної діяльності, який є важливою складовою фінансового механізму соціального страхування потребує активізації впровадження його інструментарію, направленою на підвищення ефективності алокації страхових ресурсів. Додатково отримані кошти системою соціального страхування утворюють її інвестиційний дохід, обсяг якого має впливати на розміри страхових виплат системи, що, в свою чергу, дозволить забезпечити більш високі стандарти соціального захисту населення.

БЕЗПЕКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ СПОЖИВАЧА ПРИ КОРИСТУВАННІ ФІНАНСОВИМИ ПОСЛУГАМИ

Аванесова Ірина Анатоліївна

Київський національний торговельно-економічний університет

Сучасні умови стрімкого розвитку цифрових технологій обумовлюють підвищення убезпечення ідентифікації особистості особи споживача при користуванні фінансовими послугами. Відомо, що ідентифікація особистості особи споживача може проводитись наступними способами: самостійна реєстрація, BankID та електронний цифровий підпис. Кожен із названих способів ідентифікації має різний ступінь простоти використання та безпеки як для самого споживача, так і для фінансової корпорації.

Самостійна реєстрація є найпростішим способом ідентифікації особистості особи споживача фінансових послуг для фінансової корпорації, оскільки потенційний споживач самостійно в присутності працівника фінансової корпорації вносить персональні дані до запропонованих фінансовою корпорацією форм. Але, як констатує практика, це не надає фінансовій корпорації надійної гарантії щодо підтвердження особистості особи споживача. Простота використання самостійної реєстрації для споживача фінансової послуги є високою, а забезпечення ідентифікації особистості особи споживача при користуванні фінансовими послугами для фінансової корпорації – низька.

BankID та електронний цифровий підпис (ЕЦП) є сучасними цифровими технологіями, які в рівній мірі забезпечують ідентифікацію особистості особи споживача фінансових послуг як для фінансової корпорації, так і для самого споживача.

BankID, відповідно до Положення про Єдину національну систему електронної дистанційної ідентифікації фізичних і юридичних осіб BankID Національного банку України (затв. Постановою Правління НБУ 30.08.2016 р. № 378), - це ідентифікація особистості особи споживача через банк, клієнтом якого вона є (дистанційна ідентифікація фізичних осіб ще не набула офіційного статусу в Україні). Порядок використання BankID для споживача фінансових послуг наступний: споживач входить до системи Інтернет-банкінгу банку, клієнтом якого він є; підтверджує висвітлену інформацію про себе і надає згоду введенням логіна та пароля свого Інтернет-банкінгу; обирає фінансову послугу та підтверджує згоду на її отримання через електронний цифровий підпис. Перевірка ідентифікації особи через BankID відповідає перевірці документів у фінансовій корпорації в очному режимі при самостійній реєстрації споживача. Причому, споживач має бути присутнім фізично тільки при первинній ідентифікації фінансовою корпорацією особистості його особи, а в подальшому - використовувати BankID для отримання фінансових послуг, таких як відкриття рахунків та здійснення переказів. Отже, за простотою використання BankID, як і самостійна реєстрація, має високий ступінь, а через достовірність та якість даних споживача фінансова корпорація має гарантію забезпечення ідентифікації особистості особи споживача фінансових послуг.

Електронний цифровий підпис отримується споживачем за результатом цифрового (криптографічного) перетворення набору електронних даних особи суб'єктом відносин у сфері використання

електронного цифрового підпису та надає можливість ідентифікувати такого споживача в подальшому. Електронний цифровий підпис передбачає особистий ключ споживача, доступний тільки підписанту, та відкритий ключ за цифровим алгоритмом перевірки електронного цифрового підпису, доступний суб'єктам відносин у сфері використання електронного цифрового підпису. Для отримання електронного цифрового підпису споживач звертається до одного із суб'єктам відносин у сфері використання електронного цифрового підпису, надає особисті ідентифікаційні документи та отримує особистий ключ на окремому USB-накопичувачі. Отже, за простотою використання порівняно із самостійною реєстрацією, електронний цифровий підпис має нижчий ступінь. Порядок використання електронного цифрового підпису через мережу Інтернет наступний: споживач обирає будь-яку фінансову послугу на офіційному сайті фінансової корпорації, погоджується з умовами електронного договору (електронний договір ще не набув офіційного статусу в Україні), приєднує до свого комп'ютеру USB-накопичувач із особистим електронним цифровим підписом обирає відповідний скритий файл на USB-накопичувачі, вводить особистий пароль та натискає кнопку «підписати». Миттєво підпис приймається. Відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. № 852-IV, електронний цифровий підпис має правовий статус, оскільки прирівняний до власноручного підпису особи. Правовий статус електронного цифрового підпису підтверджується через використання посиленого цифрового сертифікату при підписанні та його перевірці. Отже, безпека використання електронного цифрового підпису, як для споживача, так і для фінансової корпорації порівняно із самостійною реєстрацією, - висока.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ГАРАНТУВАННЯ У АВТОТРАНСПОРТНОМУ СТРАХУВАННІ

Салайчук Олександр Миколайович
Моторне (транспортне) страхове бюро України

Страховання є надійним інструментом захисту майнових прав фізичних та юридичних осіб, який мінімізує фінансове навантаження на страхувальників внаслідок настання непередбачуваних подій, для усунення наслідків яких необхідно акумулювати та витратити значні

кошти. Масові, соціально-орієнтовані види страхування, зокрема обов'язкове автотранспортне страхування ще більше актуалізують потребу суспільства у цьому інструменті, адже коло потенційних потерпілих осіб, життю, здоров'ю та майну яких може бути завдана шкода значно розширюється.

Саме автотранспортне страхування, як система, орієнтована на відшкодування збитків, завданих внаслідок володіння та експлуатації транспортного засобу як джерела підвищеної небезпеки потребує особливої уваги суспільства у зв'язку із розвитком транспортної інфраструктури, здешевленням та доступністю транспортних засобів, постійного їх кількісного та якісного збільшення.

Соціальна складова цього комплексу видів страхування обумовлює необхідність існування фінансового механізму гарантування у системі автотранспортного страхування, що передбачає використання сукупності форм, інструментів та заходів у сфері формування та використання централізованих страхових резервних фондів, спрямованих на запровадження безумовного порядку відшкодування збитків за наслідками володіння та експлуатації транспортних засобів

Аналіз функціонування фінансового механізму гарантування у системі автотранспортного страхування в Україні засвідчує необхідність розробки та впровадження комплексу заходів для його вдосконалення.

До пріоритетних напрямків, які посилять фінансовий механізм гарантій у системі автотранспортного страхування можна віднести наступні [1]: приведення захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах до вимог законодавства Європейського Союзу; вдосконалення системи відшкодування збитків, завданих потерпілим; запровадження електронних технологій при укладенні договорів страхування; вдосконалення регуляторних вимог до страховиків, які здійснюють обов'язкове автотранспортне страхування; вдосконалення державного нагляду за дотриманням страховиками законодавства та МТСБУ при виконанні останнім гарантійної функції.

Особлива увага має приділятися розробленню та поданню на розгляд Уряду України проектів нормативно-правових актів у сфері автотранспортного страхування з метою імплементації положень Директиви 2009/103/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої

відповідальності [2], відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (надалі - Угода), з іншої сторони.

Запровадження окреслених заходів, а також комплексне вирішення питань, пов'язаних із формуванням адекватних страхових резервів, застосуванням актуарно обґрунтованих страхових тарифів, ефективної інвестиційної політики, забезпечення надійного перестрахового захисту надасть змогу посилити фінансовий механізм гарантування у системі автотранспортного страхування в Україні .

Список використаних джерел

1. Проект Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc41pf351163478>

2. Directive 2009/103/Ec Of The European Parliament And Of The Council of 16 September 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/uri=CELEX3A32009L0103>.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНВЕСТИЦІЇ У СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Кладченко Марія Володимирівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Глобальні виклики сьогодення, визначили пріоритетність вищої освіти як підґрунтя, необхідного для соціальної та економічної адаптації особистості до реалій сучасного суспільного прогресу. Стратегією розвитку людства до 2030 року освіту було визнано ключовим елементом забезпечення повної зайнятості й подолання бідності та як основу для забезпечення стійкого розвитку [1].

Ефективний розвиток національних систем вищої освіти залежить від раціональної фінансової політики держави, наявності дієвого фінансового механізму її реалізації та залучення достатнього обсягу фінансових інвестицій, необхідного для вирішення всіх задач, визначених державною політикою у сфері вищої освіти. Інструментом реалізації політики держави є національні заклади вищої освіти (ЗВО).

Для вітчизняних ЗВО державне фінансування є визначальним. Задоволення потреб вищих навчальних закладів України у фінансових ресурсах в обсягах, необхідних для їх стабільного розвитку, при збереженні пріоритетності державного фінансового забезпечення, потребує багатоканального фінансування вищої освіти.

Станом на початок 2016/17 навчального року співвідношення чисельності студентів, що навчаються у ЗВО III-IV рівня акредитації України у розрізі джерел фінансування, визначено в обсягах: державний бюджет – 47,65%, місцеві бюджети – 0,9%, фізичні особи – 50,75%, юридичні особи – 0,7% [2]. Таким чином, держава та домогосподарства є основними інвесторами вищих навчальних закладів України.

При збереженні провідної ролі фізичних осіб (за чисельністю здобувачів вищої освіти) у фінансових потоках ЗВО III-IV рівня акредитації (50,75%), за період з 2008/09 по 2016/17 навчальний рік спостерігалася стійка тенденція до збільшення серед зарахованих на початковий курс навчання частки студентів, що отримуватимуть вищу освіту за кошти державного бюджету, а саме, з 43,6 до 50,1% [2].

Вага коштів юридичних осіб у фінансових потоках ЗВО, наразі, не значна, що вказує на недостатній зв'язок роботодавців із закладами освіти та відсутність державних стимулів для приватних інвесторів, готових вкладати фінансові ресурси у здобувачів вищої освіти.

Хоча, за чисельністю, найбільша частка студентів ЗВО III-IV рівня акредитації отримує освіту за кошти домогосподарств, основні витрати на фінансове забезпечення закладу вищої освіти лягає на Державний бюджет України: 60,61 – 62,63% (2008 – 2015 р.). Це пояснюється тим, що по-перше, кожний ЗВО встановлює власну, економічно обґрунтовану та оптимальну для даного закладу вартість освітньої послуги за кошти фізичних та юридичних осіб, яка, як правило, є нижчою за середню вартість підготовки фахівця з вищою освітою в Україні, по-друге, домогосподарства лише частково сплачують за навчання, без урахування витрат на фінансові, транспортні послуги тощо [3].

Наразі, фінансові вкладання в національну систему вищої освіти – це інвестиції у майбутній суспільний розвиток країни. Освіта є інструментом відтворення та примноження тих фінансових ресурсів, які були витрачені на її здобуття, а фахівці з вищою освітою є кадровим потенціалом країни, що визначає її конкурентоспроможність та забезпечує економічний розвиток.

Список використаних джерел

1. Incheon Declaration «Education 2030: Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All», World Education Forum, UNESCO, Incheon, Korea R, 2015. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002338/233813M.pdf>.

2. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2010/11-2016/17 рр.: Статистичний бюлетень/Державна служба статистики України, Київ URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm.

3. Національні рахунки освіти України у 2015 році: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України, Київ, 2017 URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhivu/15/Arch_nro_bl.htm.

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Кравець Владислав Іванович

Київський національний торговельно-економічний університет

Економічну сутність фінансової політики можна представити як інструмент економічного розвитку країни, що полягає у використанні сукупності економічних відносин у сфері формування, дієвого розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу між її окремими ланками, які визначаються відповідною структурою системи фінансових інституцій та їх взаємозв'язків з метою створення належних умов для збалансованого економічного зростання. В умовах економічних перетворень важливим є посилення ролі держави в регулюванні соціально-економічних процесів, покращання якісного рівня управління бюджетно-податковою та грошово-кредитною системою з підвищенням дієвості їх координації. Разом з тим, фінансова політика країни стала більш залежною від зовнішньоекономічних факторів, що зумовлює подальшу необхідність удосконалення фінансової системи. Формування фінансової політики країни, у тому числі в частині регулювання бюджетних доходів та видатків, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, державного боргу, грошової маси, валютного курсу, платіжного балансу відбувається з урахуванням сукупності зовнішніх чинників, що спрямовано на підвищення рівня інвестиційної привабливості країни для міжнародного капіталу,

конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках. Доцільним є реалізація виваженого фінансового регулювання враховуючи тенденції економічного зростання, показника питомої ваги державного боргу в валовому внутрішньому продукті та боргового навантаження на бюджет.

Фінансова політика у сфері формування доходної частини бюджету є адаптивним механізмом суспільного розвитку та відповідно трансформується з урахуванням структурних змін державного управління та тенденцій соціально-економічних перетворень. Податкова політика, у достатній мірі, впливає на обсяги та структуру доходної частини зведеного бюджету і відображає ступінь розвитку економічних процесів. Варто зазначити, що податкова політика спрямована на забезпечення достатнього рівня доходів бюджету шляхом встановлення оптимального показника оподаткування та стимулювання економічного зростання. У процесі розробки та реалізації податкової політики важливим та необхідним є врахування та взаємоузгодження цілей, завдань бюджетної політики, що позитивно впливатиме на економічний розвиток суспільства. Рівень валового внутрішнього продукту країни, що перерозподіляється через податкову систему залежить від кількості та ступеню пріоритетності завдань, функцій держави, особливостей моделі економічного розвитку та соціальної політики.

Фінансова політика є дієвим інструментом впливу на соціально-економічні процеси. Вагомими завданнями у процесі розробки та реалізації фінансової політики є удосконалення системи державних фінансів, посилення ефективності регулятивної функції бюджетно-податкових, монетарних механізмів, здійснення структурних змін в економіці, спрямованих на підвищення темпів економічного зростання країни. Система фінансово-економічних інститутів є результатом розвитку та постійного вдосконалення відповідних взаємовідносин у процесі формування, регулювання та використання національного доходу з метою задоволення потреб суспільства. Результативність економічних перетворень, значною мірою, залежить від якісного рівня інституційної складової фінансової архітектури, стійкості фінансової системи країни, дієвості впливу фінансових інструментів на економічний розвиток країни. Фінансова політика як вагомий економічний інститут має відігравати провідну роль в визначенні цілей, завдань структурних перетворень бюджетно-податкової, грошово-кредитної системи з урахуванням циклічної динаміки економічного розвитку. З огляду на зазначене, інституційні фінансові механізми повинні посилювати рівень адаптивності до змін

екзогенних чинників впливу на економічні процеси, підвищувати роль ендогенної складової у забезпеченні економічного зростання в середньостроковій перспективі.

Важливим є створення належних інституційних умов для формування ефективної фінансової системи, оптимізації механізму державного фінансового регулювання соціально-економічного розвитку країни. На сучасному етапі розвитку постає необхідність подальшого вдосконалення фінансової політики, яка б забезпечувала сприятливі умови для відновлення динаміки стійкого економічного зростання, розвитку внутрішнього ринку товарів та послуг, оптимізації механізму формування та розподілу та валового внутрішнього продукту між галузями економіки та населенням. В процесі реалізації виваженої бюджетно-податкової, грошово-кредитної політики, органи фінансового регулювання мають більш поглиблено враховувати інституційний підхід щодо формування архітектури фінансової системи, з огляду на структурні особливості економіки та пріоритети суспільного розвитку.

Список використаних джерел

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канева та ін.; за заг. ред. А.А.Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.
2. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2012. № 3. С. 45–54.
3. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5–18.

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ

Петрова Яна Сергіївна
Університет митної справи та фінансів

Вітчизняна система освіти постала перед необхідністю оптимізації видатків державного та місцевих бюджетів. Збільшення обсягів фінансування вищої освіти можливе за рахунок пошуку та залучення альтернативних фінансових джерел. Тобто для підтримки конкурентоспроможності вищої освіти в сучасних умовах автономії

ВНЗ та їх суспільно-значущої ролі у формуванні високоосвіченого економічно незалежного суспільства критично перш за все вирішити фінансові питання.

Бюджетне фінансування характеризується як довгострокове інвестування у майбутню структуру ринку праці й соціально-економічний розвиток суспільства. «Інвестування передбачає вкладення фінансових, майнових та інтелектуальних цінностей у функціонування та розвиток системи вищої освіти. Кредитування широко розповсюджене у світі, а в Україні тільки починає розвиватися. Кредитування – це спосіб отримання позикових (залучених) коштів як особами, що навчаються, так і самими ВНЗ. Освіта в кредит – найбільш прийнятна форма доступу до якісної освіти поряд з державним замовленням. Кредит на вищу освіту дозволяє студентам уникнути обмежень у виборі ВНЗ через фінансовий чинник (вартість навчання) та підвищити особисту зацікавленість, адже продуктивне навчання необхідне для наступного успішного працевлаштування та вчасного повернення кредиту» [2].

Відзначимо, що згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» під інвестиціями розуміють всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Інвестиції - «довгострокові вкладення коштів із метою утворення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння новітніх технологій і нової техніки, збільшення виробництва й одержання прибутку». Також інвестиції – це відповідне часовому інтервалу вкладення коштів, спрямоване на створення (реконструкцію), господарюючих суб'єктів, націлене на досягнення певного рівня фінансової, економічної, соціальної та іншої ефективності, конкурентоспроможності, а також інвестиційної привабливості [1]. При цьому, під інвестиційною діяльністю слід розуміти діяльність із вкладення коштів, що визначена часовим інтервалом, спрямована на розвиток господарюючих суб'єктів і націлена на отримання певного рівня ефективності, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості.

Екстраполюючи визначення та суть інвестування на освіту, можемо зробити висновок про те, що інвестиції приватного підприємства або організації в підготовку фахівців є певною далекоглядною діяльністю щодо вкладення коштів, яка визначена часовим інтервалом, спрямована на розвиток господарюючого суб'єкта і націлена на отримання певного рівня ефективності,

конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, збільшення виробництва й одержання прибутку, але опосередковано, через високий потенціал кадрів – людей, що працюють в даній компанії та є її основним активом, інтелектуальним ядром та основою. З іншого боку, інвестиції приватної особи в освіту є довгостроковим внеском, вкладенням коштів у особистий розвиток, у систематизацію існуючих та набуття нових професійних знань та навичок і націлені на отримання певного рівня ефективності трудової діяльності людини в майбутньому, конкурентоспроможності на ринку праці, а відтак на досягнення високого рівня життя особи, її гідного статусу у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: К: НІОС 2001. 416 с.
2. Настич Т. П. Фінансове забезпечення освітньої діяльності вищих навчальних закладів // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. 2013. №. 3 (19). С. 141-147.

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТА УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Андрєєв Микита Андрійович

Київський національний торговельно-економічний університет

Під фінансовим забезпеченням розуміють дії щодо управління, залучення, використання та розміщення капіталу. Фінансове забезпечення характеризує здатність фінансової системи сформуванати такі економічні відносини між суб'єктами відтворювального процесу з приводу руху фінансових ресурсів, які забезпечать розвиток економіки, необхідний для гарантії національної економічної безпеки, закріплення ролі країни як одного з глобальних лідерів, задоволення соціально – економічних потреб суспільства [1]. Якщо розглядати систему фінансового забезпечення, то слід мати на увазі сукупність дій суб'єкта господарювання або держави в цілому, пов'язаних з формування цільових грошових фондів та подальше їх використання.

Інтелектуальними ресурсами можна вважати сукупність накопичених знань, які включають в себе результати інтелектуальної

та творчої діяльності людей. Інтелектуальні ресурси в сукупності формують інтелектуальний капітал підприємства (держави, світу). Розглядаючи розвиток та управління інтелектуальними ресурсами, слід мати на увазі процес змін та свідомого впливу на кількість та якість таких накопичених знань.

Аналізуючи систему фінансового забезпечення розвитку та управління інтелектуальними ресурсами, необхідно визначити як саме суб'єкт господарської діяльності, або держава в цілому, формує та розподіляє капітал, призначений для збільшення та покращення результатів інтелектуальної та творчої діяльності. Механізм фінансового забезпечення розвитку та управління інтелектуальним капіталом по своїй суті є сукупністю процесів і ресурсів, спрямованих на синхронізацію фінансових та інституційних відносин з приводу використання та формування інвестиційних ресурсів для управління ресурсами інтелектуальними. До форм фінансового забезпечення відносять самофінансування, кредитування, використання акціонерного капіталу, бюджетне асигнування, державне фінансування та позабюджетне (альтернативне) фінансування.

Ефективне фінансове забезпечення розвитку та управління інтелектуальними ресурсами в національних масштабах досягається через зниження податкового тиску на суб'єкти господарювання, які виготовляють інноваційну продукцію, створення пільгового кредитування нематеріальних активів, використання рефінансування доходів від управління інтелектуальними ресурсами. Існує загальний макроекономічний закон розвитку моделей фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств, який проявляється у тому, що поява національних інноваційних систем потребує підвищеної участі держави у здійсненні новітніх наукових досліджень [2].

Існують шляхи підвищення ефективності фінансового забезпечення розвитку та управління інтелектуальними ресурсами, які можна застосовувати і для українських підприємств. До них можна віднести розробку бізнес-плану і проведення комплексної оцінки фінансової діяльності підприємства в сфері управління інтелектуальним капіталом. Також одним із шляхів є використання інструменту самокредитування, який часто застосовується західними підприємствами. Заслуговує на увагу і можливість випуску акцій (акціонування) в той момент, коли підприємству терміново потрібно отримати кошти для залучення або вироблення нових інтелектуальних ресурсів.

Система фінансового забезпечення розвитку та управління інтелектуальними ресурсами має багатоскладову структуру, яка

включає сукупність джерел фінансування, форми фінансового забезпечення, методи та інструменти залучення грошових надходжень та їх інвестування, цільові програми тощо. Враховуючи це, удосконалення кожного з перерахованих елементів сприятиме зміцненню системи фінансового забезпечення в цілому, матиме синергетичний ефект. Належні зусилля як окремих суб'єктів господарювання, так і держави в цілому, для покращення системи фінансового забезпечення розвитку інтелектуального капіталу дозволять нашій країні побудувати інноваційну економіку, засновану на знаннях і технологіях.

Список використаних джерел

1. Ніконова Я.І. Інноваційна політика у системі державного регулювання стійкого розвитку національної економіки. 2010. 260 с.
2. Park Y. A. Taxonomy of National Systems of Innovation: R&D Structure of OECD Economies // Science and Public Policy. 1999. №26. P.241-249.